

ახალსაუნჯე

ტექსტების და
კონტექსტების
ქურნალი

№7 (37)

ივლისი, 2016 წელი

ნომრის ავტორები
ვასო გულუბრი & შტა აიზინგერი

პოეზია

ანდრო გუაჩიძე
გიორგი შონია
გიორგი ლომიძე

პროზა

ზაზა კოხკიაძე

კრიტიკა

თეა თოფურია
დენიელ კიზის რომანზე
ლელა კოფლაშვილი
ზურაბ რთველიანაშვილზე

ადამიანური ისტორია

ამბროსი გრიშვიტაშვილი
ნელსონ მანდელაზე

ახალი თარგმანები

ანისურ რაჰმანი
ხორხე ლუის გორხესი
პი და მოჰასანი

Ute Eisinger

ფასი 1,5 ლარი

№7 (37) ივლისი, 2016 წელი

ახალი საუნჯე

ტექსტების და კონტექსტების ჟურნალი

პროექტის ავტორი: ვაჟა წონკოლაური
მთავარი რედაქტორი: შოთა იათაშვილი
რედაქტორი-სტილისტი: ლელა კოდალაშვილი
დიზაინი და დაკაბადონება: ნიკა ხვედელიძე

სარედაქციო კოლეგია: დავით ანდრიაძე, გია ეძგვერაძე,
დათო ტურაშვილი, ეკა ქევანიშვილი, ზაზა შათირიშვილი,
დავით ჩიხლაძე, გია ხადური

ნომერზე მუშაობდნენ: ეკა ქევანიშვილი, ვასო გულეური,
თამარ კოტრიკაძე, ბექა ბარქაია, ანდრო ბუაჩიძე, გიორგი
შონია, გიო ლომიძე, ზაზა კოშკაძე, თეა თოფურია, ლელა
კოდალაშვილი, ამბროსი გრიშვილი, მანანა
მათიაშვილი, ელგუჯა მარღია, ნესტან იორდანიშვილი

გამომცემლობა «საუნჯე»

მის.: ალ. ყაზბეგის 32/34

ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188

Skype: saunje-saunje

ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com

1. ნომრის ავტორები

ვასო გულეური

ეკა ქევანიშვილი - ვასო გულეურის საბავშვო ლიტერატურა -თავშესაფარი დიდების სამყაროდან

«ზღარბმა აისხა ეკლებზე, თურაშაული, კეხურა, გარეთ რომ გამოცუნცულდა, თავზეც ვაშლები ეხურა»... ალბათ რამდენჯერ წამიკითხავს ნიცასთვის ეს და სხვა ლექსები. მაშინ ჯერ კიდევ ვერ სცნობდა ანბანის ასოებს, მაგრამ ფერადად ილუსტრირებული

ბარათების უკან რომ ამბები ეწერა, ეგ ნამდვილად იცოდა. «კიდევ წამიკითხე», იტყოდა ხოლმე და ეს კიდევ და კიდევ არასოდეს მთავრდებოდა. ვასო გულეურის «მელაკუდას მაღაზიის» ღია ბარათები ერთი პერიოდი მისი უცვლელი ფავორიტი იყო. მერე, როცა წლები გავიდა და ერთ შეხვედრაზე ცოცხალი ვასო გულეური დავანახე, აი, ეს კაცი წერდა იმ ამბებს-მეთქი, ვუთხარი. თვალეზგაფართოებულმა შემომხედა და დაუჯერებელიაო, – მითხრა.

როცა წერენ – ვასო გულეური, საბავშვო ავტორი, საბავშვო მწერალი – რას გრძნობ ხოლმე შენ. ამ დაკონკრეტებას რა განცდა მოაქვს? გსიამოვნებს თუ გზღუდავს რამენაირად?

დღემდე ვერ მივეჩვიე სიტყვას «მწერალი». ამიტომ ყოველთვის, როცა მეკითხებიან, როგორ დავწეროთო, ვეუბნები, რომ დანერონ «საბავშვო ავტორი». არ ვიცი, რატომ მაქვს ეს განცდა. შეიძლება იმიტომ, რომ მწერალი ბავშვობიდან წარმოდგენილი მყავდა, როგორც განსაკუთრებული ადამიანი, ვისაც აქვს განსაკუთრებული

ნიჭი და უნარი, შექმნას ის საოცარი სამყარო, სადაც წიგნის კითხვისას ხვდები. მით უფრო, საბავშვო მწერალი. ის (მასწავლებლის არ იყოს), უფრო რაღაც არამინიერ ქმნილებად წარმომედგინა. მე კი ყოველდღიური, მინიერი ცხოვრებით, ყოფითი პრობლემებით ვცხოვრობ.

ან, შეიძლება, იმიტომაც, რომ მეც, როგორც ბავშვებს, მწერალი უფრო ან ღრმად მოხუცი, ან გარდაცვლილი წარმომედგინა. ბავშვები უმეტესად ასე აღიქვამენ. ხშირად მქონია ასეთი შემთხვევა. ერთხელ, როცა ერთ-ერთ სკოლაში მიმინვიეს, მასწავლებელმა მითხრა – როცა ვუთხარი, ის საბავშვო მწერალი უნდა გვესტუმროს, რომლის ლექსებიც თქვენ ასე გიყვართო, გაიკვირვეს – უი, მასწავლებელო, ცოცხალიაო? ერთ სკოლაში საუბრის დროს ერთმა ბავშვმა პირდაპირ გამიზიარა თავისი აზრი – მე უფრო ხანდაზმული მეგონეთო! ერთგან კი, შეხვედრის მერე გამომყვა ერთი ბავშვი გარეთ და ჯერ მკითხა – მეგობრები გყავთო? კი, რა თქმა უნდა, მყავს-მეთქი. არა, აი, სხვა საბავშვო მწერლები თუ გყავთ მეგობრებიო. ამაზეც რომ დავეთანხმე, ბოლოს დაასკვნა – ესე იგი, სხვა ცოცხალი საბავშვო მწერლებიც არსებობენო...

რას ნიშნავს შენთვის – წერდე ყველა უცნაური არსებებისათვის, ბავშვებისთვის, მითუმეტეს, რომ ისინი თითქმის არ თამაშობენ: ან მოსწონთ, ან არა.

სწორედ ეს თვისება, რომ გულწრფელები არიან, ან მოსწონთ, ან – არა, ყველაზე მეტად მაქვზებს ხოლმე წერისთვის. ვიცი, რომ თუ ბავშვი მეტყვის, ლექსი მომეწონაო, ესე იგი, ნამდვილად მოეწონა. თუ არ მოეწონა, ვიდრე იტყვის, სახეზევე შეეტყობა. როცა წერა დავიწყე, პირველი შემფასებლები სწორედ ბავშვები იყვნენ – ჩემი შვილები.

საერთოდ, ჩემთვის ბავშვებისთვის წერა ერთგვარი თავშესაფარია. თავშესაფარი დიდების სამყაროდან. ეს სამყარო სულ უფრო და უფრო მთრგუნავს. იმდენი ცუდი რალაც ტივტივებს ზედაპირზე, იმდენად სასტიკი და ბრაზიანი ჩანს დიდების სამყარო, რომ ზოგჯერ მძაფრი სურვილი მაქვს, სადმე გავიქცე. აი, ამ დროს, ყველაზე კარგი გასაქცევი სწორედ ბავშვების სამყაროა, იქ მოსახვედრად ერთ-ერთი გზა კი – მათთვის წერაა.

როგორ დაიწყო და რატომ დაიწყო ასე – სწორედ ბავშვებისთვის? ვისთვის დაწერე და ვინ წაიკითხა სულ პირველად შენი ლექსები?

ახალს არაფერს ვიტყვი ალბათ – ბევრმა საბავშვო მწერალმა დაიწყო წერა საკუთარი შვილებისთვის. შვილის დაბადება საოცარი განცდაა – ახალი სიცოცხლე გაჩნდა, შენი სისხლი და ხორცი, და ამასთან, სრულიად დამოუკიდებელი, თავისუფალი, გონიერი არსება. ბავშვობაში კი ვწერდი რალაც ბავშვურ ლექსებს, როგორც ბევრი ჩვენგანი, მაგრამ მაშინ არ მიფიქრია არასოდეს, რომ ოდესმე საბავშვო ლექსებს დავწერდი. როცა ჩემი პირველი შვილი, გიგა დაიბადა, იმდენად დიდი იყო ეს ემოცია, რომ ჯერ კიდევ სახლში მოყვანამდე დავუწერე რალაც ლექსი. ეს არ იყო არც მთლად ბავშვური და არც საბავშვო ლექსი. ეს უფრო მამის სიხარული და ემოცია იყო.

მერე, დაახლოებით ერთ წელიწადში, ლექსოც რომ მოევიდნა ქვეყანას, ვიფიქრე – მალე მათ წიგნები უნდა წაუკითხო. კი, ბევრი კარგი საბავშვო წიგნია, ბევრი კარგი საბავშვო ლექსი, მაგრამ იქნებ რაიმე მეც დავწერო ამათთვის, რაღაც ახალი და სხვანაირი-მეთქი. სწორედ ჩემი შვილებისთვის დავიწყე წერა და პირველი მკითხველებიც ისინი იყვნენ. მათი ემოცია იყო ჩემთვის შეფასების მთავარი კრიტერიუმი. და ასეა ახლაც – ბავშვების აზრს ყოველთვის ვცდილობ, ყური დავუგდო, გავითვალისწინო, გავიაზრო – თუ მოეწონათ, რატომ მოეწონათ, თუ არ მოეწონათ – ეგეც რატომ.

სულ მეფიქრება – რა განასხვავებთ საბავშვო მწერლებს დანარჩენებისგან. რატომ ირჩევენ ისინი სწორედ ამ სამყაროს და ბოლომდე ჩემს თავთან შეთანხმებული პასუხი არა მაქვს. შენი აზრით?

მეც არ ვიცი ზუსტად. შეიძლება, კი არ ირჩევენ, არამედ პოულობენ – სამყაროს, სადაც ბევრად უკეთ გრძნობენ თავს, ვიდრე დიდების სამყაროში. მე ამ სამყაროში თავს ბევრად უკეთ ვგრძნობ. პირველ რიგში, თავად ბავშვების გამო – როცა წერ ბავშვებისთვის, უფრო უახლოვდები მათ, და ამით საკუთარ ბავშვობასაც არ შორდები ძალიან, ინარჩუნებ რაღაც კავშირს. მეორეც, აქ შემიძლია საგნებს, ცხოველებს და ფრინველებს ველაპარაკო და ვალაპარაკო. ასეთი რამ ხშირად მემართება ხოლმე. აი, მაქვს რაღაც ნივთი, რომელიც აღარ მჭირდება, გამოუსადეგარია, ან უბრალოდ, ერთი შეხედვით, უსარგებლო რამაა – თუნდაც, გატეხილი სათვალე. დავაპირებ გადაგდებას, მაგრამ უცებ ეს სათვალე მეუბნება – რა დავაშავე, იმის გამო, რომ შენ არ გამიფრთხილდი და გამტეხე, ნაგავში უნდა მომიხსროლო? მე ხომ ამდენ ხანს მზისგან გიცავდი, შენამდე სანამ მოვალწევდი, რამდენი გზა გამოვიარე.

ვიღებ ამ სათვალეს და ნაგვის ურნის ნაცვლად საწერი მაგიდის უჯრაში ვდებ. მერე, როცა გამოვალე, ისე მადლიერი მიყურებს თავისი ცალი მინით, რომ მიხარია... ანდაც, სწორედ დილას, ქუჩაში ვიდექი და ტოტზე შაშვი შემოჯდა, ნისკარტით რალაც მწერი ეჭირა. გაფრინდებოდა და უკან ბრუნდებოდა. ხან იქვე, სახლის ფანჯრის რაფაზე ჯდებოდა. აშკარად რალაც აწუხებდა. ფანჯარა ღია იყო. მგონი, შიგნით უნდოდა შეფრენა. დავაკვირდი და ოთახიდან რალაც ჟღურტული გავიგე. მე მგონი, ამის ბარტყები იყვნენ იქ – შეიძლება, სახლის პატრონმა ბუდიდან გადმოცვნილები ნახა და შეიფარა. აბა, ისე ხომ არ დაატყვევებდა? ჰოდა, ახლა დედას უნდოდა, საკვები მიეტანა მათთვის და თან ვერ ბედავდა. არ ვიცი, ასე იყო თუ არა სინამდვილეში, მაგრამ შაშვმა თავისი ფორიაქით და ჭახჭახით ეს მითხრა.

უფრო სხვანაირად ხედავ მათ, ვიდრე სხვა მწერლები? როგორ გგონია?

მე მათ ვხედავ, როგორც დამოუკიდებელ ადამიანებს, როგორც პიროვნებებს, მათი საკუთარი სამყაროთი, მათი სიხარულით და ტკივილით. არ ვიცი, სხვა მწერლები როგორ ხედავენ – იქნებ ისევე, როგორც დიდების უმრავლესობა? მათ ხომ ხშირად ჰგონიათ, რომ ბავშვის პრობლემა დიდი არაფერია. მერე რა, თუკი სათამაშო გატყდა. ბოლოს და ბოლოს, ახალს უყიდიან. რა იციან, რომ ის ძველი, უკვე გადაქუცული სათამაშო ბავშვისთვის მთელი სამყარო იყო და არა უბრალოდ ნივთი.

ერთხელ, ერთ შეხვედრაზე, ერთმა საკმაოდ ცნობილმა ქართველმა მწერალმა თქვა დაახლოებით ასეთი რამ – ბავშვებს სევდიანი წიგნები არ უნდა წავუკითხოთო. წარმოვიდგინე, რა იქნებოდა ჩემი ბავშვობა, რომ არ

წამეკითხა «ბემბი», «პატარა მანანწალა», «შვლის ნუკრის ნაამბობი», «მეფე მათიუშ პირველი», რომელიც პირველივე წინადადებიდან გვასევდიანებს – ვიგებთ, რომ მეფე თუ მალე არ გამომჭობინდებოდა, ცუდი ამბავი მოხდებოდა – მეფე მოკვდებოდა და მათიუში დაობლდებოდა. ადამიანი, რომელიც ვერ ხვდება, რომ ბავშვებს სევდიანი წიგნები სწორედაც რომ უნდა წავუკითხოთ, ბავშვებისთვის ვერ დაწერს. ყოველ შემთხვევაში, არ მინდა, რომ დაწეროს. მაგრამ თუ ძალიან მოუნდება, რას ვიზამთ? როგორც იმავე, ჩემთვის დღემდე საყვარელი მეფე მათიუშის წინასიტყვაობაში იანუშ კორჩაკი წერს, «დიდება ხომ ვერ დაუშლი, არამც და არამც ეს არ გააკეთო? ვერ დაუშლი. იმიტომ ვერ დაუშლი, რომ მათ შეუძლიათ, არ დაგემორჩილონ. მერე, ვინ რას უზამს, ვინ რას დააკლებს?»

როგორია შენი, როგორც ავტორის და მათი, როგორც მკითხველების ურთიერთობა? როგორ გხვდებიან, როცა გხვდებიან პირისპირ, რას გეუბნებიან და შენ რა ემოციას იღებ მათგან?

გარდა იმისა, რომ ხშირად მინევს სკოლებში შეხვედრა ბავშვებთან, ყოველ შაბათს მწერალთა სახლშიც ვხვდებით. ასეთი პროექტია – «ბავშვები მწერალთა სახლში», და შაბათობით რაიმე თემის ირგვლივ ვსაუბრობთ. ზოგჯერ ეს არის რომელიმე საბავშვო მწერალი, ზოგჯერ – რაიმე თემა, რაც ბავშვებს აინტერესებთ. ხან მსოფლიოს ხალხთა ზღაპრებს ვკითხულობთ და პარალელურად იმ ქვეყნის კულტურასა და ისტორიაზეც ვსაუბრობთ. ამ ხნის მანძილზე უკვე ძალიან დავმეგობრდით და ერთნაირად მიგვიხარია შაბათობით მწერალთა სახლისკენ. შეხვედრის თემების გარდა, ბევრ სხვა რამეზეც ვსაუბრობთ ხოლმე – საკუთარ ამბებს მიყვებიან, მეკითხებიან. სასაუბროს კი რა

გამოლევს – ზოგი თავისი სკოლის ამბებს მიაშობს, ზოგი – თავის სურვილებზე მელაპარაკება, ზოგი – სამომავლო გეგმებზე – ძალიან წრფელები და გახსნილები არიან, თუკი დაინახეს, რომ შენც ასევე ღია ხარ მათთან ურთიერთობისთვის და მათ უყურებ, როგორც მეგობარს, როგორც პიროვნებას. ძალიან მიყვარს მათი გულწრფელი შეკითხვების მოსმენა – ყველაფერი აინტერესებთ, და აუცილებლად ასეთივე გულწრფელობით უნდა გასცე პასუხი.

შენთვის თუ არსებობდა ისეთი საბავშვო მწერალი, რომლის მსგავსიც სულ გინდოდა გამხდარიყავი? ან უბრალოდ საყვარელი საბავშვო მწერალი თუ გყავდა და ჰყავს და რა გამოარჩევდა მას სხვებისგან?

მსგავსი არა, მაგრამ საყვარელი საბავშვო მწერლები მყავდა, რა თქმა უნდა. ახლაც მყავს. ერთ-ერთი უკვე ვახსენე – იანუშ კორჩაკი. «მეფე მათიუშის» – ყველაზე სევდიანი მეფის ამბავი დღემდე გამორჩეულად მიყვარს. და თავად მწერალი ხომ საოცარი ადამიანი იყო.

მთელი თავისი ცხოვრება ბავშვებს მიუძღვნა, და სიცოცხლეს – ვიცით, როგორ უთხრა უარი გერმანელ ოფიცერს შეწყალებაზე და თავის ბავშვებთან ერთად როგორ შევიდა გაზის კამერაში. მგონია, რომ მისი რჩევები, თუ როგორ უნდა გვიყვარდეს ბავშვები, ყველა მშობელს

არათუ წაკითხული უნდა ჰქონდეს, არამედ უნდა ასრულებდეს, როგორც მცნებებს.

ბევრი მწერალი შემოიძლია დავასახელო, მაგრამ მხოლოდ ერთს ვიტყვი კიდევ – რეზო ინანიშვილი. ცხადია, არა მხოლოდ როგორც საბავშვო მწერალი, მაგრამ თავდაპირველად სწორედ საბავშვო მოთხრობებით გავიცანი მისი შემოქმედება, რომელიც ჩემთვის დღემდე საოცრად თბილი, სევდაშერეული, სიყვარულით სავსე სამყაროა. ახლაც, როცა ვკითხულობ, რაღაც უცნაურად მომანვება ხოლმე ყელში, თან მასევედიანებს, თან – მათბობს. როგორ შეიძლება, ეს მოთხრობები არ წაკითხონ ბავშვებმა?

როგორი ენით უნდა მოვუყვით ბავშვებს?

ჯერ ვიტყოდი, როგორი ენით არ უნდა მოვუყვით – არც ენემოჩლექით და არც გადაპრანჭული, მაღალფარდოვანი ენით. ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით ხშირად გვხვდება და მანუხებს, როცა ვისმენ, ბავშვი როგორ კითხულობს რაიმე ლექსს (ხშირად, სრულიად უგემოვნოს, მაგრამ შეიძლება, თავისთავად არცთუ ურიგოს, ოღონდ – არა საბავშვოს), როგორ ებერება ძარღვები და როგორ კრავს მუშტებს. განსაკუთრებით, თუ ისეთი სიტყვებს წამოიძახებს, როგორიცაა «სამშობლო», «ღმერთი», «ვაჟკაცი» – მოკლედ, რაც მშობლების ერთი ნაწილის მიერ პატრიოტიზმის და ტრადიციების გადარჩენის სიმბოლოებად ქცეულა და ხშირად ბავშვებს ასწავლიან, აზეპირებენ. სიამოვნებით ჩავსვამდი ასეთ მშობლებს კარცერ-ლუქსში და ყველა კარგი საბავშვო წიგნის წაკითხვას ვაიძულებდი.

რაც შეეხება, იმას, თუ როგორი ენით უნდა მოვუყვით – ცხადია, ბავშვის ასაკობრივი თავისებურებები უნდა

გავითვალისწინოთ. 3-5 წლის ბავშვს უფრო მარტივი ენით უნდა მოვუყუვეთ, ნაკლები უცხო სიტყვა და ადვილად გასაგები წინადადებები უნდა იყოს. რაც უფრო დიდია ბავშვი, უფრო მეტი ახალი სიტყვა, მეტი საინტერესო თემა უნდა შევთავაზოთ. და, რაც მთავარია, ბავშვისთვის საინტერესოდ უნდა მოვყუვეთ.

შენი შვილები რომ კითხულობდნენ ხოლმე შენს ლექსებს, რას გეუბნებოდნენ?

ვიდრე კითხვას ისწავლიდნენ, მე ვუკითხავდი და მათ რეაქციას ვაკვირდებოდი, მათ მიმიკას. მერე, როცა უკვე თვითონ კითხულობდნენ, აუცილებლად მიზიარებდნენ აზრს – რა მოეწონათ, რა არ მოეწონათ და რატომ. ხშირად, ლექსის წერის დროსაც მიკითხავს მათთვის აზრი, ან წამიკითხავს ნაწყვეტი – ეს კარგია თუ არა-მეთქი. თემაზეც მიკითხავს – რამდენად საინტერესოა ეს, როგორ ფიქრობთ, ამ თემაზე ასეთი ფორმით გასაგებია თუ არა... მოკლედ, ვიდრე პატარები იყვნენ, ჩემი პირველი მკითხველებიც და «ცენზორებიც» ეგენი იყვნენ. ახლა საბავშვო ლექსებს აღარ კითხულობენ, თუმცა ჩემს ლექსებზე აზრს ზოგჯერ მაინც მეუბნებიან. ახლა უფრო მე ვარ ხოლმე მრჩეველი – რა წიგნი წაიკითხონ, რომელი ავტორი...

და თემები – შენ ყოველთვის ისეთ თემებზე წერ, რაც დიდ ცხოვრებაში მართლა ხდება – ბავშვი უბრალოდ კი არ იბეპირებს, ხვდება – ვინ კარგია, ვინ ცუდად მოიქცა...

ერთხელ მკითხეს – არსებობს თუ არა ბავშვებისთვის აკრძალული თემებიო? მე ვთვლი, რომ აკრძალული თემები არ არსებობს. ბავშვებს უნდა ვესაუბროთ ყველაფერზე, რაც აინტერესებთ. მთავარია, როგორ. ყოველთვის ვცდილობ, ვწერო იმაზე, რაც დღევანდელი ბავშვისთვის გასაგები იქნება, რაც მისთვის ნაცნობია, სადაც უხდება

ცხოვრება, რასაც ხედავს. არც თანამედროვე ტერმინების შემოტანა მიმაჩნია ზედმეტად საბავშვო ნაწარმოებებში. ამიტომაც, რომ ჩემს ლექსებში შეხვდებით ბიზნესმელიას, ტურისტულ აგენტ ტურას, მის ჯუნგლების გამარჯვებულ სპილოს, მექორწილე ჭიანჭველებს, კომპიუტერული თამაშებით გატაცებულ მელიას, ვეგეტარიანელ ზვიგენს, ბურახის მოყვარულ მუხლუხოს, ვირს, რომელსაც ვირუსების არ ეშინია, ქათამს, რომელიც კვერცხებს ინკუბატორში ყიდულობს, ბაყაყს, რომელიც ხვლიკს მიჰყვება ცოლად... ამასთან, არ მიყვარს, როცა საბავშვო ნაწარმოები ღიად დიდაქტიკურია და ბავშვს რაღაცას მიუთითებს, რაღაცას უკონკრეტებს და ჭკუას არიგებს – უნდა მივცეთ ბავშვს საშუალება, თვითონ გამოიტანოს დასკვნა, თვითონ იფიქროს და გაერკვეს – რა არის კარგი და რა – ცუდი.

ქართული ზღაპრები გიყვარდა?

საერთოდ, ზღაპრები მიყვარდა, მაგრამ გულახდილად რომ ვთქვა, ქართული ხალხური ზღაპრები – ნაკლებად.

ფასკუნჯები, დევები და მსგავსი არსებები დიდად არ

მიზიდავდა. თუმცა, არის

ქართული ზღაპრებიც, რასაც

სიამოვნებით ვკითხულობდი –

მქონდა ქართული ზღაპრების წიგნი, სადაც პირველ ტომში იყო «ჯადოსნური ზღაპრები», მეორეში – «საყოფაცხოვრებო ზღაპრები». აი, ეს მეორე ტომი მიყვარდა. განსაკუთრებით მიყვარდა მსოფლიოს ხალხთა ზღაპრების კითხვა.

ზღაპრის შინაარსთან ერთად იქ ის უცხო სიტყვები,

სახელები, საგნები მიზიდავდა, რაც იმ ქვეყნისთვის იყო

დამახასიათებელი. კიდევ, გამოდიოდა ჟურნალ «დილის» ბიბლიოთეკის სერიით პატარა წიგნები – თითო წიგნი თითო ზღაპარი იყო. ახლაც მახსოვს ამ სერიით წაკითხული «ჯადოსნური ქოშები», «მოთჰო და მუნგო», «ხოჭო დეიდა»...

ზოგადად, რას ნიშნავს წერა შენთვის? რა პროცესია ეს, რას შეადარებდი?

წერა ერთგვარი თამაშია – სიტყვებით, სიუჟეტებით, სახეებით თამაში. დაახლოებით ისე, «პაზლების» აწყობისას რომ ხდება. საჭირო ადგილზე უნდა მოარგო საჭირო სიტყვა, პერსონაჟი, ამბავი, რომ ბოლოს მთლიანი სურათი აეწყოს.

რა არის ის მთავარი ბიძგი, რაც განწერინებს და რა გჭირდება იმისთვის, რომ წერო?

ზოგჯერ ეს შეიძლება რაღაც შემთხვევა იყოს, ან ბავშვის მიერ ნათქვამი რაიმე ფრაზა, ან სიტყვა, სულაც ქუჩაში გაგონილი. ასეც მომხდარა. ის ყველაფერი, რაც ჩვენ ირგვლივ ხდება, ბავშვებისთვისაც ხომ ნაცნობია. მთავარია, მათთვის გასაგები ფორმით დაწერო. ყოფილა, როცა ყოველდღე ვწერდი, ხან – საერთოდ დიდი ხნის მანძილზე ვერაფერი დამინერია. განწყობაცაა საჭირო – სიმშვიდე. თუ აფორიაქებული ვარ, ან რაიმე პრობლემა მანუხებს, მაგ დროს ვერ დავწერ – საბავშვო ლექსს თუ ზღაპარს სხვანაირი სიმშვიდე უნდა. ავტორის ფორიაქი არ უნდა იგრძნობოდეს. ასეთ დროს ვთარგმნი ხოლმე.

როგორ ფიქრობ, რა სირთულეები ახლავს მწერლად ყოფნას საქართველოში?

ალბათ, ისეთივე სირთულეები, რაც ნებისმიერ სხვა საქმიანობას. უპირველესად ის, რომ თითქმის შეუძლებელია, აკეთო შენი საყვარელი საქმე და არ

იფიქრო ყოფით პრობლემებზე. იმდენად მცირეა ჰონორარი, რომ გინევს მოძებნო რაიმე სამუშაო, საიდანაც გექნება ის შემოსავალი, რითაც ყოველდღიურ საჭიროებებს როგორღაც გასწვდები. თითქოს ორმაგი ცხოვრება გინევს.

შენ რომ ბავშვი იყო დღეს – შენი ლექსებიდან რომელი მოგეწონებოდა?

ცოტა გამიჭირდება კონკრეტული ლექსის დასახელება. ალბათ, უფრო ის ლექსები, სადაც ჩემთვის ნაცნობი სიტუაცია, თემა ან პერსონაჟი შემხვდება, და კიდევ – ხალისიანი ლექსები. ყველაზე ხშირად ბავშვებს ასეთ ლექსებს შორის დაუსახელებით «ქინდერი», «მელაკუდას მალაზია», «გობინაყი», «მელა და კომპიუტერი»...

მელა განსაკუთრებულად გიყვარს? თუ ვცდები?

არ ცდები, მელა მართლაც განსაკუთრებით საყვარელი პერსონაჟია. ბავშვობიდან მიყვარს. შეიძლება ეს «პატარა პრინცის» გავლენაც იყო. როგორც ჩანს, რაღაცნაირად, მომიშინაურა მგონი, ყველაზე მეტი ლექსი მელაზე მაქვს. ძალიან საყვარელი ვინმეა – ჭკვიანიც, მოხერხებულისც, ეშმაკიც, ზოგჯერ მატყუარაც, მაგრამ, რაც მთავარია, ბოროტი არ არის.

თარგმანები – შენ არაერთი ავტორი თარგმნე – რომელი იყო შენთვის ყველაზე გამორჩეულად საინტერესოც და რთულიც სათარგმნად?

თარგმნა უფრო ადრე დავინწყე, ვიდრე ბავშვებისთვის წერა – სტუდენტობისას. ჩვენმა ინგლისურის პედაგოგმა, მანანა ქველაძემ წამაქება ამ საქმისთვის, როცა ჩემი პირველი თარგმანები – ედგარ პოს «ელდორადო» და ჰენრი ლონგფელოს «წვიმიანი დღე» ვაჩვენე. მან კი იმ დროს

გამომავალი გაზეთების, «რუბიკონის» და «მესამე გზის» რედაქციაში გამაგზავნა, სადაც დაიბეჭდა კიდევ ორივე თარგმანი. ეს ჩემთვის იმდენად დიდი მოტივაცია აღმოჩნდა, რომ თავი ველარ დავანებე. სტუდენტობის პერიოდში ძალიან გამიტაცა ნიკოლაი გუმილიოვის პოეზიამ. დღესაც ძალიან მიყვარს, თუმცა თარგმნით კარგა ხანია აღარ მითარგმნია. მიხარია, რომ გუმილიოვის რუსულენოვან საიტზე მისი ლექსების ქართული თარგმანები ძირითადად ჩემი თარგმანებით არის წარმოდგენილი.

ძირითადად ვთარგმნი მაშინ, როცა რაღაც მანუხებს, როცა ცუდად ვარ. და ვთარგმნი იმ ავტორს, იმ ლექსს, რომელიც იმ მომენტში ჩემს განწყობას, ჩემს სათქმელს რაღაცნაირად გამოხატავს. ამიტომაც, ხშირად ერთ ავტორს ავიკვიატებ ხოლმე და რაღაც პერიოდის მანძილზე მხოლოდ მას ვთარგმნი. ერთ-ერთი ასეთი იყო ვერონიკა ტუშნოვა, ნაკლებად ცნობილი პოეტი არამხოლოდ საქართველოში. თუმცა, მის ლექსებზე შექმნილი რამდენიმე სიმღერა ძალიან პოპულარულია დღესაც. სიყვარულში საოცრად ტრაგიკული ბედის მქონე ქალი თავის ლექსებში ძირითადად სწორედ სიყვარულზე წერს. ორი წლის წინ ვიყავი მთრგმნელთა საერთაშორისო კონგრესზე, რომელიც მოსკოვში გაიმართა. ჩემი მოხსენების თემა სწორედ ტუშნოვას პოეზია და მისი ქართული თარგმანები იყო. შეხვედრის მოდერატორმა საგანგებოდ აღნიშნა, რომ სამწუხაროდ, ტუშნოვას დღეს რუსეთშიც კი არ იცნობენ.

ერთ-ერთი გამორჩეულად საინტერესო და რთული იყო ავსტრიელი პოეტი ქალის, ქრისტინე ლავანტის ლექსების თარგმნა, რომელიც დათო ბარბაქაძემ შემომთავაზა «მეოცე საუკუნის ავსტრიული ლირიკის» სერიისთვის.

გერმანული არ ვიცი, ამიტომ ლავანტი ბნკარედით ვთარგმნე, ტატა კოტრიკაძესთან ერთად. ტატასთან თანამშრომლობა ძალიან საინტერესო იყო. ყველა ლექსს ვარჩევდით, ვაზუსტებდით. საბოლოოდ, ასზე მეტი ლექსი ვთარგმნეთ.

შენ თვითონ როგორი ბავშვი იყავი, რა გიყვარდა, რა არ გიყვარდა?

ყველაზე მეტად წიგნები მიყვარდა. ბავშვობაში ბევრად მეტს ვკითხულობდი, ვიდრე ახლა. თამაში მიყვარდა, როგორც ყველა ბავშვს. განსაკუთრებით ზაფხულის არდადეგებზე, როცა დედულეთში, გორთან ახლოს, სოფელ ხიდისთავში ვიყავი. უბანში ბევრი თანატოლი ვიყავით და ზაფხულის საღამოებს ძალიან საინტერესოდ ვატარებდით. ვაწყობდით წარმოდგენებს, ვდგამდით პიესებს. ერთხანს ძალიან ვიყავი გატაცებული ილუზიონისტის ხელოვნებით – რალაც წიგნი მქონდა, სადაც მარტივი ფოკუსები იყო აღწერილი. ამ ფოკუსებს ვსწავლობდი და ჩვენს წარმოდგენებზე მე ილუზიონისტი ვიყავი ხოლმე.

ძალიან მიყვარდა თეატრი. გორის თეატრში ყველა სპექტაკლი მქონდა ნანახი, უმეტესობა – რამდენჯერმე.

ცირკი მიყვარდა – ის საზეიმო განწყობა, რაც საცირკო წარმოდგენისას არის. მაშინ ხშირად ჩამოდიოდნენ საცირკო კოლექტივები – გორს ჰქონდა თავისი საცირკო შენობა, რომელიც შემდეგ გაურკვეველ ვითარებაში დაინვა. მამას დავყავდი ყველგან, ხშირად ჩემი თბილისელი დეიდაშვილებიც კი გორში მოდიოდნენ სპექტაკლზე ან საცირკო წარმოდგენაზე.

მეგობრებთან ერთად ყოფნა მიყვარდა, მაგრამ არ მიყვარდა უბრალოდ ქუჩაში ყოფნა. ვერასოდეს ვიგებდი,

რატომ იდგნენ უბანში ბიჭები ყოველდღე უსაქმოდ, როცა შეიძლებოდა, რაიმე საინტერესო საქმე ეკეთებინათ, ან, უბრალოდ, საინტერესოდ დაესვენათ.

მატარებლით მგზავრობა მიყვარდა. ვერ ვიტანდი ავტობუსს. თბილისში ყოველთვის მატარებლით მოვდიოდით. ახლა კი, რამდენი წელია, მატარებლით თითქმის არ ვმგზავრობ და ავტობუსს ვინ ჩივის, მიკროავტობუსით მიწევს მგზავრობა.

ჰო, კიდეც, წვნიანები არ მიყვარდა. საშინლად არ მიყვარდა. განსაკუთრებით, წვნიანში ხახვი და მწვანილი.

სულ პირველი ლექსი როცა დანერე, ეგ მომეწონტი

თუ გახსოვს და ვის წააკითხე?

როცა დავწერე, ეგ არ მახსოვს, თუმცა პატარაობიდან ვწერდი, როგორც ბევრი. პირველი მკითხველი მაშინ დედაჩემი იყო. მერეც, ხშირად სწორედ მას ვუწერდი ლექსებს. ვუწერდი მეგობრებსაც. ჩემი დეიდაშვილები თბილისში ცხოვრობენ და მაშინ სად იყო ინტერნეტი და ელექტროფოსტა – ჩვეულებრივი, საფოსტო კონვერტებით ვუგზავნიდით ერთმანეთს წერილებს. ხშირად მათაც ლექსად ვწერდი და ძალიან ვხალისობდით.

«დილა» იყო, სადაც ბეჭდავდი. როგორ ფიქრობ, დღეს საბავშვო ჟურნალები რატომ აღარ არის პოპულარული და საერთოდ, თუ აქვს მომავალი იგივე «დილასნაირ» ჟურნალებს?

პირველად სწორედ «დილაში» დაიბეჭდა ჩემი საბავშვო ლექსი. მახსოვს, როგორ მიხაროდა – ჩემი ბავშვობის საყვარელ ჟურნალში ჩემი ლექსი იყო დაბეჭდილი. ახლაც სიამოვნებით ვთანამშრომლობ «დილასთან». ვფიქრობ, რომ ასეთი საბავშვო ჟურნალები აუცილებელია. კი, დღეს ინტერნეტში ყველაფერია, ჟურნალებიც და წიგნებიც ელექტრონულად გამოდის, პოპულარობის შემცირებაც გარკვეულწილად ამის ბრალია, მაგრამ ბავშვის განვითარებისთვის ასეთ ნაბეჭდ ჟურნალს დიდი მნიშვნელობა აქვს. მგონია, რომ მომავალშიც თავისი ადგილი მაინც ექნება. ყველგან გამოდის ნაბეჭდი ჟურნალები და რატომ არ უნდა იყოს საქართველოში? მით უმეტეს, რომ «დილას» საუკუნოვანი ტრადიცია აქვს და ესეც ხომ ძალიან ღირებულია. უბრალოდ, საჭიროა ბევრი რამის განახლება, არა მხოლოდ მასალის, არამედ კონცეფციის თვალსაზრისით.

ლიტერატურა რომ არ იყოს შენს ცხოვრებაში, ასეთი დობით რა იქნებოდა, როგორ გგონია?

შეიძლება, მხატვრობა. ან – ფოტოგრაფია. ან, სულაც, კულინარია. ყოველ შემთხვევაში, ის, რასაც შემოქმედებითი მიდგომა სჭირდება. სხვა სფეროები ვერ წარმომიდგენია – საოცრად არაპრაგმატული ადამიანი ვარ. ემოციების და გრძნობების გარეშე მიჭირს რაიმე საქმის კეთება. ნამდვილად ვიცი, რომ ვერავითარ შემთხვევაში ვერ ვიქნებოდი იურისტი, სამართალმცოდნე, ეკონომისტი... ამით იმის თქმა კი არ მინდა, რომ

რომელიმე ეს პროფესია ცუდია, უბრალოდ, მე არ შემიძლია ვაკეთო რაღაც, რაც მკაცრად განსაზღვრულ წესებს ექვემდებარება, რაც რაიმე ჩარჩოშია მოქცეული. არ შემიძლია ვაკეთო ის, სადაც ემოცია გვერდზე უნდა გადადო და ცივი გონებით აკეთო საქმე.

ხშირად ვეკითხები მწერლებს, რა უყვართ მათ ლიტერატურაში და ვეკითხები – რა არ უყვართ – შენი პასუხი რა იქნებოდა?

ერთადერთი, რაც არ მიყვარს ლიტერატურაში, და არა მხოლოდ ლიტერატურაში – სიყალბეა. თუმცა, თუკი ყალბია, რაღა ლიტერატურაა, არა? კიდევ, არ მიყვარს ეპატაჟი ეპატაჟისტის.

მიყვარს, როცა წიგნი თავს წაგაკითხებს, არ გაძლევს საშუალებას, გადადო გვერდზე. ამას ხშირად ის განაპირობებს, თუ როგორი ენით წერს მწერალი. შეიძლება ნაკლებად საინტერესო თემაც კი იმდენად ჩამთრევი აღმოჩნდეს, რომ თავი ვერ დაანებო.

საბავშვო ლიტერატურას რაც შეეხება, ერთ-ერთი მთავარი პირობა ის არის, რომ მოსაწყენი არ უნდა იყოს. ბავშვებს არ უყვართ მოსაწყენი წიგნები.

სკოლა და სტუდენტობა როგორ გახსენდება? მაშინ თუ იფიქრებდი, რომ ერთ დღეს ამ ჟანრში ერთ-ერთი ცნობილი ავტორი გახდებოდი?

სკოლის პერიოდი ერთ-ერთი სასიამოვნოდ მოსაგონებელი დროა, ალბათ იმიტომ, რომ ბავშვობაა ასეთი. სტუდენტობა კი იმ პერიოდს დაემთხვა, როცა ქვეყანაში ყველაფერი აირია. მეორე კურსიდან სტიპენდიას – რამდენიმე ათას კუპონს ვიღებდი, ვიღებდი შაქრის და კარაქის ტალონებსაც. რამდენჯერ ყოფილა, «გეპეიდან»

ნახალოვკაში ფეხით წავსულვარ, რადგან ტრანსპორტი არ დადიოდა, დენიც არ იყო. თუმცა, 20-21 წლის ბიჭისთვის მაინც არ ჩანდა ყველაფერი ისე შავ ფერებში, როგორც ამ გადასახედიდან. სწორედ იმ პერიოდში დავინწყე თარგმნა და ესეც მშველოდა. მეგობრებთან ერთად რომელიმე ჩვენგანის უშუქო, ცივ ბინაში გატარებულ საღამოებსაც თავისი ხიბლი ჰქონდა.

მაშინ არ მიფიქრია, რომ ბავშვებისთვის წერას დავინწყებდი. ეს მერე მოხდა, თავისთავად. შეიძლება, სწორედ იმიტომაც, რომ მე თვითონ მომინდა უკან მიბრუნება იმ დროში, რომლის ფასსაც მოგვიანებით ვიგებთ.

მაშინ რა იყო შენი მთავარი გასართობი?

ჩემი სტუდენტობის დროს ჯერ კიდევ არ იყო კომპიუტერი, ინტერნეტი, 90-იანი წლების დასაწყისის თბილისიც ჩალამებული, შიდა არეულობით და დაპირისპირებით გადაღლილი და მოწყენილი ქალაქი იყო. თუმცა, გართობას როგორღაც მაინც ვახერხებდით. ქალაქგარეთ გავდიოდით, ერთმანეთთან ვიკრიბებოდით. ცოტა მოგვიანებით, უკვე არქიტექტორის დიპლომი რომ ავიღე და სანერი მაგიდის უჯრაში მგონი, სამუდამოდ შევინახე, გორში დავბრუნდი და მეგობრებთან ერთად ახალგაზრდული კლუბი «ემბაზი» დავაარსეთ. კვირაში ერთხელ ვიკრიბებოდით გორის ბიბლიოთეკაში, სხვადასხვა თემაზე ვსაუბრობდით, ვკითხულობდით, საინტერესო საღამოებს ვაწყობდით და ასე ვახალისებდით ერთფეროვან დღეებს.

შენ არაერთხელ შეგინიშნავს წუხილით, რომ საბავშვო მწერლობას საქართველოში «არ სწყალობენ», არც საკონკურსო ნომინაციებს შორის არის ხოლმე საბავშვო

ნაწარმოებები და ავტორები – როგორ ფიქრობ, რის ბრალია ეს?

ეს ალბათ იმის ბრალია, რომ ვინც უნდა მიაქციოს ამას ყურადღება, ვინც კონკურსებს ატარებს, ვინც უნდა იზრუნოს საბავშვო ლიტერატურის ხელშეწყობაზე – დიდები არიან. დიდებს კი რატომღაც ხშირად ავინწყდებათ, რომ ოდესღაც ისინიც ბავშვები იყვნენ.

შენს ყოველდღიურობაზე მინდა გკითხო – წერის გარდა რა არის ის, რაც ვასო გულეურს კიდევ აინტერესებს?

სამწუხაროდ, ყოველდღიურობა ხშირად არ მაძლევს იმის საშუალებას, ვაკეთო ის, რაც მაინტერესებს. ჩემი ყოველდღიურობა არის რუტინული სამსახური 9-დან 18 საათამდე. თუმცა, საბედნიეროდ, მაქვს იმის საშუალებაც, რომ ზოგჯერ მაინც ვაკეთო ის, რაც მიყვარს. ბავშვობიდან დამაინტერესა ფოტოგრაფიამ და როცა საშუალება მაქვს, გადაღება მიყვარს – ზოგჯერ უბრალოდ, რაღაც საინტერესო კადრს დაინახავ, ზოგჯერ კი ძებნა უნდა. ეს პროცესი მიზიდავს.

გორიდან როცა თბილისისკენ მოდიხარ, ყველაზე ხშირად რაზე ფიქრობ ხოლმე?

ვფიქრობ მათზე, ვინც დავტოვე გორში. და მათზე, ვინც დამხვდება თბილისში.

კიდევ – გზაზე. იმაზე, რაც გზიდან მოჩანს – როგორი სახლები, როგორი ადამიანები ცხოვრობენ იქ, რა უხარიათ, რა აწუხებთ. აი, მანქანამ გადაგვისწრო. ვინ ზის ამ მანქანაში, საიდან მოდის ან საით მიდის? აგერ, გზის პირას ბიჭებს სატაცური გამოუტანიათ გასაყიდად. ნეტავ, სად დაკრიფეს? რა უნდათ, რომ იყიდონ ამ ფულით? სახლში ვინ

ჰყავთ, იქნებ არავინ ზრუნავს მათზე? ასე, გზიდან დანახულ ფრაგმენტებს მერე მე ვაგრძელებ ხოლმე ფიქრებით.

გორი როგორი ქალაქია შენტვის?

ბავშვობაში ვფიქრობდი, რომ გორის გარდა ვერსად ვიცხოვრებდი. შემიძლია, ცნობილი გამონათქვამის პერიფრაზირებით ვთქვა – ჩემი ქალაქი ჩემი ციხე-სიმაგრეა. ისე, გორის ციხეც, როგორც გორის სიმბოლო, ამ ნათქვამს ორაზროვან დატვირთვას აძლევს. ახლა მივეჩვიე, რომ ხშირად არ ვარ გორში, მაგრამ როცა მივდივარ, იქ სხვანაირ სიმყუდროვეს ვგრძნობ. ეს, ერთი მხრივ, პატარა ქალაქებისთვის დამახასიათებელიც არის, მაგრამ უფრო იმიტომ, რომ იქ ჩემი ბავშვობის მოგონებები მეგულება.

თუ არ ვცდები, კულინარიასთანაც მეგობრობ – წერა და კერძების მომზადება რით ჰგავს ერთმანეთს?

დაგემოვნებით. როგორც კერძის მომზადებისას ვაგემოვნებ ხოლმე, როგორი გამოვიდა, ასევე წერის დროს ვჩერდები, ვკითხულობ ცალკეულ წინადადებებს, სტროფებს და «ვაგემოვნებ» – ბუნებრივია თუ არა, ხომ არ გადავამლაშე ან პირიქით, ზედმეტად დატკბილული ხომ არ გამოვიდა.

კიდევ – ფანტაზიით. არ მიყვარს კერძების მომზადება მკაცრად გაწერილი რეცეპტებით. უფრო მეტად გამოგონებები მიყვარს – რაღაც ახლის, ან უკვე არსებულის გადაკეთება, შეცვლა. წერაშიც ხომ ასეა – უნდა გამოიგონო, ან არსებულის მიხედვით შექმნა ახალი, უფრო საინტერესო.

და ფოტოგრაფია? შენ როგორი წამების დაჭერა გიყვარს ხოლმე?

ფოტოგრაფია ბავშვობიდან მიყვარს. მამა მასწავლიდა გადაღებას, ფირის გამჟღავნებას. ძალიან მიყვარდა ის წუთები, როცა წითელ სინათლეზე, სპეციალურ აბაზანაში, გასამჟღავნებელ სითხეში ჩადებულ ფოტოქაღალდზე ნელ-ნელა მჟღავნდებოდა სახეები. ახლა ციფრულმა ფოტოგრაფიამ დაიკავა ადგილი, თუმცა წამების დაჭერა ხომ ისევ ისე იმ ერთი, უნიკალური მომენტის მოხელთებაა, რომელიც აღარ განმეორდება. უფრო მეტად პეიზაჟების, ბუნების გადაღება მიყვარს. ადამიანებისა – ემოცია, რომელიც დროის რაღაც მონაკვეთში ისევე მჟღავნდება ადამიანის სახეზე, როგორც ფოტოქაღალდზე.

პატარ-პატარა სიხარულები თუ გაქვს? რაღაც ისეთი, როგორცაა მთიდან ჩამოსრიალება ან პარაშუტით გადმოხტომა...

სიხარულის შეგრძნება, სევდისგან განსხვავებით, მე მგონია, რომ ძალიან პატარა მონაკვეთია, ხანმოკლე. მთავარია, ამ მომენტის გააზრება და იმ სიხარულით ტკბობა. ყველაზე დიდი სიხარულიც კი არ გრძელდება ისე დიდხანს, როგორც სევდა. მაგრამ, ამ ხანმოკლეობაშია მისი ფასიც. ზოგჯერ შეიძლება ერთი შეხედვით უბრალო რაღაცამ გაგახაროს. მაგალითად, ასეთი სიხარულია ხოლმე, როცა გზაზე მიმავალი ყაყაჩოების და სოსანებისგან აფერადებულ ქართლის მინდვრებს გავუვლი. ასეთი სიხარული მაქვს ხოლმე, როცა სადღაც მივემგზავრები – აი, მოწყდა თვითმფრინავი მიწას და ჰაერში ვართ... ან, შეიძლება ძალიან ბანალური რაღაც იყოს – მაგალითად, როცა მეტროს ველოდები, ჩავიფიქრებ – რა ნომერი მოვა, ლუნი თუ კენტი. თუ გამოვიცანი, წუთიერად ისე მიხარია, თითქოს რაღაც მოხდა.

ეს პატარ-პატარა სიხარულები, თორემ ისე, ყველაზე მეტად ურთიერთობები მიხარია – ბავშვებთან, მეგობრებთან.

პროფესიით რომ არქიტექტორი ხარ, ეგ საქმე თუ გამოგდგომია რამეში?

არასოდეს არ მინანია, რომ ეს პროფესია ავირჩიე. მიუხედავად იმისა, რომ ამ პროფესიით არ მიმუშავია. თუ არ ჩავთვლით რამდენიმეწლიან პედაგოგიურ საქმიანობას, როცა ტექნიკური უნივერსიტეტის გორის ფილიალში მხაზველობით გეომეტრიას ვასწავლიდი. არ მინანია იმიტომ, რომ ამ პროფესიამ ბევრი რამე შემძინა. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი – ხედვაა. მივეჩვიე, რომ საგნებს, მოვლენებს, ადამიანებსაც, არ ვუყურო სიბრტყეზე, არამედ დავინახო სივრცით პერსპექტივაში. წერის დროსაც, სიტყვებით ლექსის აწყობა ხომ ძალიან ჰგავს შენებას. კიდევ იმიტომ, რომ ძალიან კარგი პედაგოგები და საინტერესო ადამიანები მასწავლიდნენ.

იმ დღეს დაგიწერია: «მინდა 4 წლის ვიყო, სიცხისგან აღმურადენილს დედა ძმრიან წინდებს მაცმევდეს, მისი სიგრილისგან თავდაპირველად ჟრუანტელი რომ დაუვლის სხეულს, მერე კი სიმხურვალეს გაანელებს და სასიამოვნოდ მოგთენთავს; შუბლზეც ძმრიან ტილოს მიცვლიდეს მალ-მალე და ნახევრად თვალდახუჭული ტელევიზორში რომელიმე საყვარელ მულტფილმს ვუყურებდეთ» – კიდევ რაზე ოცნებობ ხოლმე?

ეს იმ პერიოდის მონატრებაა, როცა ყოფითი პრობლემები არ გეხება და სიცხიანის ლოგინში წოლასაც კი დედის მზრუნველობა ნებივრობის წუთებად აქცევს. როცა წამლის დაღევა არ გინდა, ამიტომ ძმრის უსიამოვნო სუნსა და მისგან მოგვრილ ჟრჟოლაზე ყაბუღს ხარ, რადგან მერე დედა საბანს შემოგიგებს, სასიამოვნო სიმშვიდეს იგრძნობ

და მულტფილმის ცქერაში ისე წახვალ სიზმრების სამყაროში, ვერც კი გაიგებ. იმის შეგრძნება, რომ შენზე ზრუნავენ, ავადმყოფობასაც რაღაც ხიბლს სძენს. ბავშვებს ხომ ყოველთვის აქვთ ეს მოთხოვნილება – სითბოს, ზრუნვის, სიყვარულის.

კიდევ, ვოცნებობ ხოლმე იმ დროზე, როცა სოფელში ვიყავი, ბაბოსთან. ქართლში ასე ვეძახით. მე კიდევ ძალიან თბილი და ტკბილი ბაბო მყავდა. ვოცნებობ იმაზე, რომ ყველა ბავშვს ჰქონდეს ასეთი მოგონებები, როცა დიდი გაიზრდება. ყველაზე მეტად კი იმაზე ვოცნებობ, რომ დადგეს დრო, როცა ბავშვები არ დაიხოცებიან – ომებისგან, შიმშილისგან, ავადმყოფობისგან, და ყველა ბავშვმა გამოსცადოს მშობლის ზრუნვა, სითბო და სიყვარული.

საბავშვო ლექსები

ზვიგენი და კომბოსტო

ერთმა თეთრმა ზვიგენმა
ზღვის კომბოსტო იგემა.

– ეს რა გემრიელია!
უარი თქვა, ძნელია.

აღარ შევჭამ ხვალიდან
თევზებსა და ხამანწკებს.
ზღვის კომბოსტოს მხალი და
ღვებულებიც არ მანყენს!

იცით, მერე რა მოხდა?
არავინ რომ არ ელის –
გახდა თეთრი ზვიგენი
ვეგეტარიანელი!

ფისომ ფეხი მოიტეხა

მოიტეხა ფისომ ფეხი,
ახლა დადის ყავარჯნებით.
ველარ დასდევს თაგუნებს,
ველარ ტკბება გამარჯვებით.

ლხინს მართავენ თაგუნები
– აღარა გვაქვს ფისოს შიში.
ყავარჯენიც ვერ უშველის,
ფეხი უზის თაბაშირში!

მის ჯუნგლები

სპილო დადის მორთული,
შეიღება ხორთუმი.

კისერზე რომ ჰკიდია,
მარგალიტის მძივია.
ოცდაათი კილოა,
მაგრამ განა მძიმეა.

გაიკეთა საყურე,
პრანჭვას ჯერ არ ეშვება.
ყურები არ იკმარა –
გაიხვრიტა ეშვებიც.

კუდზე ბაფთა შეიბა,
ლიანებით ნაქარგი.
დაჰყურებს და იძახის
– რა კარგია, რა კარგი!

ვერ იშოვა საჭირო
აბრეშუმის ნაჭერი.

ვერც კაბა ვერ იშოვა,
სარგო დიდი სპილოსი.
შეუკერა მკერავმა
მოსასხამი ტილოსი.

თავზე პალმის ფოთლების
დიდი შლაპა ახურავს...
მის ჯუნგლების ტიტული
სპილომ დაიმსახურა.

ძილისპირული

ძილისპირულს უმღერის
დედა თაგვი წრუნუნებს.
უფროსები თვლემენ და
ნაბოლარა წუნუნებს:

– მე არ მინდა სიმღერა,
მომიყევით ზღაპარი!..
თან მამიკო თაგვისკენ
ჩუმად თვალებს აპარებს.

– შენ უმღერე ამათ და
თუ არ გამებუტები,
ზღაპარს მამა მიაშობს,
მამას ჩავეხუტები!

თხოვდება მწვანე ბაყაყი

თხოვდება მწვანე ბაყაყი,
ცოლად მიჰყვება ხვლიკს.
ეჩხუბებიან მშობლები
– მაგას ვის მისდევ, ვის?

ეგ შენ არ შეგეფერება,
ნუ დაიღუპავ თავს!
რამდენი დადის უცოლო,
საქმროს გინახავთ სხვას.

აგერ, მეზობლის გომბეშო,
დედისერთაა თან.
სულ თათისგულზე გატარებს,
შენ განაცვალე თავს.

აღბათ, ხერხი თუ იხმარა,
აღბათ, მიმართა ხრიკს...
მაგ მოუსვენარს, გალეულს,
როგორ მიჰყვები ხვლიკს?!

ბაყაყი ყურსაც არ უგდებას,
მწვანედ იღებავს თმას.
– ვინც მიყვარს, იმას მივყვები,
სხვამ რაც არ უნდა თქვას!

მწვანე ბაყაყის მონოლოგი ათი წლის შემდეგ

გადამიხუნდა თმაში თანდათან
ჭაობისფერი მწვანე.
კი, ბედნიერი დღეებიც მეონდა,
უფრო მეტი კი – მწარე.

ამდენი მოთქმით ძველი ყიყინიც
აღარ შემომრჩა ხმაში.
იქნება, მართლა ჯობდა, გომბეშოს
რომ გავყოლოდი მაშინ?

გახსოვს? ამბობდნენ – რამ გადარია,
ხვლიკს როგორ მისდევს, როგორ?!
მაგრამ ჯიუტი გოგო ვიყავი,
თავისნათქვამა გოგო.

როგორ მიყვარდი!.. ვიცი, შენს გულშიც
ტრფობის კოცონი ენთო.
მაგრამ, სად გაქრა ის ყველაფერი,
გვითხარ, ჭაობის ღმერთო!

ამბობენ, კვდება სიყვარულიცო,
მით უფრო, თუკი მოკლეს...
ბედნიერება მოკლე ყოფილა,
ხვლიკის კუდივით მოკლე!

მელის წვეულება

ულრან ტყეში მელია
წვეულებას მართავს.
შავი ფრაკი აცვია,
უკეთია ბაფთა.

ეშმაკური ღიმილით
ეგებება სტუმრებს.
ტყის ქათამი, ქოჩორაც
აქ მოსულა, თურმე.

გრძელი კაბა აცვია,
შვენის დიბა-ფარჩა.
შემოვიდა თუ არა,
მელას თვალი დარჩა.

გაუკეთა ხელკავი
– აქ იყავი, კარგო.
შენთან უნდა ვიცეკვო
ვალსიცა და ტანგოც!..

როცა ცეკვა დამთავრდა...
თუ მიხვდებით, აბა,
მელას ხელში რად შერჩა
მხოლოდ გრძელი კაბა?

პატარა ენოტის სიმღერა

საბავშვო ბაღში ენოტი
თავის დედიკოს ელოდა.
მაგრამ არ მოუწყენია,
მთელი დღე ასე მღეროდა:

– ჩემი დედიკო ენოტი
არის თბილი და ფაფუკი,
ჩემი დედიკო ენოტი
ტკბილია, როგორც ბამბუკი.
ჩემი დედიკო ენოტი
არის კეთილი ფერია.
ჩემი დედიკო ენოტი
ყველაზე საყვარელია!

სალამოს, როცა მოვიდა
ბაღში დედიკო ენოტი,
ჰკითხა პატარა ენოტმა
– გაიგე, როგორ ვმღეროდი?

ტერორისტი ციყვი

რეიდია უღრან ტყეში.
ძალზე მკაცრი იერით,
ყველასა ჩხრეკს სათითაოდ
მელა-პოლიციელი.

დანვრილებით მოაყოლა
ირემს, გუშინ რა ნახა.
მერე, ისიც ჩაინიშნა,
დილით სად იბალახა.

კურდღელს ჩანთა გაუხსნა და
დაუთვალა ჭარხალი.
მარტო რატომ დაფრინავო, –
ჰკითხა ყვავის ბახალას.

ტახი მკაცრად გაფრთხილა –
დაიმოკლე ეშვები,
თორემ დაგსჯი, ცივ იარაღს
თუკი არ მოეშვები!

დათვმა როცა ჩაუარა,
ბურღუნით და დანდალით,
გაუღიმა მელამ – ვინ გვყავს
ტყეში შენი ბადალი?

მგელს რა უნდა გამოკითხოს,
ჯერ ვერ დაუდგენია.
აბა, როგორ შეამონმოს –
მგელი მაინც მგელია!

თუ არ იჭერ, დანაშაულს
როგორ გაუმკლავდები?..

ბოლოს ციყვი დააკავა
ტერორიზმის ბრალდებით!

წვიმა

შორიდან ქუხილით გვატყობინებს
– ე-ჰე-ჰე! მოვდივარ, მოვდივარო...
მტვრიანი ქუჩები უნდა მოვრწყო,
სხვებივით ზარმაცი როდი ვარო!

შხაპუნით ფანჯრებზე აკაკუნებს
(გალუმპა ხეებზე ბელურებიც)
– გამოდით ეზოში, ვითამაშოთ!
გამოდით, ბავშვებო, გეყურებათ?

ბავშვებს კი დედები არ უშვებენ,
თამაშზე არავინ არ ყაბულობს.
მარტოა წვიმა და გუბეებში
პატარა ბავშვივით დატყაპუნობს.

ჯოჯო

ჯუჯა ჯოჯო მზეზე განვა,
გარუჯვა სურს, განა დანვა.

რადგან ჯოჯო არის ჯუჯა,
მზეზე მალე გაირუჯა.

პატარა ღრუბლის სიმღერა

თეთრი ღრუბლის ქულობა
არ გეგონოთ ხუმრობა!

ჯერ პატარა ფთილა ვარ,
ჯერ თამაში მაცალეთ -
ხან ბაჭიად ვიქცევი,
ბალახზე რომ ბანცალებს.

ხან ბელი ვარ პატარა,
ბურღღუნა და დანდალა.

ხან კვიცი ვარ, მივქრივარ
ცაზე ფაფარაშლილი,
მთის წვერს გადავევლები,
არაფერი მაშინებს.

ხან ბურთივით მრგვალი ვარ,
ხან – აფრა ვარ გაშლილი.
ქარი რომ დამიბერავს,
გავქროლდები მაშინვე.

ჯერ თამაში მაცალეთ,
ჯერ მაცალეთ გართობა...
გავიზრდები დიდი და
წვიმად მერე წამოვალ.

გიგას ლექსი

ვინ ამაგრებს ცაზე, ნეტავ,
ღამით მბრწყინავ ვარსკვლავებს?
ანდა, სავსე მთვარეს მაღლა
ვისი ხელი აკავებს?

ცისარტყელას დასახატად
რას ხმარობენ – აკვარელს?
მზე რომ ჩადის და ამოდის,
ცაზე ფეხს არ აკარებს?

ვისაც ვკითხე, არ მპასუხობს,
მხოლოდ ჭკუას მარიგებს:
– ჯერ პატარა ბიჭი ხარ და
გაიზრდები, გაიგებ!

ახლა უკვე სხვაზე მეტად
ეს კითხვა არ მასვენებს –
ნეტავ, მალე გაიზრდები,
წვიმა თუ დამასველებს?

ლექსოს სპილო

არ ბინადრობს ჭუნგლებში და
არ ბინადრობს უღრან ტყეში,
არც თბილისის ზოოპარკის
უშველებელ ვოლიერში.

სპილო კია, მაგრამ განა
ვეება და ნამდვილია...
დიდი სპილოს სახლში ყოლა,
როგორ ფიქრობთ, ადვილია?

სათამაშო სპილუკაა,
უფრო სწორედ, ციცქნა სპლიყვი.
სასაცილო, საყვარელი,
ჩასაყლაპი – ერთი სიტყვით.

ახლა პატრონს არ იკითხავთ?
ასეთივე ჩასაყლაპი,
ასეთივე სასაცილო
არის ლექსო – ჭერ მთლად ღლაპი.

საჭმელსა ჭამს – სპლიყვთან ერთად,
თამაშობს და – არ იცილებს.
თუ სპლიყვი არ დაიწვინა,
არც ლოგინში არ იძინებს.

სპლიყვსაც უყვარს ლექსო-ბიჭი,
სხვა ბავშვებთან უჩვევია
და ლექსოსთან თამაშობა
მთელ ქვეყანას ურჩევნია.

იზრდებიან და ამოსდით
სპლიყვს – ეშვი და ლექსოს – კიჭი

და სულ მალე გახდებიან
სპლიყვი – სპილო, ღლაპი – ბიჭი.

ვინ უპასუხებს ირაკლის

ჩვენი პატარა ირაკლი,
ჩემი უმცროსი ძამიკო,
უცნაურ კითხვებს გვისვამს და
სურს, ყველაფერი გაიგოს.

– მზე როცა ჩადის, სად ჩადის,
ან დილით როგორ ამოდის?
ღრუბელი წვიმას რომ გზავნის,
მერე იმ ღრუბელს რა მოსდის?

წრუნუნას თხილი რად უყვარს?
მელას რად უყვარს ჩიჩია?
ვინც ყოველ დილით რძეს დალევს,
მართლა მაგარი ბიჭია?

ღამურა ღამით ხომ ფრინავს?
დღისით რომ ფრინავს ბელურა,
ბელურას რატომ ვეძახით,
რატომ არ ჰქვია დღემურა?

გაბაფხული რომ მთავრდება,
ზაფხული თუკი იწყება,
შემოდგომას რომ მოჰყვება,
მოდგომა ერქვას, იქნება?

კითხვებს იგონებს უცნაურს,
თუმცა სულ ამას ვარიგებ:
– ბიჭო, ირაკლი, გეყოფა,
გაიზრდები და გაიგებ!

მაგრამ მაინც არ ჩუმდება,
მთელი დღე კამათს ვუნდებით:

– შენ რომ დიდი ხარ, თუ იცი,
მე რატომ არ მეუბნები?

ჭილყვაჱ

დედას ეჭიჭყინება
ჭირვეული ჭილყვაჱ
– დიდი ყველის ნაჭერი
რატომ არ გამიყაჱ?

დედამ უთხრა – სულელო,
ნუ ჭიჭყინებ, გაჩერდი!
ბავშვებისთვის მავნეა
მლაშე ყველის ნაჭერი!

ლექსი ვეშაპებზე

ოკეანის დიდ ტალღებში
დაცურავენ ვეშაპები.
ოკეანე არის მათი
საბანიც და ქვეშაგებიც.

რომ ხედავენ, სხვა თევზები
თვალს უჩუმრად ადევნებენ.
უკვირთ, თავზე როგორ ადგათ
მოჩუხჩუხე შადრევნები.

თარგმანები

ანა ახმატოვა

* * * (წართმეულია ყოველივე...)

წართმეულია ყოველივე: ძალაც და ტრფობაც.
საძულველ ქალაქს მიგდებული ჩემი სხეული
მზეს არ შეჰხარის. ვგრძნობ, რომ სითბომ სულ მიმატოვა
და გამიცვივდა სისხლი, ჩემში გამომწყვდეული.

ვერ ვცნობ, მხიარულ მუზას ნირი რამ შეუცვალა:
მიმზერს და სიტყვა არ დასცდება მდუმარეს, ხოლო
თალხი გვირგვინით შემკობილ თავს დაღუნავს მხოლოდ
ღონემიხდილი, და ჩემს მკერდზე აყრდნობს უძალოდ.

მარტოდენ სინდისს, დღითი დღე რომ საშინლად შმაგობს,
გამძვინვარებულს, დიდი ხარკი უნდა ვაძლიო.
სახეს ვფარავდი, ვპასუხობდი ამგვარად... მაგრამ
აღარც ცრემლები, გამართლებაც არ გამაჩნია.

* * * (ვისწავლე ბრძნულად ვიცხოვრო...)

ვისწავლე ბრძნულად ვიცხოვრო და უფრო იოლად,
ვუყურო ზეცას და ვილოცო წინაშე უფლის,
და მიმწუხრისას დიდხანს, დიდხანს ვიხეტიალო,
რომ დაღლილობა დაეუფლოს უსაგნო წუხილს.

როდესაც ხრამში შრიალებენ ოროვანდები,
თავს ხრიან წითლად კუნწულები ცირცელის ბუჩქზე,
მხიარულ ლექსთა სტრიქონები დამებადება
ამ ცხოვრებაზე, წარმავალზე და დიდებულზე.

ვბრუნდები. მხვდება მოკრუტუნე, ფუმფულა კატა,
ვგრძნობ ხელისგულზე ლოკვას მისი ენის ხაოსი,
კაშკაშა ცეცხლი ინთება და წყვდიადში ატანს
იმ კოშკურიდან, ტბასთან მდგარი სამხერხაოსი.

მხოლოდ დროდადრო თუ გაკვეთავს ამ სიმყუდროვეს
ყარყატის ხმა და კვლავ სიჩუმე დაისადგურებს.
და მგონი, ვერც კი გავიგონებ, თუკი უდროვებ,
მოხვალ უჩუმრად და ჩემს კარზე მოაკაკუნებ.

ნიკოლაი გუმბილიძე

თვითმკვლელობა

ღიმილით ოხვრა ამოსცდა წამით,
ხვდება, სიმშვიდე ეწვევა მალე.
უკანასკნელად შეავლო თვალი
ხალიჩებსა და კედელზე შპალერს.

წითელ ბურთს აგდებს მოჭიქულ თასში
ჩასხმულ ღვინოში, ბურთულა არ ჩანს
და ჟინიანად ასველებს მასში
ნაზი ტუჩების ვარდისფერ მარჯანს

და სიფერმკრთალის ჩრდილები მოსავს
სახეს, წუთის წინ სინითლით სავსეს,
და, როგორც ცეკვის უცნობი პოზა,
გადაიღრიცა სხეული ასე.

და ამქვეყნისთვის ბგერები უცხო
მოისწრაფიან შორიდან ცივად,
და ათრთოლებით მარცვლავენ უხმოდ
ხელის უხილავ, უჩინარ მძივებს.

თრთის ხალიჩაზე იგი ისევ,
როგორც რძისფერი ფარფატა მტრედი,
ხოლო თასში კი ბრწყინავს სისველე,
შხამგარეული სასმელის წვეთი.

მარინა ცვეტაევა

* * *(მინდა სარკეში...)

მინდა სარკეში, სადაც ბინდში
აჩრდილებს სძინავთ,
ვნახო, თქვენი გზა საით მიდის
და სად გაქვთ ბინა.

ვხედავ: ანდა ჩანს ღრუბლის პირად,
გემბანზე დგახართ...
თქვენ – მატარებლის კვამლში. მინდვრად
მწუხრი წევს ახლა.

მინდვრებში ცვარი, მინდვრის თავზე –
ყორნების გუნდი...
ჯვარი გწერიათ, გლოცავთ ასე,
ოთხივე კუთხით.

ბელა ახმადულინა

გამოთხოვება

ბოლოს კი გეტყვი: მშვიდობით, ტრფობის
ვალდებულებას ნუ იღებ თავზე.
ვიშლები გონზე. ან უგონობის
უმაღლეს ზღვარზე ავდივარ ასე.

როგორ გიყვარდი? – ბაგეს არგუნე
დალუპვის გემო. ეს იქით იყოს.
როგორ გიყვარდი? – გამანადგურე,
თუმც მოუქნელად და უგერგილოდ.

ულმობელობა მარცხის... ო, არ გაქვს
შენდობა. ცოცხლობს ჩემი სხეული,
დაეხეტება ამქვეყნად, მაგრამ
ცარიელი და გონარეული.

ჯერ საფეთქელი ისევ განაგებს
მცირედს. თუმც ხელებს უღონოდ ვუშვებ,
და ჩემთან აღარ დაიბანაკეს,
სუნი, ბგერები მიდიან, ვუშვებ.

* * *(წვიმა მცემს, სახეს მიფარავს...)

წვიმა მცემს, სახეს მიფარავს,
ცაზე ქუხილი არ წყდება.
თავზე დამატყდი იმგვარად,
ხომალდს რომ შტორმი ატყდება.

სხვა ან იქნება, ან არა...
ისიც არ მინდა, ვიცოდე –
დარდი დამამსხვრევს, დამფარავს
თუ ცად სიამეს მივწვდები.

როგორც იმ ხომალდს, თან მაკრთობს,
თან ხალისი მაქვს ჟინიანს...

რომ შეგეყარე, არ ვნანობ.
რომ გეტრფი, არ მეშინია.

ვერონიკა ტუშნოვა

* * *(ძლიერი ფეთქვა ჩემი გულისა...)

ძლიერი ფეთქვა ჩემი გულისა
და მონდობილი სხეულის სითბო...
ბევრი მინდოდა შენთვის მომეცა,
მაგრამ შენ ცოტაც იკმარე თითქოს.
არის ნაღველი, თაფლივით ტკბილი,
და მჭკნარი შოთხვის მომწარო გემო,
ჩიტების გუნდის ჟღურტულა ლხინი
და განოლილი ღრუბლები ზემოთ...
არის ბალახის შრიალი გაბმით
და კენჭის ჩქამი მდინარის პირას,
ენაჩლექილი და უთარგმნელი,
გასაოცარი და გასაკვირი.
მზის ჩასვლა ნელი და მეწამული
და ფოთოლცვენის სინათლე ციდან...

აღბათ, ბევრი გაქვს სიმდიდრე, რადგან
აღარაფერი შენ აღარ გინდა!

მოლოდინი

დაუძლევი სუსხი დგას და
თითქოს ორთქლიც მოსდევს სუნთქვას!
თვალებით ხარ ახალგაზრდა,
გულს სიბერის ჟამი უდგას.

ცხოვრობ მშვიდად რა ხანია...
წყალობაა ესეც დიდი!
აღარ გახსოვს, როგორია,
როგორია მოლოდინი!

იჯდე გულხელდაკრეფილი
და ცდილობდე, ტკივილს სძლიო...
დაგავიწყდა, ხმები ფრთხილი
რომ წვავენ და ჩხვლეტენ ძლიერ...

გაჩხრიალდა კარის რაბა,
ვიღაცის ხმა ისმის ფეხის,
ყველა ჩქამი ერთი ასად
მოასკდება სმენას მეხად!

უცდი – და დღე გაიწელა,
დასასრული აღარ მოდის...
დაე, თუნდ სხვამ გაიძულოს
შენც ითმენდე ასეთ ლოდინს!

კარინ ბოიე

* * *(კვირტების სკდომა...)

კვირტების სკდომა, რა თქმა უნდა, მტკივნეულია.
რალად აყოვნებს გაზაფხული, ნეტავი, მოსვლას?
ჩვენი მხურვალე სურვილები, ყველა წადილი
რალატომ უნდა გაფერმკრთლდეს და ყინვამ მოსრას?
მთელი ზამთარი საფარველში ბუდობდა კვირტი.
ეს აფეთქება, ეს დასკდომა რას აძლევს ახალს?
კვირტების სკდომა, რა თქმა უნდა, მტკივნეულია,
ტკივილი, რითაც იზრდება
და სიძნელეს ლახავს.

ძნელია, როცა ეცემიან წვეთები დაბლა.
შიშისგან თრთიან, დაკიდულან ტოტებზე მძიმედ.
ეჭიდებიან, მიცურავენ ნელ-ნელა მაინც
სიმძიმისაგან – გადაბმულან მთრთოლვარე მძივად.
ძნელია, იყო დაეჭვებით და შიშით სავსე,
ძნელია იგრძნო სიღრმისაკენ ლტოლვა და ზღუდე,
მხოლოდ იჯდე და მოლოდინით აღსავსე თრთოდე,
ძნელია, გსურდეს დარჩენა
და ჩავარდნაც გსურდეს.

მერე, ყოველი უარესად რომ არის უფრო
და არ ჩანს შველა, იფეთქებენ კვირტები ლხენით.
მერე, როდესაც უკან რჩება შიში და შფოთვა,
წვეთებს ციმციმით გაუშვებენ მიწისკენ ხენი.
დაივიწყებენ, სიახლეს რომ ელოდნენ კრთომით,
დაივიწყებენ, რომ სძალავდათ დაშვების შიში –
გრძნობ წამიერად, უსაფრთხოდ რომ არიან ახლა,
ამ რწმენაშია შვება,
რითაც სამყარო იშვა.

ოსკარ უაილდი

რედინგის საპყრობილის ბალადა (ფრაგმენტი)

მას აღისფერი აღარ ემოსა,
ფერი სისხლის და ღვინის,
წითელი ღვინო ხელზე ესხა და
სისხლიც, ვინც მოკლა, იმის,
საწოლში მოკლა სატრფო, არგუნა
მარადიული ძილი.

განსასჯელთ შორის მოსიარულეს
გამოარჩევდით ამას:
რუხი სამოსით, კრიკეტის კეპით,
თითქოსდა ლაღად მავალს.
მაგრამ ამგვარი სევდიან მზერით
სხვას ვერ ნახავდით მავანს.

მე არასოდეს მინახავს ვინმე,
ასე სევდიან მზერით
რომ შეჰყურებდეს ლურჯი ცის ნაჭერს
გისოსებს მიღმა, ზევით
და ქულა ღრუბლებს, ქარში რომ ჰქრიან
შეუცნობელი გზებით.

წრეს მიჰყვებოდნენ გატანჯულები,
მეც მათთან ვდგამდი ნაბიჯს.
ვფიქრობდი, კაცი რამეს რომ სჩადის,
თუ აქვს უნარი განსჯის,
როცა ჩურჩული მომესმა უკან,
«ჩამოჰკიდებენ ამ ბიჭს.»

ქრისტეო ღმერთო! თითქოს კედლები
უცებ შეირყა ირგვლივ,
ინვოდა ზეცა, გავარვარებულ

მუზარადს ჰგავდა იგი.
საკუთარ ტანჯვას ველარც კი ვგრძნობდი,
მას რომ ვხედავდი იქით.

ვიცოდი, ახლა მისი ფიქრები
საითკენ უნდა ქროდეს,
თვალეებში რატომ ედგა ნალველი,
ცას შეჰყურებდა ოდეს;
ის მოკლა, ვისაც ეტრფოდა, ახლა
თავადაც უნდა მოკვდეს.

*

კვლავაც ყოველი კლავს მას,
ვინც უყვარს,
გვსმენია მათზე გაკვრით,
ვიღაც აკეთებს ბოროტი
მზერით,
ვიღაცა – სიტყვით მზაკვრით.
მხდალი – ვერაგულ ამბორით
კლავს და

მამაცი – ხანჯლის დაკვრით.

ერთი კლავს სატრფოს სიყმანვილის ჟამს,
სხვა – მოხუცი რომ არის.

ერთი – ვნებისგან აღვსილი ახრჩობს,
სხვას – მიზეზი აქვს მდარე.

ვინც კეთილია, დანით კლავს, რადგან
მალე ცივდება მკვდარი.

ერთს უყვარს ოდნავ, მეორეს – ძლიერ,
სხვა – ყიდულობს, სხვა – ყიდის.

ვიღაცა სჩადის ცრემლების ფრქვევით,
სხვა – უშფოთველად მიდის.

ყველა კლავს, მაგრამ ყველას არ ფარავს
სიკვდილის შავი ბინდი.

ჯეიმს ჯოისი

წიგნიდან «კამერული მუსიკა»

*

მაისის ქარები, ზღვასთან მოცეკვავე,
მხიარულ ფერხულში ჩაბმულნი როკავენ
ერთმანეთს მისდევენ, კეცავენ იარდებს
და თავზე იდგამენ ქაფის გირლიანდებს,
ვერცხლის კამარები წამოდგეს ჰაერში,
გულს სევდა აწვება მიჯნურის გარეშე!
ავაჰმე! ავაჰმე!
ქარებო მაისის!
ჩემი სიყვარულის ხმა არსად არ ისმის?

*

ნუ დამწუხრდები, თუ ბრბოს სამიზნე
ყალბი ყვირილის დროსაც შენა ხარ:
მშვიდად, ძვირფასო – განა შეძლებენ
შენი სახელის რამით შელახვას?

მათგან არავინ არ ღირს ცრემლებად;
მათი სიცოცხლე ოხვრაში გავა.
ამაყად დახვდი მათ შემოტევას:
როგორც უარგყვეს, უარყავ თავად.

თარგმნა ვასო გულეურმა

ამონარიდები

«ვასო გულეური დღევანდელი საბავშვო ლიტერატურის ერთ-ერთი საუკეთესო ავტორი გახლავთ. როდესაც მან გამოსაცემად მომზადებული წიგნი პირველად მომიტანა, აღტაცებული დავრჩი. ჩემი ბავშვობა გამახსენდა. ეს გახლდათ გულით, იუმორით დაწერილი ტექსტები, რაც ასე აუცილებელია დღევანდელი საბავშვო მწერლებისთვის. ვასოს ლექსები შინაარსობრივად, იდეურად, სათქმელის მხრივ ზედმიწევნით გამართულია, ასევე არის ძალიან გულწრფელი, რასაც ბავშვი მომენტალურად გრძნობს».

ანა ჭაბაშვილი

«ვასილ გულეურის საყმაწვილო ლექსებს მართლაც ეტყობა ოსტატის ხელი: ფრაზა მსუბუქია, ყმაწვილთათვის იოლად აღსაქმელი და დასამახსოვრებელი.

საყურადღებოა კიდევ ერთი რამ – ამ პოეტის საყმაწვილო

პოეზიაში გვხვდება ხალხურ ზეპირსიტყვიერებაში ცნობილ სიუჟეტთა მოდერნიზებული ვარიანტები. ერთ-ერთია «რწყილისა და ჭიანჭველას» ცნობილი აბავი, რომელიც ყმაწვილს სიკეთეს, მეგობრობასა და თანადგომას ასწავლის... საერთოდ, თუ დააკვირდებით, ვასილ გულეურის ლექსებში ყველა ცხოველი: კურდღელი ამბაკო, თაგვი თენგო, ციყვი ციკო, კაჭკაჭი ცუცა, ბავშვებისთვის ასე საყვარელ ცხოველთა სამყაროს მკვიდრნი, – უსულო საგნებიც კი, რომლებიც პოეტური გაპიროვნების მეშვეობით ცოცხლდებიან, ავტორს ქართულ

ატმოსფეროსა და გარემოში შემოჰყავს. ისინი იმ ყოფითობაში ასებობენ, რომელიც ასე დამახასიათებელია ქართული მენტალიტეტისათვის. ეს ნიუანსი, ვფიქრობ, მართლაც საგულისხმოა და მისაბაძი.»

ნინო ჩხიკვიშვილი

«გამორჩეულად უყვარდა ვასო გულეურის ლექსები ჩემს ვაჟს 5-6 წლის ასაკში, ახლა კი უყვარს გოგონასაც და დიდი ინტერესით უგდებს ყურს. ამ მიზეზით, ვასო გულეურის «ჩიტის მოტანილი ამბები» მეც თითქმის ზეპირად დავისწავლე და შემიძლია სრული პასუხისმგებლობით გითხრათ, რომ ამ კრებულის ყველა ლექსი შესანიშნავია, რამდენიმე კი, უბრალოდ, ჟანრის შედეგრი მგონია.

ვასო გულეურის მანერა საოცრად ლაღი და უშუალოა. ის სხარტად, ლაკონიურად წერს, გულლიად, ყოველგვარი ზედმეტი გადაპრანჭვის გარეშე, მაგრამ უამრავ ისეთ პრობლემას წამოჭრის, რაც არა მხოლოდ ბავშვებს, არამედ დიდებსაც დააინტერესებთ. ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ ვასო გულეური წერს ვასო გულეურისათვის, ოღონდ ანტუან დე სენტ ეგზიუპერის მიძღვნა რომ გავიხსენოთ, «მაშინ, როდესაც ის პატარა ბიჭი იყო».

გიორგი ლობჯანიძე

«ვასილ გულეურის საბავშვო ლექსებს იმთავითვე უნდა მიეყცია ყველა ასაკის მკითხველის ყურადღება თავისი იუმორით, სიკეთით, პოეტური ფორმის სიმსუბუქითა და დახვეწილობით. რაკილა საბავშვო ლიტერატურა სიტყვიერი შემოქმედების ძალზე მნიშვნელოვანი სფეროა, ხოლო მისი სიმსუბუქე და სიხალასე უაღრესად არასახუმარო და საპასუხისმგებლო საქმეა, ურიგო არ იქნება, თუკი დავუკვირდებით იმას, თუ რა საშუალებებით

აღწევს ჩვენი პოეტი სასურველ ეფექტს: მისი ლექსები ხომ დიდებსაც ისევე ხიბლავთ, როგორც პატარებს!

ლექსები ცოცხალი, მელოდიური და სადა ენითაა დაწერილი. გამოცდილი მკითხველი ამ სისადავისა და სიმარტივის მიღმა არა მხოლოდ განუელ შრომას შენიშნავს, არამედ წერის კულტურასაც.

ამ ლექსებს ახასიათებს ხუმრობითა და სიბრძნით გაჯერებული სასიამოვნო კილო, რომელიც თავისი ბუნებით ლიტერატურული კი არა, ცხოვრებისეულ-ადამიანურია და უთუოდ თავად ავტორის პიროვნული სიღრმიდან მოდის. ის კარგად იცნობს ბავშვის ხასიათს, მის განცდებსა და ფიქრებს. იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ლექსის ლირიკული «მე» თავად ბავშვია, მისი ემოციები მაინც ამ უხილავად ქცეული ღიმილის პრიზმაშია გატარებული. ეს ღიმილი, ალბათ, ლუის კეროლის პესონაჟის, ჩეშირელი კატის ღიმილს ჰგავს და ყველა კეთილი ჯადოქრისა და მეზღაპრის ღიმილსაც.»

თამარ კოტრიკაძე

უძვე აიზინგერი

ბიოგრაფია

უტე აიზინგერი (დაბ. 1964) თანამედროვე ავსტრიელი პოეტი და მთარგმნელია. ის ვენის უნივერსიტეტში სწავლობდა გერმანისტიკას და ისტორიას, სწავლის დასრულებისთანავე კი, 1987 წელს, საბჭოთა საქართველოში ჩამოვიდა და ორი წელი დაჰყო აქ, როგორც გერმანული ენის ლექტორმა. მისმა ამ ნაბიჯმა განსაზღვრა კიდევ ახალგაზრდა პოეტის ცხოვრებისეული ბედი. მისი პირველი მეუღლე ვახუშტი კოტეტიშვილის ვაჟი, რეჟისორი ტატო კოტეტიშვილი იყო, მეორე მეუღლე კი – მხატვარი გიორგი ოქროპირიძე. უტე აიზინგერს არაერთი ქართველი პოეტის ლექსი აქვს თარგმნილი გერმანულად და ქართულ-ავსტრიული სახელოვნებო კავშირების განვითარებაშიც დღემდე სერიოზული წვლილი შეაქვს. იგი ასევე თარგმნის ინგლისურ და რუსულ პოეზიას, წერს რეცენზიებს ცნობილი გერმანულენოვანი ბეჭდური და ინტერნეტგამოცემებისთვის. მისი პოეზიის რამდენიმე წიგნი ავსტრიული ექსპერიმენტული პოეზიის მდიდარ ტრადიციას აგრძელებს და ერთგვარ პერფორმანსებადაც შეიძლება მათი მოაზრება. ამ ლექსებში მხატვრობა, მუსიკა და პოეზია თანაარსებობის რთულ ფენომენს ქმნიან, თითქოს ერთმანეთში გადადიან და მკითხველის თვალწინ იკვლევენ ერთმანეთს.

„ლექსები საუბარია იმათთან, ვისაც ისინი სჭირდება...“

ავსტრიელ პოეტს და მთარგმნელს, უტე აიზინგერს,
ესაუბრა ბეჟა ბარქაია

**ძვირფასო უტე, ვცდილობ, ცდუნებას ვძლიო და
ჯერჯერობით არაფერი გკითხო საქართველოსთან შენს
მჭიდრო ურთიერთობაზე, ამიტომ მინდა გთხოვო,
ქართველ მკითხველს წარუდგე, როგორც ავტორი.**

სიტყვა «ავტორი» ჩემთვის უცხოა, რადგან წერა ჩემთვის
დავალებაა, რომელშიც წილი მიდევს, რომელსაც
ვასრულებ, ჩემამდე არსებულ და ჩემ მერე მოსასვლელ იმ
ხელოვანთა შორის, რომლებიც ერთმანეთს ენაცვლებიან
ენათა და დროთა სავალზე. ჩემი დავალება ლექსებია –
მათი წაკითხვა, გაგება, წერა. ჩემს ლექსებთან ერთად,
რეცენზიებს ვწერ სხვათა ლექსებზე, მაგალითად, იოსებ
ბროდსკიზე და გივი მარგველაშვილზე, და სხვათა
ლექსები მათი მშობლიური ენებიდან ჩემს ენაზეც
მითარგმნია, ანუ გადმომიგერმანულებია. მაგალითად,
დილან ტომასი, ილია კულიკი, ჰარტ კრეინი. ჩემს
ლექსებზე კი შეიძლება შემდეგი ითქვას: ეს არის
აბსტრაქციისკენ ძლიერ მიდრეკილი ენობრივი
წარმონაქმნები, და რადგან ისინი ლექსებია, ისინი იმავე
საშუალებებს იყენებენ, რომლებსაც – მუსიკა, რომელიც
დროის მსვლელობას გარდაქმნის; ამასთან, ისინი
სურათებს ქმნიან. ჩემს ბოლო წიგნებში ვცადე, ტაქტიკა
შემეცვალა: ლექსებად «წამეკითხა» სურათები, რომლებიც
სხვა მხატვრებმა შექმნეს.

**«აბსტრაქცია» კლასიკურ მოდერნში დამკვიდრებული
მნიშვნელობით თუ – თანამედროვე ექსპერიმენტული**

ხელოვნების გაგებით, როცა ის ხშირად ტოტალურ ენობრივ ატომიზმს ნიშნავს?

ვგულისხმობ აბსტრაქციის მოდერნისტულ გაგებას: განსაკუთრებულის რედუქციას ზოგადამდე, პიროვნულის – ზეპიროვნულამდე, წარმავლის – ზედროულამდე. ამავე დროს, სხვა მიმართულებითაც ვმოძრაობ, უსაგნოს გასაზრისიანებას ვცდილობ, როცა, მაგალითად, ექსპერიმენტულად გაფერადებულ კინოკადრებს აღვრიცხავ («წერტილლექსი») ან ექსპერიმენტულად მოპოვებული მასალის საზრისს აღვადგენ («დამასკოური»).

ისეთი შეგრძნება მაქვს, რომ შენ ლექსებს კი არ წერ, არამედ განსაზღვრული პრინციპებით აგებ მათ.

ო, არა, არა! მაშინ ასე ვთქვათ: მეოთხედ საუკუნეში, ჩემს შვილებზე ზრუნვას რომ შევალე, ენობრივ-ექსპერიმენტულად დაყენებული ცდები და თარგმნა ძლიერ დამეხმარა იმაში, რომ წერაზე საერთოდ არ მეთქვა უარი. იმის აღსაქმელად, რაც მოძრაობს, უმოძრაოდ ყოფნაა საჭირო.

მსგავსადვე დაყენებულმა დადაისტების ცდებმა, რომლებსაც თან ახლდა ბავშვთა სამყაროში პერმანენტული ჩაღრმავება, ხელოვნების სისტემა შეცვალა... შენს აქცენტს გაიზიარებს ნებისმიერი ხელოვანი, ვისთვისაც ბავშვების აღზრდასთან დაკავშირებული ყოველდღიურობაა ცნობილი. უკან რომ იხედები, რას ხედავ სანუგეშოს, ამ ნახევარ საუკუნეში შექმნილს?

ჩემს შვილებს, ცხადია! რაც შეეხება ჩემს ლექსებს: LEGO STEINE იმ დროს დავწერე, როცა მთელი ბინა ლეგოს კუბიკებით იყო მოფენილი. აქ საქმე ეხება ლექსში

შესაძლებელ მოძრაობის ნაირსახეობებს; რაკი მე მაშინ სათამაშო სივრცე არ გამაჩნდა, კიდევ უფრო მეტად დავინტერესდი იმით, თუ რა ხელენიფებათ ლექსებს. შინაარსობრივად ლექსებს ბიოგრაფიასთან ბევრი არაფერი აქვთ საერთო. ჩემი ცხოვრებისეული გამოცდილება და ჩემი, როგორც მკითხველის, გამოცდილება ერთმანეთისგან დიდად სულაც არ განსხვავდება. ყველაფერი, რაც გამაჩნია, გამოსადეგი მასალაა. მე ბევრი რამ მაინტერესებს. თხზვა ხომ ხდომილებებს შორის კავშირების შექმნაა – პირველ რიგში, შენთვისვე. უნდა ვთქვა, რომ დადაისტებთან არაფერი მაკავშირებს. როცა «მშვილდში» აღვწერ, თუ როგორ ამზადებენ ე. წ. სკვითურ ანუობილ მშვილდებს, ან მის ერთ-ერთ შემადგენელ ელემენტს, აქ ჩემს პოეტიკასთან ანალოგიას უფრო ეხება საქმე, ვიდრე – ინდიელად გარდასახვის ასაკში მყოფი ჩემი ვაჟის მოჭადროებას მშვილდ-ისრებით. როცა ხელში შვილების აყვანის ან მათ კუდში დევნის აუცილებლობისგან გავთავისუფლდი, ჩემი პოეზიის აღვირიც მივუშვი. როცა ისინი ტყეში თამაშობდნენ, ჩნდებოდა მომენტები, ჩემს თავთან მართო დარჩენას და თავისუფლად ფიქრს რომ ვახერხებდი. ასე დავწერე «განსაკუთრებული მდგომარეობა»: იმ მომენტებზე, როცა სამყარო მდინარებას წყვეტს და ლექსად დედდება. როცა ჩემი შვილები ბაღში შევიყვანე, მე კი სკოლაში მასწავლებლად დავინწყე მუშაობა (სადაც უფრო მეტ ბავშვზე უნდა მეზრუნა...), აღმოვაჩინე, რომ ადამიანი მართო და სხვებისგან თავისუფალი მხოლოდ ტყეშია. ამან დამაწერინა HERZUNRUH, ერთგვარი ცხოვრება ტერცინებად, როგორც დანტეს «ღვთაებრივ კომედიაში», ოლონდ – ნამდვილ ტყეში, ჩემი ქალაქის კიდეზე, რათა ჩემს თავს თავისუფლად სუნთქვა შეძლებოდა.

შენი შვილები თუ კითხულობენ შენს ლექსებს?

არ კითხულობენ. ჩემს პოეტურ საღამოებს კი ესწრებიან მას მერე, რაც წამოიზარდნენ. და მისმენენ კიდევ, როცა ახალ ტექსტს «ვამოწმებ», ანუ საწერი მაგიდიდან მათკენ გავაქანებ ხოლმე და ხმამაღლა ვუკითხავ, რათა გავიგო, როგორ უღერს; ასე რომ, მდოგვსაც ისინი მოასხამენ ხოლმე. ძალიან ამაყებიც არიან, როცა ვინმე ეკითხება: «აიზინგერის ნათესავი ხარ? მისი წიგნიც კი მაქვს სახლში!»

ნამდვილად არ უნდა იყოს შენთვის უცხო შენივე ლექსებთან კომუნიკაცია მას მერე, როცა ისინი უკვე დაწერილია. ვგულისხმობ კომუნიკაციას ლექსთან, როგორც დასრულებულ მთელთან, რომელიც უკვე ლიტერატურული სამყაროს წარმოსახულ ან რეალური ნაწილად ქცეულა.

რა კარგი შეკითხვაა! ლექსსა და მის შემქმნელს შორის ურთიერთობა მართლაც არ მთავრდება იმით, რომ თავისუფლად მოლივლივე ენობრივი მოცემულობა წარმოიქმნა ან სააზროვნო ნაგებობა აშენდა. საკუთარ

ლექსთან პოეტის კრიტიკული დამოკიდებულების საფუძველზე საინტერესო ურთიერთობის ჩამოყალიბება იწყება – ვგულისხმობ აპოლონურ მოთხოვნას: «შეიცან თავი შენი!». ამ აზრით, პოეტური ქმნადობა ჩემი სახელოვნებო ტექნიკაა, ერთგვარი ჯადოქრობა, რომლითაც რაღაც ისეთი განხორციელდება და სრულიყოფა, რაც გონებას, განსჯას ერთი ნაბიჯით წინ უსწრებს. მთელი სიღრმით იმის გაგება, რაც იმ ლექსით

ითქვა, რომლის შექმნის დროსაც შემქმნელმა იგრძნო, რომ რაღაც «ნამდვილად ასეა», მართლაც არის ფართო ჰორიზონტის მომცველი და ჩემი წერისთვის საზრისის მიმნიჭებელი თვითშემეცნების აქტი. ბანალურად რომ ითქვას: ლექსების წერა ჩემთვის შთაბეჭდილებებიდან შემეცნებებამდე გახანგრძლივებული გადამუშავება-მონელების პროცესია, ურთიერთშეუსაბამოთა ურთიერთდაკავშირების აქტია. ეს საერთო სუფრაა, რომელსაც იმ ადამიანთა (ძირითადად ხელოვანთა) ნაფიქრ-ნააზრევს შემოვუსხამ ხოლმე, რომლებიც ერთმანეთს არ შეხვედრიან; რათა ხელახლა «აენთონ», სხვებს იმპულსი მისცენ, მათი სიტყვა რომ აუტაციათ, და სადაც ერთი შეჩერდა, იქ მეორემ განაგრძოს თხრობა. ზოგჯერ მეხსიერებაში ამოტივტივდება სალექსო სტრიქონი და აკვიატებულ მელოდიად მექცევა, და ამ დროს ვეჭვობ ხოლმე, რომ ეს სტრიქონი ამა თუ იმ პოეტს ეკუთვნის ან იმ თარგმანიდანაა, რომელიც დიდი წვალებით მომიპოვებია. ჩემდა გასაოცრად, არაერთი ჩემივე სალექსო სტრიქონია იმათ შორის, ქვეცნობიერში რომ დალექილა. მათ კვალში ჩადგომა რომ შევძლო, ვინყებ მათ გათამაშებას, ვუახლოვდები, ვრთავ თამაშში – ვიდრე შედგებოდნენ და გავიაზრებდე, თუ რას ეხება საქმე.

ეს იმას ნიშნავს, რომ წერის პროცესი მხოლოდ შენტვის კი არა, შენი ლექსებისთვისაც (ან, პირველ რიგში, სწორედ შენი ლექსებისთვის) თვითშემეცნების აქტია, ისევე, როგორც – სხვა პოეტთა სალექსო სტრიქონებისთვის, რომლებიც, საკუთარი თავის მაძიებელნი, უცებ შენს ლექსებში იღვიძებენ. და სწორედ ასეთი პოეტური კონტექსტები დასცინიან ნებისმიერი სახის ინტერტექსტუალობას, მთლიანობაში კი – ნებისმიერი სახის მონდომებას ერთი მხრივ სამეცნიერო პროზამდე

**პოეტური შემეცნების დასაყვანად, მეორე მხრივ კი –
ნებისმიერი სახის სამეცნიერო სერიოზულობის საშენ
მასალად მის გამოსაყენებლად.**

პოეტთან შედარებით, რომელიც საყვარელს
შეესატყვისება, ლიტერატურათმცოდნეობა გინეკოლოგიაა
(კარლ კრაუსის თავისუფალი რემინისცენცია).

ლიტერატურა ჩემთვის, თუნდაც როგორც კვლევის საგანი,
სურვილი და ვნებაა. გერმანულ ენაში ასეთი გამოთქმა
არსებობს: «sich einen Reim auf etwas machen», ანუ რაღაცის
გაგება, რაღაცაში გარკვევა ერთ სიტყვასთან მეორის
გარითმვასთან არის შედარებული. ეს პოეტური

ძალისხმევის გამომხატველი ლამაზი გამოთქმაც არის:
იდებთან იდეების ურთიერთგანდობის, ერთი იდეის მიერ
მეორე იდეის ნდობის მოპოვების გამომხატველი.

ოვიდიუსი იტყოდა: ყველაფერი შეიძლება ყველაფრად
გარდაისახოს. ლექსის წერა მეტამორფოზის ხელოვნებაა,
ისევე, როგორც თარგმნაა დამსგავსების ხელოვნება. ჩვენი
სამყარო ბრეიგელის სურათს ჰგავს: ყოველ წამს

ერთდროულად ხდება ჩინებული და საშინელი ამბები,
ადამიანები ერთმანეთის მიმართ დიდებულ და საზარელ
საქმეებს სჩადიან. პოეტებს განსაკუთრებით მგრძნობიარე
გრძნობის ორგანოები აქვთ და, ამიტომაც, უფრო დიდი

პასუხისმგებლობა აკისრიათ; ისინი არიან ადამიანები,
რომლებიც ნაკლებს «კითხულობენ», ანუ ხედვით გაგება
და კავშირთა წარმოქმნა, კონტექსტთა ურთიერთშერწყმა
შეუძლიათ. ლექსები საკითხავი სათვალეებია. ეს – რაც

ჩემს პოეტურ პოზიციასთან დაკავშირებით შეიძლება
ითქვას. რაც შეეხება ჩემს სამუშაო პროცესს და მასალის
გამოყენებას, ეს ყველაფერი ჩემს განვითარებას და
მოცემულ პირობებს ექვემდებარება. მთლიანობაში

შეიძლება ითქვას: არაფრისგან არაფერი იქმნება. ლექსის

ნებისმიერი «გამომწვევის» არსებობის მიუხედავად – იქნება ეს, როგორც ხშირად ხდება, პოეტურ ხატად მოცემული ბგერითი მწკრივი თუ რიტმული უჯრედი – ლექსები დროის ხანგრძლივ მონაკვეთში მზადდება. ჩემს დღიურებსა და პირად წერილებში მოგვიანებით აღმოვაჩენ ხოლმე, თუ რა დიდხანს ვუტრიალებ ერთსა და იმავე საკითხს, ვიდრე რომელიმე ვარიანტი, შედარება, პოეტური ხატი შეიქმნებოდეს. შემდეგ ვუბრუნდები ამ აზრობრივ კონცენტრატებს, როცა ვიგრძნობ, რომ ამის დროა: როცა ჩემში სახეზეა ერთდროულად უშფოთველობა-მორჩილება და ერთგვარი ნაყოფიერი შფოთი. ასე გამოიყურება საუკეთესო მომენტები, როცა ყველაფერი თითქოს საჩუქრად გეძლევა, უცებ ყველაფერი ერთმანეთთან თანხმობაშია. ხშირად ციტირებადი მუბა ლამაზი და კეთილია; თუ პოეტს მოთმინება არ ჰყოფნის, რომ მუზის «კოცნას» დაელოდოს და რთულ პერიოდებში სამუშაო იარაღების ფლობის უნარი გამოავლინოს, კარგი ლექსი არ მიიღება.

ყველა პოეტს თავისი მიზეზი აქვს სხვა პოეტთა სათარგმნელად. ზოგი პოეტი საკუთარი პოეტური ენის გასამდიდრებლად თარგმნის, ბევრიც იძულების წესით თარგმნის, მრავალი პოეტისთვის თარგმნის აქტი სხვა პოეტურ სამყაროებთან ერთგვარი არსებითი ურთიერთობაა და ა. შ. როგორ იბადება შენს შემთხვევაში ის ადგილები, სადაც შენს თავს დამსგავსების ხელოვნებას უძღვნი?

ეს ყველაფერი ერთად არის: აკვირდებიან სხვა ენაში იმას, რაც საკუთარ ენაში არ მოეპოვებათ; იყენებენ სხვის ელექტროენერგიას მაშინ, როცა საკუთარი პოეტური ენერგია ყოველდღიურობას ამოუწურავს; ცდილობენ უფრო კარგად გაიგონ კოლეგა, რომლითაც აღფრთოვანებული

არიან, დაეტოლონ მას, როცა იმავდროულად ორიგინალის დაძლევა ცდილობენ. როგორც თითქმის ყველა ხელოვნებაში, შემოქმედებითი საქმიანობის გამომწვევიც სიმართოვეა. ლექსის წერა – მუიზიცირების ან გამოსაფენი არტეფაქტის შექმნის საპირისპიროდ – საკმაოდ განმარტოებული საქმიანობაა. იმავდროულად კი, წინამორბედის პოეტური მიღწევის შიგნიდან გაგების მცდელობა შემეცნების პროცესია – ძველი აღქმის გაგებით. სასურველ ტექსტს ვერ მიუახლოვდები, თუ ის საკუთარ ენაზე არ შეასრულე, შენს ენაზე არ ააჟღერე. უნდა ვთქვა, რომ შეკვეთილ თარგმანზე მუშაობა არ მიყვარს. ძირითადად მაინც იმიტომ ველტვი და ვუკავშირდები «ჩემს» ტექსტებს, რომ უკვე არსებული თარგმანებით უკმაყოფილო ვარ ან საერთოდ არ არსებობს იმის თარგმანი, რამაც ამაღელვა. ამ დროს მინდება, სრულიად მივეცე ამ პროცესს – და სწორედ ეს ხდება თარგმნის დროს.

როგორც ვიცი, შენ ქართველი პოეტებიც თარგმნე. როდის აღმოაჩინე საქართველო? მე ათ წელზე მეტი ხნის წინ წავიკითხე ჟურნალ «შალზ»-ისთვის დაწერილი შენი სტატია «ქართული ლიტერატურა ისტორიის სარკეში». საფუძვლიანად რომ იცნობდი ჩემს ქვეყანას, ამას მაშინვე მივხვდი, მაგრამ არ მავიწყდება, თუ როგორი დიდი სიყვარულით იყო ეს ტექსტი დაწერილი.

პირველად საქართველოში 1987 წელს ჩამოვედი, უცხო ენათა ინსტიტუტში გერმანული ენის ლექტორად ვიყავი მიწვეული. ეს «პერესტროიკის» დროს იყო, მაშინ, როცა, ასე ვთქვათ, თავისუფლების ქარმა დაჰბერა. საქართველოც შესატყვისი სილალით მომესალმა, როგორც პირველ მერცხალს. დიდი ინტერესით შემეგებნენ და სურდათ, ყველაფერი სცოდნოდათ ჩემს სამყაროზე – ევროპის

მეორე ნახევარზე; და რაკი ადრე ბევრს ვმოგზაურობდი და ამ მოგზაურობებიდან წიგნებით, ხელოვნების კატალოგებით, შთაბეჭდილებებით და მუსიკალური ჩანაწერებით ზურგდატვირთული ვბრუნდებოდი, საქართველოში ყველგან სიამოვნებით მეპატიჟებოდნენ და ეს ქვეყანა ყველა წარმოსადგენი კუთხით გამაცნეს. როცა სამშობლოს, რომელშიც თავს ყოველმხრივ შინ გრძნობ, სხვა ქვეყნის სასარგებლოდ ტოვებ, ეს განვითარებაში წინგადადგმული დიდი ნაბიჯია. ამ დროს ადამიანი ზედმინწევნით ყურადღებაგამახვილებულია და დაკავებულია ახალი შთაბეჭდილებების ინტენსიური გადამუშავებით, მისი დრო მდიდრდება. ჩემი პირველი ქმრის, კინორეჟისორ ტატო კოტეტიშვილის წყალობით, მოვლენების შუაგულში ვტრიალებდი. მამამისის, ვახუშტის, სახლში თავს იყრიდნენ მისი თაობის უაღრესად საინტერესო ადამიანები. მე და ვახუშტის საერთო პოეტური ინტერესები გვქონდა, ის მაშინ თავაუღებლად თარგმნიდა რილკეს, მე კი მას თრაკლის და ცელანის პოეზია გავაცანი; სამაგიეროდ მან ქართველი პოეტები გამაცნო, რომელთაგან ზოგიერთი ვთარგმნე. ხშირად მიკითხავდა ქართულ ლექსებს, რათა მე ისინი მეგრძნო; რუსულად განმიმარტავდა კონტექსტს და სემანტიკას. ჰო, ეს მართლაც სიყვარულია: კარგის გაზიარება; თვითშეწირვა და სიხარული. მაშინ საქართველოში ადამიანები ხშირად ისხდნენ ერთად და აზრთა ინტენსიური გაცვლა-გამოცლით ამდიდრებდნენ ერთმანეთს. ისინი სწორედ იმაზე ლაპარაკობდნენ, რაც მე მაინტერესებდა: ლიტერატურაზე, მხატვრობაზე, ფილმებზე, მუსიკაზე, სხვა ქვეყნებზე და იმაზე, თუ როგორ უნდა გახდეს სამყარო უკეთესი.

1998, შვილებთან ერთად (გოგი ლქროპირიძის ფოტო)

მინდა გთხოვო, ქართველ მკითხველს ზოგიერთი მაშინდელი «თავყრილობის» შესახებ უამბო. წარმომიდგენია, ჩემი თაობის ლიტერატურის მოყვარულები როგორი ინტერესით წაიკითხავენ ამ ინტერვიუს. მაშინდელი წლები ხომ დროში გაჩენილი ერთგვარი ნეიტრალური ზონა იყო.

ეს ყველაფერი ძალზე უბრალოდ ხდებოდა მაშინ – იმის მიუხედავად,

დაპატიჟებული სტუმარი გემრიელი კერძებით ჩაზნექილ მაგიდასთან იჯდა თუ სადღაც ვინმე ვინმესთან ერთად რალაცას ელოდა და ვინმე მისთვის აქამდე უცნობ შემოსწრებულს ესაუბრებოდა; ადამიანები ერთი მხრივ თავს დაცულად გრძნობდნენ თავთავიანთ ურთიერთობებში, მეორე მხრივ კი თავისუფლად აზროვნებდნენ, ოღონდ არა ზედაპირულად. ეს იმით აიხსნებოდა, რომ ისინი სამსახურებრივ წნეხს არ განიცდიდნენ. მაშინ დროც ბევრი ჰქონდათ და ხშირადაც მიდი-მოდიოდნენ, ოჯახების და მეგობრების წრეში თავს კარგად გრძნობდნენ. მე სულ სხვა ვარსკვლავიდან ვიყავი და ილუზიური თავისუფლებით ვტკბებოდი. ეს კი ჩემს თანამოსაუბრეებს იმის შესაძლებლობასაც აძლევდა, ჩემთვის თავისუფლად ეკითხათ ისეთ რამეებზე, რაც ჩემს ვარსკვლავზე სმენოდათ, მაგრამ მკაფიო წარმოდგენა ვერ შექმნოდათ. ამიტომაც იყო, მუდამ ინტენსიური დისკუსიების გულისგულში რომ ვტრიალებდი – შიდსზე და

წმინდა გრაალზე, რილკებზე და რენესანსის მხატვრობაზე, მეგობრობაზე და გოეთეს პედაგოგიურ კონცეპტებზე, ხატებზე და 1937 წელზე, ელესდებზე, ტამპონებზე, ფსიქოანალიზზე და ეგვიპტურ მიცვალებულთა წიგნზე. სადღეგრძელოების კულტურის წყალობით თქვენთან მჭევრმეტყველების ნაკლებობას არავინ განიცდიდა, სპარსელებთან კულტურული ნათესაობის წყალობით პოეზია დიდ პატივში იყო, და ჩემი მონუსხული სულიც შთაგონებული საზრდოობდა ამ ყველაფრით. ასეც შეიძლება ითქვას: შთაგონების ნიჭით დაჯილდოებული ნებისმიერი ადამიანისთვის მაშინდელი გარემო მართლაც რომ მისწრება იყო – განსხვავებით იმ დასავლეთისგან, რომელიც თავს ისე წარმოაჩენს, თითქოს ძალიან «მაგარი» იყოს.

დღესდღეობით ევროპაში ბევრი ჭკვიანი ადამიანისგან გვესმის, რომ დასავლეთში ლიტერატურულმა ცხოვრებამ უმთავრესი – არასტერილურობა – დაკარგა. როგორია შენი აზრი ამ თემაზე?

გულისხმობ იმ აზრს, რომ ევროპის დალხენილი ქვეყნების ლიტერატურა უმარილო და სისხლნაკლული გახდა? მე ბევრს ვკითხულობ, თუმცა – ერთობ უსისტემოდ. ამჟამად საუკეთესო მთხრობელები პორტუგალიელები და რუმინელები არიან – ანუ იმ ქვეყნების წარმომადგენლები, რომლებიც ან ჯერ არ არის ან სულ ცოტა ხნის წინ გახდა ევროკავშირის წევრი. ზოგიერთი ქვეყნის ეროვნული ლიტერატურა ჩემთვის საერთოდ უცნობია.

ავტორიტეტული ადამიანების აზრს ვენდობი და ვიტყვი, რომ ეს ლექსებს უფრო ეხება, ვიდრე პროზას. ჩემი საყვარელი პოეტია ადამ ზაგაევსკი. დანიელი ინგერ ქრისტენსენი ჩემთვის სანიმუშო პოეტი იყო. ცოცხალი ურთიერთობა მაკავშირებს ჩემს ინგლისელ, ამერიკელ და

ჰოლანდიელ თანამედროვეებთან, ანუ მათ ლექსებზე რეცენზიებს ვწერ ან ვთარგმნი და მათ ვუგზავნი. ესენი ყველანი მარტოხელა მგლები არიან, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი მათგანი ზოგჯერ პრემიასაც კი მოიპოვებს ხოლმე. მათ პოეტურ საღამოებზე, საუკეთესო შემთხვევაში, ხანდაზმული ქალბატონების და მხოლოდ ნაცნობი კოლეგების ორი ათეული თუ მოიყრის ხოლმე თავს. მე ვფიქრობ, დიქტატურულ ქვეყნებში ლიტერატურას ადამიანთა სულ სხვა ტიპები ქმნიან, ვიდრე – დემოკრატიული წყობის ქვეყნებში. ასევე ვფიქრობ, რომ ქვეყნებში, სადაც მომხმარებლობა ცხოვრების სტილია, ლიტერატურა გართობის ინდუსტრიის უმნიშვნელო განშტოებად არის გადაქცეული. კი არ უნდა მოვთქვამდეთ, პირიქით, უნდა გვიხაროდეს, რომ არჩევანი გვაქვს. რაც უფრო კარგად არის რალაც გაკეთებული, უფრო ღრმად უნდა შევძლოთ მასში წვდომა. იოლად პროდუცირებადი მასობრივი საკვების ეპოქაში, როცა ადამიანები ნებაყოფლობით თანხმდებიან იმას, რომ ისინი სატელევიზიო ეკრანებიდან მართონ, ინდივიდუალისტები უცხოპლანეტელებივით გამოიყურებიან. ყველა სახის იზოლაციის მიუხედავად, ჩვენ, ვინც თავი წერის ხელოვნებას მივუძღვნით, ვტკბებით იმ პრივილეგიით, რომ ჩვენს საყვარელ საქმეს ვაკეთებთ. მთავარია, ადამიანს ამ საქმით დალხენილი ცხოვრების სურვილი და პროპაგანდისტული ცნობიერება არ გაუჩნდეს: ანალიტიკურ ინსტიტუციებში, Think Tanks-ის ტერიტორიაზე არავინ გააჭაჭანებს გადალახულ მოდერნიზმის. ჩვენი სტიქია საზოგადოების პროგრესს კი არა, ხდომილებაზე დაკვირვებას ემსახურება, შეკითხვას, თუ როგორ არის შესაძლებელი საშინელი იმავდროულობის, ერთმანეთის გვერდიგვერდ განვითარებული ამ მოვლენების ნათელყოფა.

მარტოხელა მგლების თემა, შესაძლოა, თანამედროვე ხელოვნების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი თემაა. შენ, ნაწილობრივ, საკუთარი გამოცდილების მაგალითზე განმარტე, თუ როგორ ეძებენ და პოულობენ ერთმანეთს, მერე კი

როგორ ურთიერთობენ ერთმანეთთან მარტოხელა მგლები. მე ხშირად ვიმეორებ სავსებით გულწრფელად, რომ დღესდღეობით კარგი ლექსის დაწერა სულაც არ არის პრობლემა. მაგრამ პოეტად ყოფნა კარგი ლექსების წერას სულაც არ ნიშნავს. მარტოხელა მგლებმა ეს იციან. და ამ უკანასკნელთ არც ყოველთვის კიდებენ დარჩენა სურთ. თუ შეგიძლია, ავსტრიაში იმ დაძაბულობის შინაარსზეც თქვარამე, ლიტერატურულ ბიზნესსა და ლიტერატურული კონფორმიზმისგან შორსმყოფ პოეტებს შორის რომ სუფევს?

ჩემო ძვირფასო დათო, აკი თავადაც ამბობ: არავინ წერს იმისთვის, რომ არ მოუსმინონ და არ წაიკითხონ; პირიქით: ენა ურთიერთგაგებინებაა, ის გაგებადობას ეფუძნება. «ენა მისი გამოყენებაა», როგორც ვიტგენშტაინი იტყოდა. რაც უფრო ნაკლებს ლაპარაკობენ ერთმანეთთან საზოგადოებაში, მით მეტად ღარიბდება ენა. ეს კი ფატალურია პოეტებისთვის, რომლებიც ნიუანსებით და მინიშნებებით ცდილობენ, რომ მათ გაუგონ. ჩვენს – პოეტების – მოდგმას გადაშენება ემუქრება და გვახარებს ყველა, ვინც სახელოვნებო იარაღებით ჭეშმარიტებას ეძებს – ნაცვლად სურვილისა, რომ მოწონებულ იქნას. სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ავსტრიაში ხომ ლიტერატურაზე სახელმწიფო ზრუნავს, ანუ არსებობს პრემიები და

სტიპენდიები, რომლებიც უფრო და უფრო მეტად არის დაკავშირებული საგამომცემლო კონტრაქტებთან ანუ კონკრეტულ მარკეტინგთან. ეს კარგია. მაგრამ ავტორს ხომ, ამას გარდა, თავის სარჩენად პროფესია, მდიდარი მემკვიდრეობა ან დალხენილი პარტნიორი ესაჭიროება. ერთმა ჩემმა ნაცნობმა მწერალმა წყვილმა, ილზე კილიკმა და ფრიც ვიდჰალმა, ეს პრობლემა ამგვარად გადაჭრა: შეთანხმდნენ, რომ ისინი ყოველ სამ წელიწადში მონაცვლეობით იმუშავენ, და როცა ერთი იმუშავებს, მეორეს წერის შესაძლებლობა ექნება. როგორც ყველგან, ავსტრიაშიც არიან ადამიანები, რომლებიც კარგადაც კომუნიცირებენ და საზოგადოებასთან ურთიერთობის ნიჭითაც გამოირჩევიან. ისინი სცენაზე რეგულარულად ჩნდებიან, იბეჭდებიან და ფინანსურ მხარდაჭერას ღებულობენ. მათ გვერდით კი არიან სხვები, რომლებიც მათ განკარგულებაში არსებულ დროს წერას ახმარენ და დროის ასეთი ფლანგვა არ შეუძლიათ ან არ სურთ. რადგან ჩვენს ქვეყანაში თავისი საქმით ანთებული ლიტერატურის კრიტიკოსები არ მოიპოვება და სულ სხვა პრინციპია გაბატონებული – ვისაც აქვს, იმასვე მიეცემა – ანუ ვინც პრემიას ღებულობს, გამოქვეყნებაც და სასურველი სტიპენდიაც მასვე ეჩუქება, შესაბამისად, წელიწადში სულ რამდენიმე სახელია, ლიტერატურის ბაზარზე რომ ჩნდება, სხვები კი შეუმჩნეველნი რჩებიან. როგორც მკითხველს, ყოველთვის მაოცებს, როცა ისეთ მოკალმეს აღმოვაჩენ ხოლმე, რომლის შესახებაც მანამდე არაფერი მსმენია – არადა, მართლა ბევრს ვიცნობ – და ეს მაშინ, როცა გამუდმებით ერთსა და იმავე კერძს გვთავაზობენ: სწორედ ეს არის საბაზრო სტრატეგია, რომელიც ლიტერატურულ ხარისხზე ნაკლებად მეტყველებს. მე რაც შემეხება: მე არ მჭირდება ხმაური საიმისოდ, რომ ჩემი ლექსებით კარგად ვიცხოვრო; ჩემი გვარის წაკითხვა არ მჭირდება საიმისოდ,

რომ ვიცოდე, რა გამომივიდა კარგად, და ისიც მესმის, რომ საოჯახო სიმშვიდისთვის აუცილებელია გიმნაზიაში ჩემი მასწავლებლობით რეგულარული შემოსავლის უზრუნველყოფა. რაც მე ბევრად უფრო მალეღვებს, ჩემი ნამუშევრების ხარისხის შესახებ ცოდნაა, რადგან ამ ნამუშევრების დიდი ნაწილი გამოუქვეყნებელი რჩება. რაკი მათი გამოცემის შესაძლებლობა არ მაქვს, ისინი წაუკითხავი რჩება. მაქვს შეგრძნება, რომ ვალად მაღევს ჩემი ლექსების გამოუქვეყნებლობა. სიამოვნებით წარვუდგებოდი კრიტიკოსებს, სხვებთან დებატებში ჩავერთვებოდი, სხვებს გავეჭიბებოდი. ამ ყველაფერს მოკლებული ვარ – მიუხედავად იმისა, რომ ეს ენისა და დაწერილი სიტყვის არსს შეესატყვისება, რომელიც ღია წერილია. ნამდვილად არც ერთ ადამიანს, ვინც ლექსს წერს, არ სურს, რომ კედელს ელაპარაკებოდეს; ლექსები საუბარია იმათთან, ვისაც ისინი სჭირდება, და თუ ადამიანებს ისინი მართლა სჭირდება, მაშინ საუბრები არ უნდა აღიკვეთოს.

ვფიქრობ, ეს პასუხი უაღრესად მნიშვნელოვანია ჩვენი ლიტერატორების ახალგაზრდა თაობისთვის... აქვე მინდა გკითხო, თუ არსებობს ავსტრიაში მწერალთა ერთგვარი სოლიდარობა ბაზრისა და ლიტერატურული ბიზნესის წინააღმდეგ, რათა ნამდვილმა ლიტერატურულმა პროცესმა სული არ დალიოს? როგორ უდგანან ისინი ერთმანეთს მხარში სალიტერატურო იარაღებით?

იკრიბებიან, ტექსტებზე მსჯელობენ, ერთმანეთს წიგნებს ურჩევენ, ერთმანეთის ხელნაწერებს კითხულობენ... ერთი ხანობა კვირაში ერთხელ ვხვდებოდი რამდენიმე ჩემს კოლეგას ხელოვნების აკადემიიდან, რათა ამოცანები დაგვესახა და ერთგვარი წერიტი თამაშები გაგვემართა. ამასობაში კი სწორედ ამ უნივერსიტეტში ასწავლიან უკვე

საგანს «ენის ხელოვნება». თუმცა, დოცენტებისგან ვიცი, რომ ახალგაზრდები მხოლოდ თავიანთ ბრწყინვალეობას განადიდებენ და სულაც არ აინტერესებთ, თუ რას აკეთებენ და რას წერენ სხვები. ჟურნალის დამაარსებელთა ენთუზიაზმი დიდი ხნის ჩავლილი საქმეა. უამრავი ნორჩი მოკალმე ბლოგერობს და ინტერნეტში მობზრიალეთა გუნდს ეკუთვნის. დიდად არ ვარ მათით დაკავებული, მაგრამ დიდი ნაწილი იმისა, რაც იქ გამოიფინება, ნაჩქარევად არის ჩაყრილი და სწრაფი კვების ობიექტებში შემოთავაზებული პროდუქტია და არა – ნამდვილი კერძი. არც აქ არის იოლი ინიციატივის მოპოვება, რადგან ისინი, ვინც რაღაცას მიაღწია, ყურადღებას არ აქცევენ იმათ, ვისაც ჯერ არაფრისთვის მიუღწევია. ჩვენს ინტერესებს კი ავტორთა გაერთიანება, ავსტრიული ლიტერატურის საზოგადოება და გრაცის ავტორთა ერთობა იცავს.

ახლა, როცა ამ ინტერვიუს ვამზადებთ, შენ რუსეთში იმყოფები. რას საქმიანობ იქ, როგორც პოეტი და მთარგმნელი?

სწორედ გუშინ ვთარგმნე არსენი ტარკოვსკის «Вот и лето прошло» და აღტაცებული ვკითხულობ ანდრეი ბელის ექსპერიმენტულ რომანს «პეტერბურგი», თუმცა, აქ რუსულის შესასწავლად ვარ ჩამოსული. ქალაქს ვათვალიერებ და დღიურს ვწერ, სხვას არაფერს ვაკეთებ. როცა ყური მოვკარი ინფორმაციას, რომ რუსულის მასწავლებლებისთვის ჰერცენის უნივერსიტეტში თავისუფალი ადგილები იყო ოთხკვირიანი კურსის გასავლელად, მაშინვე დავრეგისტრირდი, იმის მიუხედავად, რომ ისტორიას და გერმანულს ვასწავლი. ჩიკაგოში მცხოვრები რუსი პოეტი, ილია კულიკი, რომელიც დიდი ხნის წინ ვთარგმნე, ჩემთან ერთად გერმანიაში და

ავსტრიაში ლეზბიანების სერიას გეგმავს, და არ მინდა ჩავფლავდე. სანკტ-პეტერბურგი საოცარი ქალაქია, რუსები კი, მე რომ ვეცნობი, მეგობრული და დახმარებისთვის ყოველთვის მზადყოფი ხალხია. ლიტერატურა, მუსიკა და მხატვრობა აქ ჯერაც დიდად დაფასებულია. თითქოს საბაბს ეძებენ, რომ ლექსი წარმოთქვან. თუმცა, რა გასაკვირია: მსოფლიო ლიტერატურის მნიშვნელოვანი ნაწილი ხომ პეტერბურგელების შექმნილია! მართლაც სასიამოვნოა იმ სახლების და მოედნების თვალიერება, რომელთა შესახებაც წამიკითხავს. რატომ ვთარგმნე ტარკოვსკის ლექსი? იმიტომ, რომ გუშინწინ ფილმ «სტალკერის» მიხედვით დადგმული სპექტაკლი ვნახე, რომელშიც «ბონის» «ვერგილიუსი» «პროფესორს» და «მწერალს» ლექსს უკითხავს; მალე ორივეს მობეზრდება და «ქუჩის შლაგერს» აუნევენ, რადიოში რომ ისმის: ცუდი მუსიკა – მაგრამ კარგი მაგალითი. ინტერნეტში გამიჭირდა ტექსტის მოძებნა, კუჩური სიმღერა კი იქ უხვად არის.

ვიცი, რომ გაზაფხულზე საქართველოშიც ჩამოხვალ.

დიახ, ოქტომბრის ბოლო კვირაში ერთი პროექტის ფარგლებში, რომლის სახელწოდებაც არის «Thonet-Stories», ხელოვნების უნივერსიტეტში «ვენური სავარძლის» დიზაინზე ვისაუბრებ და ვორკშოპიც მექნება თემაზე, «კაფეების ლიტერატურა». ჩემს ტექსტებსაც წავიკითხავ. იმედია, მსმენელი მეყოლება...

თბილისი-პეტერბურგი
ივლისი, 2016

ლექსები

გერმანულიდან თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ

სურათი სიცარიელით

ედვარდ ჰოპერთან ერთად

რიგრიგობით

ვყვებით თითო მოკლე ამბავს

ქრომირებული სამყაროდან

სადაც უხვად არის სინათლე არის სივრცე კეთილდღეობა

მაგრამ არსად მოიძიება

ადგილი

ისე ახლობელი

რომ მოერგო

რომ დაგაკავოს

ის არ შეიცავს

ეპიზოდებს, მოსაყოლად ოდნავ ღირებულს

უფრო შეიცავს

ინტიმურ კადრებს

განწყობისეულ გარემოში

სადაც უცებ ჩაიქროლებ

ანდა ეჭვობ

სად ვარო ნეტავ

კამერა, სითბოზე რომ რეაგირებს

არ ატეხს განგაშს

რომ ამ შეთქმულ სინამდვილეში

«ლაჟვარდოვანი ცის ქვეშ» რბოლისას

რალაც ფიგურა მოიხელთა

დააფიქსირა მორბენალი ბილიკის ნიშში.

უძრაობა ანიჭებს

მასში ჩახატულს, რაც ნიშნავს,

არსებულს,

უნარს სიღრმეში შეღწევისა
ხილული მზერის
თვალებიდან გამოსული შუქის
გარეშე

მარჯვედ გვიწყობს
მონყენილობის მხატვარი ოინს:

უცნობებს აშეშებს
შეჩერებული კადრის
წუთებში

სადაც ისინი წინდახედულად
ჩახატა ერთმა ვუაიერმა.

ნამუშევრები მარმარილოში

ფრანც როზაი VII-ს

ქვა,
შემორკალული ცნობისწადილით,
უკვე
ნაცადის
მომწყვდევის
ჟინით,
ქვა, რომელსაც
ტანის ფიბრები
მთათა სიმძიმით
აქვს დაწნეხილი
ძალდატანებისაგან გაუმჭვირვალე
კრისტალად ექცა,
აღტაცების პატრუქები კი
ჩამქრალა და გაცივებულა.

მკლავი ჩემი
იქცეს ტვინად,
ავი დუმილით ქვა გატრუნულა,
ჩემი გული ჩემი ძალაა –
lapis exillis^[1]
მარადისობის შემთხვევითობა
მასავით,
ოლონდ, აქ და შენტვის –

ნებადართულია ხელყოფა მათი
წარსულისა და მუნყოფნისა.

არავითარი ყოფნა ეულად,
არც ყოფნა წყვილად

ფხიზლად
ჩახედე მდუმარებას,
რძისფერი რკინის
ძარღვების კიბეს,

ჩახედე გრანიტს,
განდობილად
მდუმარე დროის საშოს ჩახედე,

გულღიაობა, შექმნილი
იმ ჭვრეტისაგან,
რომელიც ჩასწვდა
დასრულებული სიცოცხლის ბინდბუნდს,
ისე მჭიდროს,
როგორც არასდროს.

ახალი წელი ფხიზლობს

გაშეშებულია ჰაერი, ცივი და კამკამა.
დამუნჯებულ მოლექულებში
თვალს გვიშტერებს
ეს სამყარო, შეჩვეული
მტვრის კორიანტელს.
სადღაც ძრავას აცხელებენ.
ვინც ყაყანებდა,
დამსკდარ ჭუპრებად მიმოყრილან,
და ყველას სძინავს.
ზაფხულის ფერხულს
ვინც უვლიდა, თან მსუბუქად, ჭადრის ღინღლივით,
გაყუჩებულია.
ის კი ახლა მთაზე დგას და
მდუმარედ წონის
ქარბუქა ფიქრებს.
თვალს უსწორებს ქალაქს,

მზადაა,
ძველი წელი
ზედ
ნალექად გადააფრქვიოს.

მოცეკვავე ქალი კამერის წინ

ბაბზი დაუმს, «ოქტავა #16»

აი, ცეკვის ნამდვილი ღმერთი,
მასში აღვივებს ცეცხლს პარტნიორი,
ეშმაკი ჩაუდგა ორივე მათგანს
მუხლებში და იდაყვებში,
უმსუბუქესი რეტი
დასხმიათ
ყოველივესთან ღრმა
განზავების.

კამერის მზერა
ეკალივით ესობა
სწორედ ამ ციცქნა
წერტილს:
უკვე ლამის სხეულის გარეთ
მყოფი კიდურის ჟრუანტელით
გამსჭვალული რკალი,
დეტალი პროპელერისა,
მობზრიალე ყვავილის ფურცელი,
რომ წარიტაცა,
ის, რაც იყო ძილ-ბურანში.

ლოკაცია

ვისაც სურს, რომ საკუთარი თავი შეიცნოს, საკუთარ
სულს სარკესავით ჩახედოს, იმან, ჯობს, ჩაიაროს,
რადგან შენსავე თვალს ვერ იხილავ
სხვისი თვალის ბადურაში არეკლილს, მაგრამ
მოინუსხები მისი ბუტკოთი და მტვრიანებით,
ჩააცქერდები გუგის საჭვრეტელს და, როგორც ჭაში,
მის სიღრმეში, ციცქნა თოჯინად აღმოაჩენ საკუთარ თავს:

პლატონის იდეა ჩემს ბადურას ესობა და
აღწევს გულ-ღვიძლში, იქ დაიბუდებს,
შემერწყმება,
შემეთვისება –
ლექსი, რომლითაც
ივსება მთელი ჩემი შიგანი.

მაგრამ რამდენად გეხება შენ ეს?
ჩემი ბადურის ელექტროსადენის
ორმაგი ხლართი, ნაფლეთები
ქარიბდას ხახის,
ყოვლისმჭვრეტელი უფსკრულის გარშემო,
რომელსაც ძალუძს ჩაგნთქას, ჩემი
წიალის ფსკერზე ჩაგითრიოს,
«შენ, ციცქნა ნავში, ადამიანო,
ზღვაოსანო, ჰოკუსაი» –

შენ მის საცეცებს თავს აღწევ,
თვალს მარიდებ მე,
არ გსურს, რომ გშთანთქა,
და რჩები, –
სად?

*** * * (ტვინსა და დიაფრაგმას შუა...)**

ტვინსა და დიაფრაგმას შუა,
როგორც წესი, იწყება ცეკვა,
აღიმართება
მჩხვლეთავი
სვეტი:
სურათები ამოტივტივდა,
დაიბუშტა, სულ უფრო მეტი,
ჩემს ძარღვებში,
მოუსვენრობის
წითელ დაფებში.

პოემიდან: მოუსვენრობა გულისა

I

ჩემი პირთამდე სავსე გული თან დამაქვს, როცა ტყეში
დავრბივარ,
მისთვის დაღლა მარგებელია, მეტ-ნაკლებად სუფთა
ჰაერიც,
რომელშიაც წელიწადის ყველა დროში სხვადასხვაგვარად
ხმიანობს ექო

იმის, რაც მოგაქვს. და თუკი შენში სულ არაფერი ხდება (არ
იძვრის),

მაშინ შენ თვითონ მაინც დარბიხარ ამ ხეების ქვეშ:

ზოგჯერ შიშვლების,

ზოგჯერ სველის, ზოგჯერ კი ისევ სულ სხვაგვარად

გამწვანებულის, უჩვეულოა,

თვალი ადევნო მათ ამ ცვლილებას, რასაც თვითონ ვერ
ელირსები. – ჩაიქროლა

ქარიშხლიანმა წელიწადებმა, არც ვიცი, როგორ. გახსენება
უცნაური რამაა. ძალზე ბევრს უნდა ფლობდე, რათა
შეგეძლოს

დანაკლისებს მისტრო, ანდა მეტისმეტად ფხიზლად უნდა
გრძნობდე

ასოციაციებს. ...

(...)

ჭაღარათმიანთ მოძღვრავს მარკუს ავრელიუსი, ყოველი
საქმე აკეთონ, როგორც უკანასკნელი:

და წერისას ყოველივეს ეთხოვებიან. სამყაროს ძარცვავთ,

როდესაც სულის წონასწორობას დაეძებთ, ნაცვლად იმისა,
რომ

თქვენსავე თავში ეძიოთო, გვსაყვედურობს. მორჩა
მოროდორობა. აბა, დავანყოთ,
მაგიდაზე ის სოკოები, რომ მოვიპოვეთ ტყეში,

დავხედოთ, ყველა თუა კარგი, სოკოს ქუდებს და ფეხებს,
ჭიანს

გადავყრით გვერდზე. იან სკაცელმა ხომ თქვა,
ლექსები ჰგვანან სოკოებსო: იცი, აქვია, თუმცა

ძნელი მოსაძებნია. ამას უნდა დავძინოთ: თუნდაც
მიცელიუმი

იპოვო, უნდა შეამოწმო, ღირს კი საკბილოდ, თუ იქნებ
სჯობდეს,

გაზრდა აცალო? მაგრამ როგორღა მივაგნო მერე?
იდუმალია

ეს ტყე და უცხო სიცოცხლით სავსე, ის მოთმინებას
გაჩვენებს. ტკაცანი,

ნადირთ ფაჩუნი, მოტეხილი ტოტების გახრწნა

ქარით ჩამოყრილ ფოთლებს შორის. მათი სიგრილე:
ცდუნებაა,

გითრევს, გიტაცებს ახალი სიცოცხლის შესაცნობად.
დაიბუდე

წარსულის ნაშთში; ბოლოს თვითონვე დასრულდები,
მაგრამ არც ეს

არ იქნება დასასრული: ნეშო ხომ მხოლოდ სასუქია
მომავლისათვის.

ერთი წყაროდან ვსაზრდოობთ ყველა. მდინარე,
რომელსაც გამოვყევით, უნდა დაგუბდეს,

რათა ცხადად გამოჩნდეს გზა მიზნისკენ და
დასასრულისკენ.

ნათელხილვის ცისარტყელებს სილურჯის თავზე –
წყლის (რომელიც, როცა გლუვია, ზეცით ცდუნდება...)
ისვრის პოეტი, სივრცეს თაღად უკრავს კამარას,

ფერთა მორკალვის დიდებულ ჟესტს,
პრიზმას, ნაჩუქარს უამრავი ციციქნა წვეთით,
კამკამა ჰაერში, ლინზით დანახულ მკვეთრ სურათებს.

უკან მოგვთრევს, რაც შეგვეზარდა, მთელი ცხოვრების
უგრძესი კვალი.

ამ შეკითხვებს ვერანაირი პასუხი ვერ გააუქმებს, დრო
დასერილი არის ღრმულებით,
გადაკვეთილი – თითო რგოლი თითო ნელინადას, ვიდრე
მარყუჟი

ყველა წერტილში არ წაიშლება, არ გაუქმდება.
თავისუფლება საბოლოოდ ყველას ხვედრია, რათა
ტვირთის ჩამოხსნა შევძლოთ
და მსუბუქად, ლაღად ავმალოდეთ,

რაკი მიწისკენ აღარაფერი გვეზიდება,
გულდამშვიდებით დავთმობთ დაგროვილს,
ვერებით.

რჩება მხოლოდ და მხოლოდ
მოგონებები სხვათა, თუმც ისიც ცარიელია,
არავის

სდებს ბრალს, არაფერს ითხოვს, მხოლოდ მოწყალედ
ნებასა რთავს ყოველივეს, ძველებურად გაგრძელდეს
ისევ,
მასთან ერთად ან თუნდ უმისოდ. თხელ ძარღვებად,

შეერევა დინებას წყლისას წარსული და
სულ უფრო და უფრო თხელდება, მაგრამ მაინც
მასთან ერთად იზრდება, ის აღარასდროს

აღარ ამოვა წყლიდან, უმისოდ
აღარც ბორბალი ტრიალებს, ფხიზლობს
მოგონება, წარსული კი განიბანება
ნაკადულში, რომლის დინებაც
მოგონებით
დარწყულებულა.

(...)

ფრთხილად მიაღე ახლა ყური დროის
მემბრანას,
შენი სიმები

უროსა და
გრდემლს შორის
ჟღერდეს.

ჩამოიცილე
ყველა სახელი,
გათავისუფლდი,

ცნობისწადილი: სცადო გემო, ბგერა თუ
სუნი...
დანაწევრებით.

ნივრიანი პური

გუგა კოტეტიშვილს

კაპადოკიის კლდოვან ბილიკზე
შიმშილი მტანჯავს, რადგან გლეხებს მოვკარი თვალი,
მინდვრის კიდეზე პურ-მარილი რომ გაეშალათ.
ჩრდილში გავშალე ქვეშაგები,
ვათვალიერებ ჩემს საგბალს და მიხარია
გახუხული ძველი პური, რომელსაც ნიორს მოვუსვამ და
ზეთს მოვასხამ, და მაგონდება
ვისგანაც მე ეს ვისწავლე – ყოფილი მაზლი.
კარგახანს შემრჩა გულისტკენა იმის გამო,
რომ ძმის ერთგული გამოდგა და უფრო შექმნილ
ვითარებას
აუბა მხარი, ვიდრე მე,
დად რომ ვერგე, მაშინ, როცა გავთხოვდი.
რისთვისაც მაშინ ვიბრძოდით, ახლა
მკვდარია და მივიწყებული.
ნივრიანი პური კი არის ნარჩენების
საუკეთესო გამოყენება, გუგას მხოლოდ ათ წელიწადში
ერთხელ ვხედავ
და მიხარია, ახალ სახლებს რომ აშენებს,
შემრჩა გაყრის გამოცდილება, მოგზაურობები და საუბრები
თუთიისფერ მწვანე «ჟიგულში»
თუ უფრო ახალ თეთრ მანქანაში.
ნოსტალგიას
მოგზაურთა ცხოვრებაში
აზრი არა აქვს.
მუდამ მახარებს, თუკი ვინმეს დავემგზავრები,
ისევ სწავლას ვარ მოწყურებული.

დინება, კვამლი

ტყე ნისლითაა გაჟღენთილი;
მთიდან ჩავცურდით
წიფლის პრიალა მორებზე,
ერთბაშად
დუნაი რომ
გააშიშვლეს.
როგორ გაოცებს
ზოგჯერ, რასაც არ მოელოდი!
ხელშესახები სიახლოვე იმ მდინარისა,
რომელიც, იცი, მუდამ აქ იყო.
მდუმარება,
რიდეები, აგნესის ამბავი,
და ბრეიგელი.

მდგრადობა

რა საგრძნობად ჩაგვებეჭდება ზოგი წამი,
უმნიშვნელოდ რომ გვეჩვენება და არის კიდევ,
მერე კი, წლების შემდგომ, ვხვდებით, რა მდგრადად
შეგვრჩა,

რა შექს ასხივებს და რა სავსეა

და-

კავ-

შირებით: საბაგიროსთან, ფერდობზე ვდგავარ,

თხილამურებზე სრიალის დროა,

შემდნარი თოვლით სველი ვარ და

უკვე ბინდდება,

ბორბალი რაკრაკებს გამაბრუებლად,

ბაგირი უკან ბრუნდება, ვიცი:

იქ, თოვლში წვეთავს

მანქანის ზეთი.

ვგრძნობ: სამუდამოდ ჩამებეჭდება.

ანტიკოსმოსი

გივი მარგველაშვილის სახალისო ტექსტ-ონტოლოგიები «მოხუცი მკითხველის სიკვდილს» გვამცნობენ

ერთი მოხუცი მკითხველი ლექსის კითხვისას გარდაიცვალა: აღტაცებულმა ჩაყვინთა «პოეტურ ლანდშაფტში», მასში ჩაეშვა, ჩაიკარგა, შეიძლება ითქვას, შიგ ჩაეკითხა და, «როდესაც უკან დაბრუნება დააპირა, უეცრად აღმოაჩინა, რომ მის გარშემო ტყე უსაშველოდ დაიბურა, ლამის გაუვალი გამხდარა». კაცს წინააღმდეგობა არც კი გაუწევია, მეტიც: ეს პოეტური ანტიკოსმოსი სინამდვილეს ურჩევნია – უკვე იმდენად ჩაუღრმავდა აქაურობას, რომ იცის, ამ სამ სტროფში მეტი სიმყუდროვეა და, რაც მთავარია, უფრო საინტერესოა, ვიდრე ზეცაში, სადაც ის, რეალურ ცხოვრებაში, თავისი კეთილი საქმეების წყალობით, უთუოდ მოხვდებოდა. ამას მკითხველის დანატოვარი ცხადყოფს.

მომხდარი საკმარისი აღმოჩნდა, რათა ეს შემთხვევა განსახილველად «წიგნებისა და ლექსების სამმართველოსათვის» გადაეცათ, – სწორედ ამ უწყების პირით მოგვითხრობს გივი მარგველაშვილი თავის უკვე მეორე, უაღრესად სახალისო კრებულში შესულ შვიდსავე ამბავს.

კრებულის სატიტულო მოთხრობის პერსონაჟები, ანუ წიგნისა და ლექსების სამმართველოს მუშაკები, ლექსს, პირველყოფლისა, პეპელასავით შუშის ქვეშ ათავსებენ და გულდაგულ შეისწავლიან. ნეტავ შიგნით გარდაცვლილი მკითხველის სული თუ გამოჩნდება? მათ კვლევებს საზოგადოება დიდი ინტერესით ხვდება. სამწუხაროდ, მას კვლევის პროცესთან დაკავშირებული კომენტარების

კითხვა თვით ლირიკული ტექტის კითხვას ურჩევნიაო, გულისტკივილით გვამცნობს გივი მარგველაშვილი. იქნებ ამით იმ ლიტერატურათმცონეობით ნაშრომებს გულისხმობს, სადაც პირველადი ტექსტი ლამის სულმთლად მივიწყებულია და მთელი ყურადღება სხვა მკვლევრებთან კამათს ეთმობა. ანდა – ბესტსელერების ჩამონათვალს, რომელსაც საზოგადოება ნებისმიერ წიგნზე უფრო გულდასმით შეისწავლის?

კრებულის პირველ ტექსტში, რომელსაც «გულის მთიანეთში» ეწოდება, ლექსების სამყაროს ალპური განყოფილების სპეცტგუფზეა ლაპარაკი. მისი ჩარევა მაშინ ხდება საჭირო, როდესაც პოეტები «წმინდა უარყოფის მწვერვალზე» მეტისმეტად მაღლა ასვლას ბედავენ და დახმარების გარეშე ჩამოსვლა აღარ ძალუძთ. აქ რეალური მთიანეთი ნაკლებადაა ნაგულისხმევი, ვიდრე რილკეს ერთ-ერთი უკანასკნელი ლექსი «განდეგილს, გულის მთიანეთში» – ეს პოეტური მთის მასივი რითმებისაგანაა აგებული. მარგველაშვილი არაერთ პოეტურ მოტივსა და მეტაფორას იყენებს მთის ამ საგანგებო რაზმის მოვალეობათა აღსაწერად და, ამასთან, ახერხებს, თავი აარიდოს მანიერიზმს, უგემოვნობასა და გადაჭარბებას.

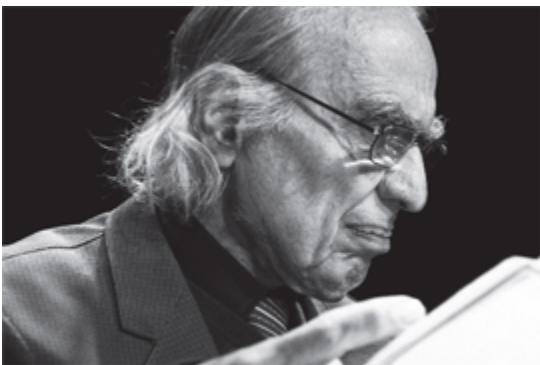
პირიქით, მისი სტილი თვალშისაცემად სადაა, მისი თხრობა კი მოულოდნელი დასკვნებით გვაოცებს. მკითხველისთვის არც კია აუცილებელი იმის ცოდნა, რომ ეს პატარა მოთხრობები სერიოზულ ფილოსოფიურ საძირკველზეა აგებული. თავისი პოსტმოდერნული არსის გვერდით მარგველაშვილის ეს ტექსტები მუდამ ექსპერიმენტურიცაა: ისინი იკვლევს მკითხველსა და ტექსტს შორის პერსპექტივისა და ურთიერთგავლენის მონაცვლეობას.

გივი მარგველაშვილის «ონტოტექსტოლოგიის» საფუძველზე – «ინტერტექსტუალობისა» და «ონტოლოგიის» შერწყმით მიღებული ცნება – მკითხველს აზროვნების ავტორიტეტი თავს უფლებას აძლევს, ცნობილი სიუჟეტები გადაასხვაფეროს. მართალია, მოვლენათა მთავარი მსვლელობა არ იცვლება, მაგრამ შესაძლებელია მეორეხარისხოვანი პერსონაჟების წინა პლანზე წამოწევა, ანდა ავტორის მიერ უყურადღებოდ დატოვებული დეტალების დაწვრილებით აღწერა.

კომუნიკაციის ამგვარ მოდელებს გივი მარგველაშვილი თავის სახალისო მოთხრობებში წარმოგვიდგენს. მათთვის დამახასიათებელი სილალე გერმანულენოვანი ლიტერატურისათვის ზოგადად უცხოა: მანამდე ვერცერთმა გერმანელმა პროზაიკოსმა ვერ მოახერხა, წიგნები ერთურთთან გაესაუბრებინა, როგორც ეს პოსტმოდერნის გარიჟრაჟზე არგენტინელმა ბიბლიოთეკარმა ბორხესმა შეძლო, ანდა მკითხველი მედიუმად ექცია, როგორც ეს იტალო კალვინომ თავისი სეანსებით გვიჩვენა. რეალობასა და წიგნის სამყაროს შორის მიმოსვლის თემა ჩვენში დღემდე მხოლოდ საყმანვილო წიგნების ავტორებმა მიჰაელ ენდემ («უსასრულო ამბავი») და კორნელია ფუნკემ («მელნის გული») მოახერხეს სათავგადასავლო რომანების ჟანრში. მარგველაშვილს სულიერად ენათესავება ულიპოს ფრანგული ტენდენციები და სერბი მილორად პავიჩი («ხაზარული ლექსიკონი»), რომელიც უარს ამბობს ლინეარულ და ინტერაქტიულ თხრობაზე, – ყოველივე ამას კი უმბერტო ეკოსეული ჰუმანიტარულ-სემიოტიკური ფონი გასდევს. იგივე შეიძლება ითქვას ბერლინში დაბადებულ მარგველაშვილზე, რომელიც საბჭოთა კავშირში იძულებითი დეპორტაციის შემდეგ გერმანული და

ინგლისური ენების მასწავლებლად მუშაობდა, ვიდრე ნებას დართავდნენ, ჰუსერლისა და ჰაიდეგერის შესახებ ფილოსოფიური გამოკვლევები გამოეყვეყნებინა.

მარგველაშვილს ჰყავს ანალოგი თანამედროვე ინგლისურ ლიტერატურაში: ესაა უოლისერ ჯესპერ ფიორდის მიერ შექმნილი რომანების წარმატებული სერია ლიტერატურული აგენტი ქალის, თარსდი ნექსტის შესახებ. მისი მოვალეობაა, დისტოპიებში იმ წიგნების გამონახვა, რომელთა სიუჟეტები უნდა ასრულდეს ან გაუქმდეს, რათა სამყარომ არსებობა განაგრძოს. მაგრამ ფიორდის რომანები რეი ბრედბერის («ფარენჰაიტი 451») და დაგლას ადამსის («ავტოსტოპით გალაქტიკაში») ტრადიციას განაგრძობს და მკითხველის გართობას ისახავს მიზნად, მარგველაშვილი კი გვატყობინებს, თუ რა ხდება, როდესაც კითხვისას ჭეშმარიტებას ვეძიებთ და რა მოსდის ტექსტს იმ დროს, როცა მას არავინ კითხულობს. ამასთან, «ტექსტი» მას მატერიალურად კი არა, წმინდა ადამიანურად ესმის: ამბავს თვით მასში მოქმედი ადამიანები წარმოადგენენ და, თუნდაც ისინი ფიქტიური პერსონაჟები იყვნენ, მათი ადამიანური უფლებების დაცვაც ყოველად აუცილებელია. მარგველაშვილი მათ მანამ უწევს დახმარებას, ვიდრე რომელიმე მათგანი ჩვენი რეცეპციის ჩვევებს ემსხვერპლება.

მეორე მოთხრობას ეწოდება «სამკუთხა ამბავი კოპი-პოლიციელის მონაწილეობით», რომელშიც ავტორი აგვიწერს პროექტს, თავის ყოფილ სატრფოსა და მის ამჟამინდელ შეყვარებულს «სასიყვარულო სამკუთხედის» სახით.

მოქმედება ერთი სატრფიალო ლექსის ზღაპრულ სასახლეში თამაშდება. ეს სასახლე ოდესღაც ერთმა ფრანგმა პოეტმა აუგო თავის რჩეულს. ქალმა პოეტი მიატოვა და ლექსის სამყარო რეალობაზე გაცვალა, სადაც ახალმა გამრჯე სატრფომ ოცნების კოშკის ნაცვლად ნამდვილი სასახლე აუშენა. მარგველაშვილი ნატიფი ირონიით მხოლოდ ამას დასძენს: ეს სასახლე ომის შედეგად განადგურდაო. აქედან თავისთავად გამომდინარეობს აზრი, რომ ნამდვილი, მატერიალური დროებითია და შეიძლება, ისტორიის ქარტეხილებს ემსხვერპლოს, პოეზიის ძალით შექმნილი კი მარადიულია.

რეალური წყვილი პოეტური სასახლის ნანგრევებს აფარებს თავს. ამას რომ შეიტყობს, მისი შემქმნელი პოეტი აღშფოთებულია. მეტოქეთა დაპირისპირებას მშვიდობიანი ბოლო არ უჩანს, ვიდრე საავტორო უფლებების დასაცავად კოპი-პოლიციელს არ მოუხმობენ. მისი რჩევა ასეთია: მთელი ამ ამბისგან ტექსტი გაკეთდეს, რათა რეალური წყვილი წიგნის პერსონაჟებად გადაიქცეს. მხოლოდ მას შემდეგ შეძლებს სამივე წიგნის ფურცლებს შორის ტკბილად თანაცხოვრებას.

«მხედარი ბოდენზეეს ტბაზე» – ასე ეწოდება გუსტავ შვაბის ბალადას, რომელშიც შიკრიკი ცხენს დათოვლილ მინდორზე მიაგელვებს. როცა შემხვედრ ქალწულს გზას ჰკითხავს, შეიტყობს, რომ წყალი უკვე უკან მოუტოვებია: თვითონ არც კი შეუნიშნავს, ისე გადალახა საშიში ტბა, რომელიც მხოლოდ სანახევროდ დაეფარა ყინულს. მომხდარმა ისე შეძრა მხედარი, რომ ის გულგამსკდარი დაეცა ძირს.

მოთხრობაში «ორმაგი სიკვდილისაგან ხსნა», გუსტავი თვითონაა ის მხედარი, ხოლო «წიგნის და ბალადების

სამმართველოს» მუშაკები კვლავაც საკუთარი პერსპექტივიდან გვიამბობენ ამბავს. ისინი მხედარს მის მოგზაურობამდე გადასცემენ ბალადის ტექსტს, რათა ის უეცარი სიკვდილისაგან იხსნან, რადგან, მათი აზრით, მისი სიკვდილის მიზეზი სწორედ სინამდვილის არცოდნა გახლდათ. თუკი წინასწარ ეცოდინება, თუ როგორ ჩაივლის მისი მოგზაურობა, მაშინ ელდას გადაურჩება. მაგრამ გუსტავი სხვა აზრისაა: ის ითხოვს, რათა მხედარი სიკვდილს გადაურჩეს, მას ის ქალიშვილი არ უნდა შეხვდეს, ბენზზე ჩავლილი საფრთხის შესახებ რომ უამბო. სამმართველოს გულდამძიმებული მუშაკები გუსტავს ეთხოვებიან: მათ იციან, რომ ბალადის ისეთ პერსონაჟებს, როგორიც ეს ქალიშვილია, ტექსტიდან ვერ ამოშლი; ბალადის ფინალი უცვლელი რჩება.

კრებულის ყველაზე მოკლე მოთხრობაში, «სახტუნაოზე ხტუნვა ტექსტის სამყაროს განაპირას», იდეა შესანიშნავია, მაგრამ ის სხვა ტექსტებთან შედარებით ნაკლებად შთამბეჭდავადაა დამუშავებული. აქ ლაპარაკია ტექსტის სამყაროდან გადახტომაზე სახტუნაო თოკად დაგრეხილი იმ რეალური ძაფების მეშვეობით, რომლისგანაც ტექსტია დამზადებული. ამით მარგველაშვილი ანტისუიციდს გულისხმობს: მაშინ, როდესაც რეალურ ცხოვრებაში თვითმკვლელობის მცდელობის ნამდვილი მიზანია საკუთარ პრობლემურ მდგომარეობაზე გარშემომყოფთა ყურადღების მიპყრობა, ტექსტის ნაპირიდან უფსკრულის თავზე რეალობაში თვითნებური კატაპულტირება მეტად კეკლუც ფიქრთან თამაშია: რა მოხდება, ეს ყველაფერი სინამდვილე რომ იყოს? მაგრამ, საბოლოო ჯამში, ეს ნახტომი მხოლოდ ნერვების ღიტინს ემსახურება და სხვა არაფერს.

შემდეგ მოთხრობაში «ვალსი, Cogito-ergo-sum^[2]» წიგნის პერსონაჟთა ეგზისტენციალური ეჭვები უძველესი მანტრით ქარწყლდება, ხოლო მოთხრობაში «ჭეშმარიტი თუ ყალბი თვით-კითხვა» ტირანი, რომელმაც სიცოცხლეში ათობით წიგნი დაწერა, აცნობიერებს, რომ თავად ვერ უძლებს იმას, რაც საკუთარ პერსონაჟებს მიუსაჯა: მისი წიგნების იმპერიაში გამომწვევდევას.

ძნელი სათქმელია, თუ ვინ იგულისხმა მარგველაშვილმა, რომელიც სკოლის უფროსკლასელი იყო, როდესაც ბერლინის ბრიტანული სექტორიდან საბჭოთა საქართველოში მოხვდა, სადაც საბჭოეთის დაშლამდე სრულიად უცხო ენობრივ გარემოში ფილოსოფიის შესწავლითა და გერმანულ ენაზე წერით იყო დაკავებული, – რეალური პოლიტიკის რომელიმე ტირანი გამოიყვანა თუ იქნებ უნივერსალური მეცნიერი. ამ იგავური მოთხრობის აზრი ასეთია: ყოველივე განსაზღვრულის, დადგენილის, ნებისმიერი ultima ratio-ს მიღმა მუდამ რჩება ფანტაზია, საკუთარ შინაგან სამყაროსთან თავისუფალი მოპყრობის შესაძლებლობა.

მარგველაშვილი ეწინააღმდეგება ბორხესის არანაკლებ ფანტასტიკურ მტკიცებას, რომ მსოფლიოს ყველა ენის ანბანისა და ამ ენებში შესაძლო ყველა წინადადებების ჯამი შეიცავს ყველა წიგნს, როგორც დაწერილს, ისე ჯერაც დაუწერელს. ამ საკითხს «ბაბილონის ბიბლიოთეკა» პესიმისტურად უყურებს. ამის საპირისპიროდ გივი მარგველაშვილს სწამს ფანტაზიის ძალისა, რომელიც მკითხველს შეაძლებინებს, ნებისმიერ კანონიკურ სიუჟეტში ახალი ვარიანტები და შესაძლებლობები აღმოაჩინოს.

2009

გერმანულიდან თარგმნა
თამარ კოტრიკაძემ

ამონარიდი ძველი დღიურიდან

1987 წელს უცხო ენათა ინსტიტუტში ჩემმა კოლეგამ, თენგიზ კარბელაშვილმა, პირველად წამიყვანა გივი მარგველაშვილთან, რომელიც მალე კვირაში ერთხელ უნდა მენახა, მოგვიანებით კი მისი პირველი საჯარო ლეზუნგის მოდერატორი ვყოფილიყავი, ხოლო ცვლილებების მერე ვენასა და ბაბელში წარმედგინა. მოსკოვში ავსტრიის საელჩოში გივის ხელნაწერები დავაქსეროქსე, რათა დიპლომატიური ფოსტით შინ გადამეგზავნა, სადაც ჩემმა ერთმა მეგობარმა ისინი გამომცემლობებში დაგზავნა. ჩვენი პირველი შეხვედრის შესახებ ჩემს დღიურში ჩამინწერია:

გივი მარგველაშვილი ცოტათი ალბერტ აინშტაინს ჰგავს. პროფესიით ფილოსოფოსია, მოწოდებით – მწერალი, ალბრდით კი – გერმანელი. მისი ოთახი გადავსებულია უამრავ ენაზე გამოცემული წიგნებით. თენგიზი ამ ენებს ამაყად ჩამოთვლის. გივის გერმანულად ასობით გვერდი აქვს დაწერილი, მაგრამ ჯერ ერთი სტრიქონიც არ გამოუქვეყნებია და, სხვათაშორის, წერის მეტს არც არაფერს იქმს. იმის ნაცვლად, რომ კერძი მოიმზადოს, რძეს სვამს. (...) გივის სძულს საბჭოთა კავშირი, უყვარს ყველაფერი გერმანული, რომელსაც ჯერაც მოუმწიფებელი მოსწყვიტეს და მისი მშობლების მისთვის უცნობ სამშობლოში დააბრუნეს. მამამისი ერთი ხანობა ზალცბურგის ქართველ ემიგრანტთა თემის თავმჯდომარე იყო. (...) თენგიზი ისე იქცევა, როგორც გივის მოციქული, და ასხივებს. გივის ენობრივი იზოლაციის გამო მისი განუმეორებელი მეგობარია. თენგიზი გივის გერმანულს რუსულად თარგმნის, ვახუშტი კი ამბობს, რომ ამ

თარგმანებს – რაკი ისინი ლინგვისტის და არა პოეტის მიერ არის შესრულებული – პოეტური სული აკლია. ამაღელვებელია, როგორ იწყებენ ელვარებას თენგიზის თვალები, როცა გივი ხმამაღლა კითხულობს, და მაშინვე თხოვნას იწყებს: «გივი, გთხოვ, შაბათამდე მომეცი, რომ ვთარგმნო, ორშაბათს დაგიბრუნებ!», გივი კი პასუხობს: «არავითარ შემთხვევაში, ჯერ არ დამიმთავრებია.», ან: «არა, არ მომწონს!» პრუსიულად უმოწყალო გივი დაუყოლიებელია.

ჰო, მართლა: პირველი, რასაც გივი მეკითხება, არის: «ვისი ტექსტია, თქვენ რომ გამომიგზავნეთ?» «ჩემია, «ლეთა» მე დავწერე». გივი ყურებს არ უჯერებს: «ამას ხომ არაფერი აქვს საერთო იმასთან, როგორც ახლა ავსტრიაში წერენ! სად გამოეცით?» «არსად,», ვეუბნები, «გამოცემა ჯერ არც კი მიცდია.» «წამაკითხეთ თქვენი ლექსები!», მოითხოვს გივი, მე კი ვპასუხობ: «ვენაში მაქვს...» გივი ჩვენს საერთო მეგობარს მიმართავს: «თენგო, ეს დაუჯერებელია, ეს ონტოლოგიური ექსპერიმენტული ინსტალაციაა... როგორც ადრეულ 1920-იანებში!» და მერე ისევ მე მომმართავს: «ასეთი გონიერი ადამიანი ხართ და, ღვთის გულისათვის, რატომ ფლანგავთ დროს ამ ჩვენს ციხეში? რატომ არ ხართ შინ, რათა სულ წერდეთ და წერდეთ და წერდეთ? თქვენ თქვენი ფიგურების მკვლელად გადაიქცევით!» და როცა ჩემი გეგმების შესახებ მოვუყევი, გივი მკაცრად მიყურებს და მეუბნება: «თქვენ უნდა აირჩიოთ! მე გირჩევთ, არა: მე თქვენგან მოვითხოვ, თქვენი შეცდომიდან საუკეთესო გამოიყვანოთ. ჩაიწერეთ, რაც აქ ხდება. დისციპლინა, დისციპლინა! მასწავლებლობა დროის ფლანგვაა, ისტორიკოსად გახდომის სურვილიც; არასწორია ეს ყველაფერი. როცა ადამიანი ისე წერს და ისე აზროვნებს, როგორც თქვენ აკეთებთ ამას, შესვენება დანაშაულია!»

გერმანულიდან თარგმნა ბეჟა ბარქაიამ

2. პოეზია

ანდრო ბუაჩიძე

*** * * (ძილი ნებისა, დაიძინეთ, ძილი ნებისა...)**

ძილი ნებისა, დაიძინეთ, ძილი ნებისა,
სახლში ვბრუნდები, ვიყურები, თითქოს უნაგირს
ვხსნი ცხენს მხედარი თავის კერას ძლივსმოღწეული
სადღაც სოფელში. მიხარია, მეც რომ მეღირსა,
მეც რომ მერგუნა ერთადერთი ჩემი ბუნაგი.
და მხვდა ეს ხვედრი: მშვიდი ძილით ვიქნე ძლეული...
ძილი ნებისა სინათლეებს, გზაჯვარედინებს,
ძილი ნებისა, მე ხომ სახლში დამაგვიანდა,
მთელი ცხოვრება შინისაკენ ასე ვედიხე
და უკვე მაშინ მოვალწიე, როცა ინათა...
ძილი ნებისა ელნათურებს, ბოძებს, შუქნიშნებს,
რადგანაც ვიცი, არაერთხელ, ნაშუაღამევს
ცარიელ სკვერთან ჩავიარე და მათ შემნიშნეს,
გამომაცილეს, არ ელოდნენ, რომ კვლავ მნახავდნენ,
ძილი ნებისა მოფრთხიალე ღამის ცხოველებს
და, რა თქმა უნდა, შენობებში ღამის დარაჯებს,
მათ ჩემი სიტყვა უჩვეულოდ გააცხოველეს,
და შეიძლება მე ამ სიტყვით ხვალვე გადავრჩე;
ძილი ნებისა თქვენც, შვილებო, ძილი ნებისა,
«ძილი ნებისა», – ამოვლერღე მოსვლისუმაღვე,
რადგან სახლამდე მოვალწიე, რადგან მეღირსა
ჩემი სიზმრები მომეტანა ჩემს სასთუმლამდე...

*** * *(უნდა ვიცოდე, ახლა სად დგახარ...)**

უნდა ვიცოდე, ახლა სად დგახარ,
უნდა ვიცოდე, ახლა სად მელი,
რადგან დაბნელდა და სიბნელებში
შენ ხელთ არა გაქვს შენი სანთელი.
მე მეღვიძება და მახსენდება,
რომ მძინებია თურმე რამდენი,
ხელის ფათურით კედელს დავეძებ,
მინდა ვიპოვო ბნელში ჩამრთველი,
რომ გავანათო და გამახსენდეს
ახლა სად დგახარ, ანდა სად მელი,
ვაითუ, მართლა სიბნელებში ხარ
და არ გიპყრია ხელში სანთელი,
მაგრამ თანდათან ვიბრუნებ ხსოვნას
და მახსენდება – აღარსად მელი,
და ყველა ქუჩა ცარიელია,
და სულ უეცრად წყდება სათქმელი.

გამოღვიძება

ნაშუალამევს მე წამომდგარს და ნამძინარევს
გამახსენდება ძილ-ღვიძილში მტკვარი, მდინარე,
რომელიც იქვე ედინება, დიღმის მასივის
კორპუსებს იქით, ბაზარს იქით, სადაც გადაღმა
რკინიგზისაკენ სიზმრისწინა ძილში გადახვალ.
და ეს ხომ უკვე სიზმარია, მწარე სიზმარი,
სადაც ცხადსა და სიზმარს შორის მკრთალი ხაზივით
მოჩანს რკინიგზის ლიანდაგი დიღმის მასივის
და იმის იქით ანთხეული ნაძალადევი,
და იმის იქით... იმის იქით – არც არაფერი,
არც არაფერი, არც არავინ, არც არავისი
ნაბიჯების ხმა. საიდანღაც, უცბად, რა ვიცი,
მე ნამძინარევს ხმა მომესმის ცად გადამფრენი
იმ ფრინველების, მასივის ცა რომ გადასერეს,
ცა კი ჰგავს წარსულს, დაცლილ ბოთლებს, წაშლილ
ნაწერებს,
ისევ ჩამესმის, ყაპყაპით და ფრთების ფართქუნით
მოირხევიან წეროები და იმ ალთქმული
ქვეყნებისაკენ მიფრინავენ და კვლავ მძინარეს
ისევ ის მტკვარი მახსენდება, შავი მდინარე,
და ვხედავ, წეროს ფრთა ტყდება და იმ ფრთის ნარჩენი
მტკვარში ვარდება. მერე ჩემთან დგას მამაჩემი
და უკვე ერთად ბნელ მასივში სადღაც მივდივართ.
ნაწვიმარია. სიბნელეა. ჩვენ გზას განვაგრძობთ.
და მერე მტკვართან გათენების ბლანტი ბინდია,
მოაჭირებზე წეროები იწურებიან,
ირგვლივ დაბალი სახლებია, მიწურებია...
ნაშუალამევს მე წამომდგარს და ნამძინარევს
გამახსენდება ეს ნაძრახი მტკვარი, მდინარე...

* * *(განათებულა ღამის ქალაქი...)

განათებულა ღამის ქალაქი
ქცეულა ცრუ და მბზინავ ველობად,
ის კი ბრუნდება ულაპარაკოდ,
უკვე დატოვა უცოდველობამ.
სტანჯავს გრძნობა, რომ უკვე იმრუშა
და უკვე ნაღვლით თუ გაიღიმებს,
და დასტყობია ტუჩებს სილურჯე,
სხეულს – სიტკბო და თვალებს – სიმღვრივე.
რა საცოდავად ბრუნდება სახლში,
სხეულში ვნება უღვივის ღველფად,
შეაღებს კარებს, ამ დილით დახშულს
და უნდა, თავი რომ იგრძნოს მსხვერპლად.
ამ დილით ჯერაც არ იყო მსხვერპლი
მარადიული, ტკბილ-მწარე ცოდვის,
და ახლა, როგორც დამფრთხალი ნერბი
გზააბნეული სახლისკენ მოდის.
ხოლო ქალაქი, ღამის ქალაქი
ქცეული ცრუ და მბზინავ ველობად,
ცდილობს ცბიერად, ულაპარაკოდ
შემოატყუოს უცოდველობა.
მაგრამ ქალაქი მრუშია, მრუში,
პირქუშად დუმს და არ იღიმება,
ის საიდუმლოს ინახავს ღრუში
და უაზროა მისი მხილება...
მალე დამთავრდა ეს სიავხორცე,
ტკენა და ტკბობა იგრძნო სხეულმა
და ახლა ფიქრობს, რომ შეახოცეს,
ცოდვა ისე, რომ არც შერხეულა.
არადა, ვნებას ბოლომდე ეგზნო,

მთელი ცხოვრება ებრძოდა ლოდინს,
სასონარკვეთილს უნდოდა, ეგრძნო
მარადიული ზაფრა ამ ცოდვის.
განათებულა ღამის ქალაქი,
ქცეულა ცრუ და მბზინავ ველობად,
ის შინ დაბრუნდა ულაპარაკოდ,
იქ კი არავინ არ მოელოდა.

ერთი შემთხვევის გამო

კვამლი მიიწევს ცისკენ ხვეულად,
უბრალო კვამლი – რუხი და მკვეთრი,
არა შორეულ ციურ სხეულთა,
ადამიანთა მანუხებს ხვედრი.
და რადგან ფიქრობ, რომ ეს ხვედრია,
ნუ იტყვი იმას, რომ სხვისი არის,
თუმც ეს შემთხვევა ერთადერთია,
ჩვენთვის ყველასთვის არის ზიარი.
ვიცი, ჩემს სიტყვას დააგვიანდა,
ვიცი, ეს სიტყვა არის გვიანი,
ეს არის ხვედრი ადამიანთა
და არაერთი ადამიანის.

ისევ მამას

ცა დაისერა ჩუმი ცახცახით
თითქოს ვარსკვლავი ვარსკვლავს მოება
და საიდანღაც გაჩნდა საწყალი
უბრალო სიტყვა: «ამაოება».

შენ ვილაცასთან ერთად გატეხე
ლუკმა, ცხოვრების წრიდან გახველი,
ქარი ქანაობს, ქშუის ამდენ ხანს,
ქანაობს, როგორც ბაღში ძახველი.
სხვადასხვა მხარეს გვაკრავს ცხოვრება
ჯვარზე, ვილაცის ნებას ასრულებს
და ვილაც ამბობს: «ყველას ცხონება,
რა დაგმართიათ ხმაგაბასრულებს».

რა ბედენაა, გინდა, იყავი
და გინდა, ტანჯვით ჯვარზე გაეკარ,
და საიდანღაც გაურიყავი
ჩნდება უბრალო სიტყვა: «რა ექნა».
ცხოვრების წრიდან როგორ გახველი,
მამა, აგშორდა თითქოს დროება,
არც დარდი დაგრჩა და არც ნაღველი,
როცა ვარსკვლავი ვარსკვლავს მოება.

და დადიოდი ასე ქუჩაში,
ვით ფარატინა ფურცლის ნახევი
ახლა ჩემს ყოფნას ბოლო არ უჩანს,
ქარია შენი ნაკარნახევი.

ნუთუ ასეა, ყოფნა თვითონვე
გაგრიყავს, გაქცევს ცოცხალ ქანდაკად,
ცხოვრება უკან ჩამოიტოვებ
და თან იწერდი პირჯვარს ხანდახან.

მეშუქურე

*იოსიფ ბროდსკის,
რომელიც ცოტა ხანს მუშაობდა მეშუქურედ*

შენ მიატოვე შენი ქალაქი,
სადაც შენივე ჩრდილი გეძებდა,
შენივე ჩრდილი და სხვა არავინ.
ნაშუალამევს ხელისცეცებით
ქუჩებს, კედლებს და ბარელიეფებს
სინჯავდა ღამით შენი მძებნელი...
შენ მიატოვე შენი პიტერი
და ნევის პირას ხელისცეცებით
შენივე ჩრდილი შენ დაგეძებდა,
შენ, მუქთახორას და მეშუქურეს...
შენ ხომ იმაზე ადრე წახვედი,
ვიდრე დაღევდა ეს საუკუნე
სულს. და ხანმოკლე და იშვიათმა
შენმა ცხოვრებამ ღამის ქალაქში
კვიპაროსივით გაიშრიალა...
და ახლა სად ხარ, ვის ეძრახები,
ვის ეთხოვები, ან ვის უყურებ,
შენ უკვე აღარც მომლოდინე ხარ,
არც მუქთახორა, არც მეშუქურე.
დაღამდა უკვე და დაიძინა
გადაქანცულმა შენმა ქალაქმა,
და ყველაფერი ძილმა წაიღო,
რამაც აქამდე ილაპარაკა,
რამაც აქამდე ილაპარაკა,
რამაც აქამდე იმუსაიფა,
როგორც მთვარე და მთვარის სხივები

ქვაფენილებზე ისე გაიბნა.
და ახლა სძინავთ სადარბაზოებს,
სძინავთ მოედნებს, სძინავთ შადრევნებს,
კვიპაროსები ნაშუალამევს
შენს უპატრონო ჩრდილს მიათრევენ.
სად იყურები, ანდა ვის ეძებ,
მარტო მზერა ხარ აღარყოფილი,
მარტო ჩრდილი ხარ ქვაფენილებზე,
აღარც ანფასი, აღარც პროფილი.
და შორეული სივრცის სიღრმიდან
შენ ამ ცარიელ ქალაქს უყურებ
და ახლა შენ ხარ თვითონ შუქურა,
შენ შუქურაც ხარ და მეშუქურეც!..

სახსოვარი

შენ იცი, მე რომ ვარსკვლავების მიყვარს ნათელი,
მე შენთვის ვარსკვლავს უფრო მეტად გავანათებდი;
გავანათებდი, რომ ქუჩები შემოგვეარა,
ენათებინე შენ იმ ვარსკვლავს, თუნდაც მე არა;
ენათებინე, მე ხომ შენთვის მსურდა ნათება,
ო, რა ძნელია უვარსკვლავოდ ღამის გათევა.

გათენება

ნყვდიადში უკვე ყივის მამალი
დავინყებული და უხსოვარი,
ეს ხმა ედება, როგორც წამალი
ჩემს ყურთასმენას – ყრუ და მყოვარი.
ეს ხმა ექცევა ფერდობის ჩიხში
თავისი თავი რომ გააქვავოს,
და ვუსმენ მამალს, ნდობით და შიშით
შემოხიზნული ამ სააქაოს.

*** * *(მოახლოვდება ეს საღამო, ჰო, ეს საღამოც...)**

მოახლოვდება ეს საღამო, ჰო, ეს საღამოც
აელვარდება. გავიხსენებ ადამიანებს –
ცხოვრების შიგნით მცირე დროით რომ დაახანეს,
ანუ ცხოვრება ღრუბლებივით გადაიარეს.

გავიხსენებ ადამიანებს... და ამ საღამოს
სინათლეები დაიპყრობენ ჩამქრალ თრიალეთს,
მათ მცირე დროით აქ დაახანეს,
ანუ ცხოვრება ღრუბლებივით გადაიარეს...

მთა

იქნებ ეს არის ის მთა გოლგოთა,
ქრისტეს რომ თავის ჯვარი მიჰქონდა!?
ეს ის ქედია, ეს ის თხემია,
ქრისტეს სისხლი რომ დაუნთხევიათ.
გაივლი ბარდებს, გათელავ ხნარცვებს,
აქ იყო ქრისტე და ჯვარს აქ აცვეს.
არვინ იცოდა, თუ რას იქმოდა...
და თავის ჯვარი თვითონ მიჰქონდა...

ძაფი

თუმც თანავუგრძნობთ მაინც ერთმანეთს,
თუმც თანავუგრძნობთ, ვერაფრით ვშველით
და თუმც ძილში ვარ, ძილშიაც ვიცი,
ძაფზე ჰკიდია სიცოცხლე შენი.
თენდება და კვლავ იწყება დილას
ძაღლების ყეფით, ფრინველთა ჩიჩახვს
ამოაქვს ბასრი და მჭახე ხმები,
მე ყურთასმენით გარემოს ვსინჯავ,
ჯერ ყურთასმენით, მერე კი ხელით
ვეხები საგნებს და ვეძებ საგანს,
მე რომ მახსენებს, რისთვის ვარსებობ,
მე ვეძებ კალამს და კალმით ვინერ
ფრინველთა ხმებით ავსებულ სივრცეს
და თანაგიგრძნობ, თუმც თანაგრძნობა,
ვიცი, რომ მაინც ვერაფრით გშველის
და ვიცი, ისევ, როგორც ყოველთვის,
ძაფზე ჰკიდია სიცოცხლე შენი.

ოთარ ჭილაძის გახსენება

ის ხომ აქ იყო და თან იმ მხარეს
აყურადებდა, თითქოს იკვლევდა,
იქაც თუ იყო ტკბილი და მწარე
და მერე იქაც თავის ფიქრებთან
თუ დარჩებოდა. მერე თავიდან
ითვლიდა დღეებს და უხერხული
ეჩვენებოდა დათვლა ასეთი...
მთვარე, ვარსკვლავი, ქარი, ფერხული
თუ იქნებოდა, იმას ფიქრობდა
იქაც და ამით ფიქრებს იკრებდა,
რადგან იმ წუთას ისლა უნდოდა –
დარჩენილიყო თავის ფიქრებთან...
მე დამესიზმრა – ოთახში იჯდა
განმარტოებით და იმ ოთახში
მისთვის ნაცნობი მუქი ჩრდილიდა
ეფინა კედელს და ამ ჩრდილივით
მის სიახლოვეს საღამო თრთოდა,
საღამო წყნარი, ყრუ და ირიბი...

დრაკონი

და ჩვენ თვალწინ კიდევ ერთხელ ამოიზარდა ის უცნაური ცხოველი, რომელსაც ჰქვია ნეოფაშიზმი, ეს უცნაური შხამიანი სოკო, ეს შემზარავი, ნელა მოძრავი დრაკონი, რომელიც ხელშეუხებელია, მაგრამ უხილავი არ არის. ჩვენ ვიხილეთ ის თავის ნამდვილი სახით, მოძალადე და მოძრავი და მოცახცახე. ის უეცრად წარმოიშვა და აცახცახდა რუსთაველის პროსპექტზე, «ცხოვრების ფიცარნაგზე», «ცხოვრების თეატრალურ» სცენაზე, სადაც, ჩვეულებრივ, მთელი მეოცე საუკუნის განმავლობაში თამაშდებოდა სისხლიანი დრამები. ის გამოჩნდა ყველგან, ვირტუალურ რეალობაში და ჩვეულებრივი პროსპექტის ჩვეულებრივ ქვაფენილზე და ის იყო ისეთივე რეალური, როგორც ყოველივე, მაგრამ ადამიანებს მაინც არ სჯეროდათ მისი ნამდვილობა, რადგან ის განყენებული არსება იყო, განყენებული, შემზარავი და რეალური, დრაკონის ტანით და მოცახცახე, გრძელი ხელ-ფეხით და ვინაიდან ნამდვილი რეალობა მოჩვენებითზე უფრო შემზარავია, ადამიანთა შორის ყველაზე ჭკვიანები მიხვდნენ, რომ ეს სწორედ ის იყო – ნელა მოძრავი დრაკონი, სწორედ ის, მთელი მეოცე საუკუნის მანძილზე სხვადასხვა ქვეყნებში უეცრად წარმოიშობოდა ხოლმე, ჯერ ფაშიზმის და მერე ნეოფაშიზმის სახელით, თითქოს ჰაერშივე იბადებოდა და რეალობას არარეალობის ელფერს სძენდა. მას სწყევლიდნენ მორწმუნეები – კათოლიკეები და მართლმადიდებლები, ბუდისტები და კრიშნაიდები, მას ხატავდნენ მხატვრები და ლექსებს უძღვნიდნენ პოეტები, ჯერ განადიდებდნენ და მერე დამხობილს განქიქებასაც არ აკლებდნენ, აბიაბრუებდნენ... და დიახ, ის, სწორედ ის,

წარბეუხრელად ცხოვრების ყველაზე უფრო დახშული სივრციდან ყველაზე უფრო მოსალოდნელ ადგილას – რუსთაველის პროსპექტზე – «ცხოვრების ფიცარნაგზე», «ცხოვრების თეატრის» სცენაზე შემზარავი ფოიერვერკივით აიტყორცნა ჰაერში და დაედევნა ადამიანებს, სულ უბრალო ადამიანებს, რომლებიც არ ეპუებოდნენ, რადგან არ იცოდნენ, ვისთან ჰქონდათ საქმე, რადგან ისტორია წარსულს ჩაბარდა და თვითონ დრაკონიც არ სცნობდა ისტორიას. მის მოძრაობაში იგრძნობოდა, რომ ისტორია მუდამ ახლიდან იწერება, მუდამ ახლიდან იქმნება და ის ასხივებდა თვითონ ისტორიას თავისი ცახცახითა და დაუნდობლობით, სადღაც რეალობისა და არარეალობის ზღვარზე და მაინც რეალობაში, რუსთაველის პროსპექტზე, «ცხოვრების ფიცარნაგზე», სადაც წლების მანძილზე თამაშდებოდა სისხლიანი დრამები, ის დაედევნა ადამიანებს, სულ უბრალო ადამიანებს, ქუჩაში მოსიარულეებს, ისინი შეშინებულები შერბოდნენ ეზოებში, და, ჰოი, საოცრებავ! დრაკონი პატარავდებოდა, ეზოს თაღქვეშ ძვრებოდა და ბოლომდე, სულის ამოხდომამდე მისდევდა მათ...

ცარიელი ოთახი

არაფერი არ გაიტანო შენი ოთახიდან, შენი სახლიდან,
შენი სამყოფელიდან, არაფერი არ გაიტანო
და თუ რამე გაიტანე, ისიც თავის ადგილას დააბრუნე;
დააბრუნე რკინიგზის სადგური, მატარებლები,
სადღაც რომ მიდიოდი ოჯახთან ერთად და სადგური,
რკინიგზის ლიანდაგებს რომ ეძებდი და რომ ვერ იპოვე
და წყვილიაღში გვერდიდან რომ მოუარე...
და ორი თურქი, ორი თურქი კაცი, თბილისში,
რკინიგზის სადგურზე, რომ ეკითხებოდი, სად იყო
მატარებელი და მათ არ ესმოდათ და გეუბნებოდნენ,
თურქები ვართო, «თიურქე, თიურქე»... არცერთი
ხსოვნა არ გაიტანო სურათებივით, არაფერი არ
გაიტანო, ხელს არ გააყოლო, დავიწყებას არ გაატანო,
დააბრუნე, თორემ ამოებას შეეჯახები, უშველებელ
ამოებას, როგორც უეცრად გაღვიძებული ადამიანი
ვეება მთვარეს... არ გაიტანო შენი ერთი დავიწყებული
მეგობარი, რომლის სანახავად მიხვედი მიხეილის
საავადმყოფოში და რომელიც უკვე შენ აღარ გიყურებდა,
გხედავდა, მაგრამ აღარ გიყურებდა, რადგან
სხვაგან იყო უკვე გადასული, იქ, საიდანაც აქეთ
უკვე ძნელად თუ იყურებიან... მძიმეა, მაგრამ მაინც,
ნუ გაიტან მაგ შენი ცხოვრებიდან, თორემ თავზე
ჭერი დაგენგრევა, აირევა ყველაფერი და სიცარიელეს
და ამოებათა ამოებას შეეჯახები... ნუ გაიტან
შენი ცხოვრების ნაყარ-ნუყარს, ნამუსრევს, რომელიც
თურმე ერთად თავმოყრილი ძვირფასი ყოფილა...
ნუ გაიტან სიმთვრალეებს, დადამებულ ქუჩაში ხეტიალებს,
გამწარებულ გინებას და ფურთხებას, ცხოვრების გმობას,
რომელიც თურმე ძვირფასი ყოფილა და უნდა მოძებნო,

უნდა მოძებნო ხსოვნის ნაფლეთები და შეაწებო,
ფაქიზად შეაწებო, რომ შენს არსებობას აზრი დაუბრუნო,
აზრი დაუბრუნო ყველაფერს, რაც დაგეფანტა და გაგებნა,
რადგან ყველაზე ძნელი უაზრობაა, რომელიც თანდათან
ადამიანივით გიახლოვდება და მხრებზე განყოფის სველ
ხელებს...

ნუ გაიტან შენი ოთახიდან სინანულს იმის გამო,
რომ ცხოვრება უქმად გაატარე, უქმად და უნიათოდ,
უდარდელად და უსასოოდ, ფუჭად დადიოდი
ქვაფენილებზე
და ამაყად იწონებდი თავს, რომ ვარსკვლავების ნაშიერი
იყავი,
ოცნებებით იკვებებოდი, ამპარტავანი იყავი და თავკერდა...
ნუ ამორეცხავ ამასაც, როგორც მრეცხავი მყვირალა
ლაქებს,

რადგან ეს შენ იყავი, შენ იყავი და სხვა არავინ...
აჰა, ნახე, როგორც იქნა, გათენდა და გამოიღარა
და გარეთ კი დაფრინავენ ყიამყრალი, შავი ყვავები...
ნუ გაიტან მათ შენი ცხოვრებიდან და მახსოვრობიდან,
ესეც შენი... ნუ შერისხავ, ნუ შებიღნავ, ნუ შეაჩვენებ.
მათი ყრანტალი შეიძლება მოგენატროს გზაჯვარედინებზე
და ჩაგესმას მათი ძახილი – «შენ ჩვენი ხარ, ჩვენთან
იყავი» –

ნუ გაიტან შენი ცხოვრებიდან ამ ყოველივეს ნაუცბათევად,
თორემ შენი ცხოვრება დაცარიელდება, როგორც ოთახი
და შენ მოგეჩვენება, რომ სრულ ამაოებაში ცხოვრობდი,
ამაოებასა და ერთფეროვნებაში და სულ ორი, ორადორი
ნაბიჯი თუ იყო ეს ოთახი, აქეთ და იქით, სხვა არაფერი...

გიორგი შონია

ათვლის წერტილი

*«და მათ სწორად უნდა გაგვიგონ.
ჩვენ გვჭირდება მცირეოდენი ბედნიერება.»
ჯონ ეშბერი – «სიყვარულის პოემა»*

I

მე ვწერ ქალაქზე
და ქალაქში მცხოვრებ ადამიანებზე,
რომლებიც ყოველდღიურად დადიან სამსახურში,
ჭამენ, შიგადაშიგ აქვთ სექსი, კითხულობენ იაფფასიან
გაზეთებს,
ყოველ საღამოს უყურებენ საინფორმაციო გამოშვებას,
რომელიც, ხშირ შემთხვევაში, არის ძალიან მოსაწყენი
და უიმედო ინფორმაციებით სავსე.
და მე ვწერდი უიმედოთა ქალაქზე,
სადაც ადამიანები ეძებდნენ იმედს
და ეძებდნენ საკუთარ თავებს
და, რა თქმა უნდა, ეძებდნენ სიყვარულს, რომელიც არ
ჩანდა,
არც სინათლე ჩანდა გვირაბის ბოლოს
და არც დასაქმების პერსპექტივა,
და ექსკლუზიურად მათთვის განკუთვნილი ადგილი
სამყაროში.
და იყო ქალაქში დიდი დეპრესია,
(რომელსაც ვერანაირად ავუვლით გვერდს)
და ბედნიერების ფლუიდების ნაკლებობა დაღლილ
სხეულებში,
რაც დამორგუნველად მოქმედებდა მომაბეზრებელ
ყოველდღიურობაზე,
და ხდიდა აუტანელს

და რისი ატანაც შეუძლებელი იყო, იმაზე ვწერდი.
მე არაფერი შემიძლია,
შენც არაფერი შეგიძლია,
მათზე ლაპარაკიც ზედმეტია...
ეს გამორიცხავს ჩვენი ბედნიერების შესაძლებლობებს
და, სამწუხაროდ, არ გამორიცხავს თვითმკვლელობების
შესაძლებლობებს...
«ო, დედა, თქვენი შვილი მშვენიერად ავადმყოფია!»
მე არ შემიძლია, ეს ავირიდო,
როგორც სიკვდილი
და გაზრდილი გადასახადები,
მაგრამ შემიძლია, გავითავისო
და თვითანალიზის შემდეგ დავასკვნა,
რომ ქარები არასოდეს შეწყვეტენ ნაძვების კენწეროებზე
სევდიან სიმღერებს,
მე კი – მათ მოსმენას,
რომ ორმოებიდან ამოსვლა მხოლოდ შემზადებაა
უფრო დიდი ორმოებისთვის,
ხოლო დიდი ორმოები – უფსკრულებისთვის
და ა.შ.
ყოველი სიტყვა გადარჩენის შესაძლებლობაა,
მთავარია, მოიხელთო საჭირო დროს, საჭირო ფორმით.

II

ვინც ეძებს,
ის ყოველთვის კარგავს,
ხოლო ვინც არ ეძებს,
ის ვერასოდეს დაკარგავს იმას,
რისი პოვნაც გადარჩენისთვის აუცილებელია.
მე კი მოურიდებლად ვკარგავ ყველაფერს.
ვკარგავ იმის იმედით,

რომ ვინმე იპოვის და მომიტანს,
ბალიშის ქვეშ ამომიღებს
ყველა არახდენილ სურვილს,
ყველა გამოუყენებელ შესაძლებლობას,
ყველაფერ იმას, რისი თქმაც მინდოდა, მაგრამ ტუჩებს ვერ
მოწყდა
და ძალა არ ეყო სიტყვებად გარდაქმნაში.

მე ვეძებ – მაშასადამე ვარსებობ,
ვარსებობ – მაშასადამე ვეძებ.
და ყველაფერს, რასაც მივაგნებ,
გავითავისებ...
და იმ დღეებისთვის შევინახავ,
მარტო რომ ვიქნები,
ან როცა შენ არ იქნები ჩემ გვერდით,
როცა მე არ ვიქნები ჩემ გვერდით,
როცა ისინი არ იქნებიან ჩემ გვერდით,
როცა არავინ იქნება ჩემ გვერდით...
და როცა სულ არავინ იქნება ჩემ გვერდით,
მე დავწერ რამდენიმე ლექსს.

პოეზია – ეს უპირატესობაა,
რომელსაც ვფლობ გარესამყაროსთან ყოველდღიურ
ბრძოლაში.
ის ჩემი ორმხრივი ბილეთია სიცოცხლიდან სიკვდილისკენ
მიმავალ მატარებელზე
და, ალბათ, ცოტა უფრო მეტიც.

როცა დაბნეულად მიყურებ, მგონია,
ამონებ, რამდენად ძლიერია ჩემი სიყვარული
და რამდენად შორს შემიძლია ვზიდო შენი დაღლილი
სხეული,
რომელიც ეჭვებითა და იმედებით არის დანაღმული.

მე ვლაპარაკობ ტკივილზე,
იმედგაცრუებებზე,
სიჩუმეზე,
საიდანაც ისევ ტკივილი და სიტყვები ჩნდებიან.

III

ეს ქალაქი დიდი კუბოა,
სადაც მხოლოდ მკვდრები ცოცხლობენ,
ცოცხლები კი, დიდი ხანია, კვდებიან.

მელაპარაკე, დუმილი ჩამოწვა ჩვენ შორის
და უხერხული პაუზები ნემსებივით გვჩხვლევტენ.
ჩვენ საკუთარი სხეულების გარდა არაფერი გაგვაჩნია,
რომლებიც დაიღალნენ
და ველარ იკვლევვენ გზას.
გზას, რომელიც სადღაც მიდის
და გზა, რომელიც სადღაც აუცილებლად უნდა წავიდეს,
და გზა, რომელიც აუცილებლად სადღაც წავა
და ჩვენ გავყვებით.

ტკივილი, რომელიც ვერ გკლავს,
აუცილებლად გაგაძლიერებს.
სიტყვები, რომლებსაც ვერ ამბობ,
საჭირო დროს ამოხეთქავს შენგან, რომ სააშკარაოზე
გამოიტანოს
წლობით დაგროვილი იმედგაცურება და უკმაყოფილება,
სურვილები და იმედები.

მე კი ჩუმად ვარ
და ჩემს დროს მეძებარი ძალღივით ველოდები,
ველოდები, ველოდები, ველოდები...
და ლოდინში საკუთარ თავს ზედმინწევნით ვსწავლობ.
თითოეულ დეტალს ვუკირკიტებ,

ჩასაფრებულის პოზიციიდან ვუყურებ,
ახალგაზრდა კომკავშირელის მონდომებით ვფილტრავ.
მინდა, საუკეთესო დარჩეს.

სხვა ყველაფერს მოგონებების არქივში მშვიდად
ვათავსებ.

ვზომავ, ვზომავ, ვზომავ და გაჭრას არ ვჩქარობ.

სად მეჩქარება, ყველა გზა ჩემშია,

ყველა ჩემი შესაძლო მნიშვნელობა ჩემშია.

დიდი რაოდენობით ეჭვი შემაქვს

და მცირე რაოდენობით თვითრწმენა გამომაქვს,

მაგრამ ყაბულსა ვარ.

მინდა, ყველაფერი ვიცოდე ჩემზე

და როცა ყველაფერი მეცოდინება ჩემზე,

მეცოდინება ყველაფერი.

მე ვარ ის, ვინც იცის გზები საკუთარ თავში

და ამის გამო ფიქრი ჩემი სახელია.

ჩემი გზა

ედღვნება სიდ ვიშესს

ჩემს გოგოს დიდი ძუძუები და კეთილი გული აქვს
მას არ უყვარს ორალური სექსი და თანამედროვე
ქართული ლიტერატურა
მას არც ჩემი ლექსები მოსწონს
მაგრამ მოსწონს ჩემი კოცნა
უნდა ვაღიარო რომ კოცნა ბევრად კარგად გამოძის
ვიდრე წერა
და ის ამბობს რომ როცა ისე წერას ვისწავლი
როგორც ვკოცნი
ანუ ვისწავლი გამოვხატო ბოლომდე საკუთარი თავი
ისე რომ ამით სხვებს მივანიჭო სიამოვნება
ნობელს მომცემენ
მე მჯერა მისი
და მისი დიდი ძუძუების
რომლებიც ღმერთის არსებობაზე მაფიქრებენ
და ეს მშვენიერია
მისი კოცნისას სულიწმინდა გადმოდის ჩემში
და პოლიეთილენის ნაბი ფრთებით იგერიებს
ყოველდღიურ ნერვიულ შეტევებს
და ჩემი ნევროზიც უკვალოდ ქრება
და მე ვხდები კეთილი
და ტელევიზორის ეკრანიდან კოცნას ვუგზავნი ზედმეტად
გაუნათლებელ
პარლამენტარებს
და «ასავალ-დასავალის» ნეოფაშისტ ჟურნალისტებს
და ბიზნესის ფაკულტეტის ჩემს კურსელებს
რომელთაც ერთი სული აქვთ როდის მცემენ

ჩემი კონტექსტებიდან ამოვარდნილი ფრაზების გამო
მაგრამ მე ძლიერი ვარ
მიუხედავად იმისა რომ 63 კილოს ვინონი
თვალები ჩაცვნილი
და მკერდი ჩავარდნილი მაქვს
მე მზად ვარ ნებისმიერ მათგანს გული გადავუშალო
(მე ვიცი რომ ისინი სიყვარულის ნაკლებობას განიცდიან
მათ არ აძლევენ შეყვარებულები და საზოგადოებაში თავს
ვერ იმკვიდრებენ
მათ უმრავლესობას არც ორიენტირი აქვს
და არც რამე ცხოვრებისეული რაციონი)
მათ ვისაც არაფერი სმენიათ ბუნებრივი გადარჩევის
ტრისტან ცარასა
და ტონი კეის შესახებ
და ვუთხრა რომ ყველა ეს ჩემი გამოხტომა
რომლებიც მათ სიმშვიდეს ურღვევს
ჩემივე უსუსურობისა და შერყეული თვითრწმენის ბრალია
და მათ სრულებით არაფერს ვერჩი
და რომ გულის სიღრმეში ისეთივე მშვიდი და
უკონფლიქტო ვარ
როგორც საქართველოს პრეზიდენტი
და არც ეპატაჟები მიტაცებს
უბრალოდ მინდა რომ ხანდახან მაინც უფრო მეტი ვიყო
ვიდრე გიორგი შონია

ეს ყველაფერი კარგად იცის ჩემმა გოგომ
რომელსაც დიდი ძუძუები და კეთილი გული აქვს
მან ისიც იცის რატომ მიცემს გული გამალებით
როცა ფანჯრიდან ვუყურებთ მორიგ გათენებას
დღეს რომელიც ახალს არაფერს გვპირდება
გარდა ჭიქა ყავისა და ერთმანეთისა
და ჩვენც ერთმანეთით სავსენი

ფანჯრიდან ვუყურებთ როგორ მიიზღაზნებიან ყვითელი
ავტობუსები

სააკადის მოედანზე

როგორ გამოდიან ადამიანები კორპუსებიდან

და როგორ მოათრევენ უძინარ სხეულებს

რათა კიდევ ერთხელ გაამაგრონ ყოველდღიურობის

რუტინული კედლები

რომელიც ჭიუტად არ აპირებს ჩამონგრევას

ჩვენ ვართ ორი ცოცხალი მოწმე იმისა

თუ როგორ იღვიძებს მკვდრების ქალაქი.

არაპოლიტიკორექტული ეპისტოლე

მე ვაანალიზებ ჩემს უმოქმედობას,
უფრო სწორად, მოქმედებების უშედეგობას
და სიტუაციის რაციონალურად გააზრების შემდეგ
ვასკვნი, რომ გადარჩენის გზები ბუნდოვანია,
მომავლის პერსპექტივები – უიმედო
და ყოველდღიურობისგან დაღლილი სხეული,
რომელიც მზადაა სტრატოსფეროს გასარღვევად.

გამოსავალი ერთია, –
რუტინიდან უნდა ამოვძვრეთ
და ამოვათრიოთ ჩვენი საშინლად დაღლილი სხეულები
და რაც შეიძლება ხმამაღლა ვიყვიროთ,
რომ ცოცხლები ვართ.

მე ყოველთვის ვგრძნობდი რუტინის არსებობას
და იმასაც, რომ მისგან თავის დაღწევა თითქმის
შეუძლებელია.

მე კი, ყველაფერთან ერთად, შესაძლებლობების
გამოყენებაც ვერ ვისწავლე.

არადა, ისეთი დროა, უმცირესი შესაძლებლობაც უნდა
გამოიყენო,

რათა იგრძნო არა ბედნიერება,

(ბედნიერება მიუღწეველია, როგორც დემოკრატია)

არამედ, უბრალოდ, მცირე კმაყოფილება –

ბედნიერების ჩინური ალტერნატივა.

მე არ ვწერ ლექსებს, მართლა აღარ ვწერ.

მომბეზრდა ყოფნა საკუთარ თავში.

ქუჩის კუთხეში მათხოვრობს ბავშვი.

ნეტავ, სად არიან ლურჯი ანგელოზები?!

სასაცილოა, რიტორიკული კითხვების საუკუნე
რიტორიკული პასუხების საუკუნემ შეცვალა.
ახლა ყველა მოძველებიჭო მღვდელს შეუძლია,
გიპასუხოთ ნებისმიერ ეგზისტენციალური პრობლემებით
გაჯერებულ
კითხვებზე.

რატომ სჭარბობს ჩემს ლექსებში «მე»?!
იქნებ, საკუთარი თავით შეპყრობილი ვარ,
ანუ პოსტმოდერნისტი ღმერთი,
რომელიც ტკივილიდან იბადება და ირონიის ცივ
კედლებში გადადის
საცხოვრებლად.

რას იტყოდა ამაზე ბაბუა ფროიდი?
რას იტყოდა ამაზე ბაბუა იუნგი?
რას იტყვის ამაზე პრემიერ-მინისტრი, რომელიც ხშირად
ვერაფერს ამბობს?
დედაჩემი კი ამბობს, რომ ეკლესიაში უნდა ვიარო
და სამსახური დავიწყო
და, ყველაფერთან ერთად, მომავალზეც ვიფიქრო.

მე კი მომბეზრდა ზამთარი და პოლიტკორექტულობის
ნებისმიერი გამოვლინება.
და, მართლაც, სად დაფრენენ ლურჯი ანგელოზები?!

გოთ ლომიძე

მოსწრებისა

მარდი ქმედებით გამოსახვა – პარადიგმაა,
ან გამორიცხე უტოლობა – ცვლადის მიზეზი;
კულისებიდან სპექტაკლები ფარდის მიღმაა,
ამორეცხილი თვალებიდან ცოდვას ვაზომებ
იმ საპირწონე პრინციპების გალანტურობას,
თქვენ რომ დამარხეთ თაობათა ორომტრიალში;
ხევებში ქვების იქით მუდამ დგანან ტურები
ყეფენ და მაინც რჩება შანსი შემოტრიალდე
იმ მხარეს, სადაც უყვარხარ და გელოდებიან,
სადაც ღმერთები გარდაცვლილთა სულებს არხევენ,
სადაც ზედმეტი საბომია გამოდევნება
რწმენის დასტურად. მიმიყვანეთ კირით ხურომდე
ამომიშენოს ფიქრებისგან ირგვლივ კედელი;
დაღლილი ბგერა ციცაბოა დუმილის მიღმა;
ამ ნაშუადღევს მაისი რომ წვიმას იკადრებს,
კადრებს ჩარეცხავს ნიაღვარი საოცრად მღვრიე;
და გაცილება უცაბედი... მძიმე პანდორას
ყუთიდან სხარტად ამომხტარი ინფორმაცია –
ტკივილი, შიში, ძებნა ყველგან «იქნებ მანდ არის»...
შესაბამისი ფსიქიკური ინფიცირება.
დღეიდან უკვე სახალხოა შენი საგზალი.
ამოილამბე საკუთარი ბედის მუქარა...

კაცი

თუ ამ სივრცეში ყოფნა არის გაუსაძლისი;
თუ ყელში ბლანტად დალექილმა გემომ გაბედა
თოკის აურა. თუ ნატვრაა ახლა საძილე
აბივით მწარე. გამოდიხარ როცა კაფედან
გინდება მაშინ მოხუცი რომ გაახალისო,
ბუშტებით ხელში, ღამით ბართან მდგომი ტარიგი;
ვისთვისაც მზეც კი დაიმალა ალბათ ხვალისა
და მანძილიც კი არ არსებობს სახლის კარამდე.
ამბობენ კუშტი მზერა აქვსო, სახე ქარაგმა,
ხან ხორბლისფერი შუბლიდანაც ქარი გაურბის;
მიმიკებიდან დრომ ღიმილიც კი ვერ ალაგმა,
ყველაზე ახლოს მასთან როცა დგას შეგუება
ცხოვრების მიმართ. მახსენდება ოჰ, ეს ფრანტები
მედიდურები, დიდგულები როცა მოდიან
ტანზე ნაჭრებით, ქედმაღლობას ისე ფანტავენ
თავდაჯერებით – არ გადავლენ თურმე მოდიდან.
მერე მოდი და გაგიკვირდეს და ახლა ასე
გამოიცანი ვინ მიიღო მეტი აფთესი;
ვისთვის ცხოვრების სატკივარი არის ხალისი,
ვისთვის პირიქით. თანაგრძნობა მაინც დათესე
ადამიანო, გზა არასდროს მოკლდება შენით.
ვიღაც კი მუდამ ქუჩის მიღმა ყოველ განთიადს,
ხალხისგან დაცლილ სოფელივით ესაუბრება...

არა

ფეხებმა ფრანები გამოიბეს,
ეს ბედისწერაა განა ჩემი,
ფარული სიმაღლის გემბანიდან
გედის სიმღერაა დანარჩენი.
დევებმაც მიწა მიატოვეს;
გაქრა ტყენაკლული ოჩოკოჩიც;
წასვლა დარჩენაზე მარტივია,
თუნდაც ისტორიამ მოიკოჭლოს.
სივრცეს ვეხიზნები აგონიურს,
შიმშილს მარტოობის ვეპუები,
ბედი – რიგჩახსნილი ვაგონია,
ყოფა – დამშეული ვამპირივით.
ჩუმი ტკივილებით ვიზმორები,
ჩემი სიყვარული საგზალია;
ქარში გაბნეული სიზმრებიდან,
დამაქვს საუკუნე გაბზარული...

მიწევს

ვალაგებ ნივთებს სინანულთან ერთად და ცოტა
ამორჩეული გასაყიდად მინდა წავიღო,
იმ ხიდზე, სადაც – სიმშრალეა, იმედის ტოტი,
წიგნების სუნი, ანტიკვარი, თუნდაც მეწაღე
ათენებს ლოდინს; ზამთრის პირიც გარეთ ვერ ისვრის
ქუჩების მიღმა თბილ სახლებში ჩარაბულ მზერას.
ვიღაც დაუთვლელ კუპიურებს ურნაში ისევ
აპწევს და სადღაც უსინდისოდ შიმშილი მღერის.
გაუბედავად, ფეხაკრეფით გავივლი მღვიმეს
ფიქრების; სადაც წავაწყდები ისეთ ფელეტონს,
საკუთარ მე-ზე რომ წამსკდება ცრემლები მღვრიე –
ამაოების უფერული ნაპოტინება.
ვბრუნდები უკან პოეტური! ავაზაკური
იერით; მიყვარს, შემეჩვია უცნობი შუკა.
ჩვენთან როდისმე გაიშლება ალბათ საკურა.
ვბრუნდები მძიმედ, დაბრუნება რომ ჰქვია თუკი.
გაუცხოებამ შეიკედლა ისე მირბის ის
უმისამართოდ; ინერცია ახლოა; ურჩი
ბუნებით სივრცეს ანაწილებს, მზერით ირბისის
ცდილობს მოძებნოს საკუთარი სახლი და ქუჩა.
ასეთები

* * *

ერთ დროს ჩრდილს შევეფარე,
მზე მიხვდა, რომ მეზედმეტა და მას შემდეგ
კოსმიური ბიბლიოთეკიდან
სიზმრების გამოწერაზე მითხრა უარი...

* * *

იმ ქარს ვგავარ, ფანჯრებს რომ უკეტავენ.

* * *

ქარის გადაღლილ ნამღერს,
ჰანგის მდებლობასთან ქორწილს,
მთა – ტკივილიან ხმაზე
გაფრენილ ამბავს კოცნის.

* * *

ყველა ვერ უგებს ყოფილ პატიმარს.
ჩემი პოეზიის დილეგიდან კი – ლექსებს
მაინც ვათავისუფლებ!

* * *

ჩემი კომპასი არასოდეს უჩვენებს N-ს.

* * *

მზერა წამოვკარი ვარსკვლავებს... გადავრჩი.

* * *

სხვა დანარჩენს, ხელოვნური ფერი აქვს
ირგვლივ,

როდესაც ხვდები, რომ მხოლოდ სისხლის
ჯგუფილა შემოგრჩა დადებითი.

* * *

დახოცეთ კითხვები, რამეთუ მათზე პასუხი
არა გაქვთ...

* * *

მდინარეში ჩაკიდულმა ხის ტოტებმა
პაპაჩემის გადაღლილი კიდურები გამახსენა...

თითქოს (მომდევნო 1)

მიწის გუგუნი, ქარის სუნთქვა – ღამის ალიბი,
ღამის გაება ვარსკვლავებზე შიშის ირაო;
შეშის სუნია, ბუხრის მიღმა, ცეცხლის გალობა;
ლაქუცი ბოლის მიძინებულ ძაღლთან. კვირაა.
ჭიშკარი ყეფდა დაზნეილი მესერის ბოლოს,
ზეცა მთქნარებით უამბობდა თოვლისფერ ამბავს
სამყაროს, სადაც ოცნებები იმსხვრევა ბროლის
ნივთივით. ფიქრებს უთქმელობა წინასწარ ლამბავს.
აქ განთიადი ყოველდღიურ ლოდინს აცეცებს;
არავინ იცის, რა ბედი აქვს ან რა გუნება;
აივნის ბოლოს დაახვედრებს პურის ნამცეცებს
ბელურას, მხოლოდ ზამთარში რომ ედიდგულება.
ძაღლები სახლებს დატოვებენ სიცოცხლის ბოლოს...

3. პრობა

ზანა კოშკაძე

ჩვენ ამით გემშვიდობებით...

ტელეკომპანია «რუსთავი 2»

გადაცემა «ნიჭიერი»

«ეს კი ჩვენი შემდეგი მონაწილე გახლავთ. მას ერთი ძალბედ უცნაური ნიჭი აქვს, რომლის დემონსტრირებასაც დღეს აპირებს, ჟიურის წინაშე. მოგვიყევით თქვენზე.»

«მე მქვია თამარი, ვცხოვრობ ნაქირავებში, ჩემს მეუღლესთან ერთად...»

«რა ნიჭს ფლობთ?»

«ვაგინაზე და მის გარშემო შემოიძლია ნებისმიერი სიმძიმის საგნის მიწებება, ისე, რომ არ დამივარდეს.»

«ნებისმიერი სიმძიმის საგნის?»

«დიახ.»

«ტელევიზორისაც?»

«დიახ, რა თქმა უნდა, ოღონდ პლაზმურის.»

«დაუჯერებელია.»

«უბრალოდ, როცა მიწებებული მაქვს, მაგ მომენტში არცერთ არხს არ აჩვენებს.»

«არც ჩვენს გადაცემას?»

ჰაჰაჰაა...»

«ჰაჰაჰაჰა...»

«მოკლედ, ერთი სული მაქვს, როდის ვნახავ თქვენს გამოსვლას.»

«მეც ერთი სულ მაქვს, როდის გაჩვენებთ.»

«აი, გზა, რომელიც სცენასთან მიგიყვანთ, წარმატებებს გისურვებთ»

**საზოგადოებრივი მაუწყებელი,
გადაცემა «პირადი ექიმი»**

«დიდი ხანია, რაც ეს განუხებთ?»

«მას შემდეგ, რაც ფეხმძიმედ დავრჩი. რამდენიმე თვე იქნება.»

«და, უფრო კონკრეტულად, რას ხედავთ უცნაურს თქვენს ამ მდგომარეობაში?»

«ნაყოფი ძალიან პატარაა იმისათვის, რომ მოძრაობდეს.»

«და ის მოძრაობს?»

«დიახ, ღამით იწყებს ხოლმე მოძრაობებს...»

«გისმენთ, განაგრძეთ!»

«როცა ინძრევა, ნივთები ცვივა ძირს, ყველაფერი მოძრაობას იწყებს სახლში! ამის გაძლება უკვე შეუძლებელია, მივმართავ ხელისუფლებას და ყველას, ვისაც რამით შეუძლია ჩვენი დახმარება. გთხოვთ, მოგვაქციოთ ყურადღება!»

«მე ახლა მინდა ჩვენს სპეციალისტთან გადავიდე შეკითხვით: ოდესმე თუ გსმენიათ მსგავსი ფაქტის შესახებ და თქვენი აზრით, რითი შეიძლება იყოს ეს ყველაფერი გამონვეული?»

«სიმართლე გითხრათ, ჩემს პრაქტიკაში, მსგავს ფენომენტან არასოდეს მქონია შეხება. იმის მიხედვით, რაც აქ ჩვენ მოვისმინეთ, სახეზე გვაქვს რეალური ანომალია, ამას სხვას ვერაფერს დავარქმევთ.»

გაზეთი «ასავალ-დასავალი»

«ამერიკელთა ექსპერიმენტი წარმატებით დაგვირგვინდა: საქართველოში ანტიქრისტე დაიბადა. სამშობიაროს მიმდებარე ტერიტორიაზე სპეც. დანიშნულების რაზმია მობილიზებული, რომელიც ქრისტიანებს შენობაში სალოცავად არ უშვებს!»

ტელეკომპანია «კავკასია»

«რა უქნეს ქალს, მართლა და მართლა. ძალით უმშობიარებიათ სანყალი, დაუძინებიათ და უმშობიარებიათ.»

«ეგ ქალი სამშობიაროდ რომ მიიყვანეს, უკვე კომაში ყოფილა, ასე ამბობენ.»

«კარგით, რა, საიდან იცით ახლა, კომაში იყო თუ რაში...»

«ჩემი სიძე მუშაობს მანდ დაცვის უფროსად და იმან მითხრა.»

«მართლა, კაცო?!»

«აბა რა!»

«ისე, ერთი რაღაცა მაინტერესებდა, ახლა რეკლამაზე გავალთ და გკითხავ და არ დამიმალო, თუ კაცი ხარ.»

«რას ბრძანებ, მკითხე, რაც გინდა.»

«კარგი, ძვირფასო ტელემაყურებლებო, ჩვენ რეკლამაზე გავალთ და მალე დავბრუნდებით.»

მედია-კავშირი «ობიექტივი»

«პირდაპირ ამ მთავრობას ვადანაშაულებ იმაში, რაც ხდება. რით ვერ დახურა ეს «რუსთავი 2», ეგ გარყვნილების ბუდე, რომელმაც გარყვნა და გაათახსირა მთელი ერი. როდემდე უნდა ვითმინოთ!!!»

«ბოდიში, ბარი გვაქვს ეთერში.»

«მაპატიეთ, ცოტა ავლელდი.»

«დიახ, გისმენთ, ეთერში ხართ.»

«...»

«გათიშა მაყურებელმა, გავნაგრძოთ საუბარი.»

მაესტრო

«სამხედრო ქვედანაყოფების გადაადგილებები შეინიშნება დღეს მთელი დღის განმავლობაში თბილისის ქუჩებში, გადაკეტილია კოსტავას ქუჩა. როგორც მაესტროს გადამღები ჯგუფისთვის გახდა ცნობილი, მშობიარობის დროს დაფიქსირდა ძალზედ უცნაური შემთხვევა, სამშობიარო ბლოკში მყოფი ყველა ადამიანი უკვალოდ გაქრა. ბლოკიდან გამუდმებით ისმის ბავშვის ტირილის ხმა, თუმცა ბავშვი ფიზიკურად უხილავია და მისი ნახვა შეუძლებელია...»

CNN

«საქართველოში დაფიქსირებულ ანომალიას, მეცნიერები, კაცობრიობის ისტორიაში ყველაზე ამოუხსნელ და საშიშ ფენომენს უწოდებენ, რომელიც არამართო დედამიწას, არამედ მთელ მზის სისტემას ემუქრება განადგურებით.»

ჩრდილოეთ კორეა

KCTV

«დღეს ჩვენმა პრეზიდენტმა ძალიან ცუდ ხასიათზე გაიღვიძა, რის შედეგადაც დაფიქსირდა სეისმოლოგიური ცვლილებები ჩვენს ქვეყანაში.»

Discovery

«საქართველოში დაბადებულ უხილავ «ჩვილს» მზარდი გრავიტაცია აღენიშნება, ის გამუდმებით იზიდავს ნივთებს და ნთქავს მათ.»

ერთსულოვნება

«ღმერთი ოდითგანვე სჯიდა ხოლმე ადამიანებს, როცა ისინი უფლის გზიდან უხვევდნენ. გავიხსენოთ ლოტის ცოლი. გავიხსენოთ, რა დაემართა ამხელა ცივილიზაციებს, ეგვიპტეს, ბაბილონს, რომს, რომელთა დაცემაც წარმოუდგენელი იყო. დღეს რაც ხდება, ამტკიცებს, რომ უფალი ყოვლისშემძლეა და რომ ჩვენი განკითხვის დღე მოახლოვდა.»

ტელეკომპანია «იმედი»

«ქრონიკა»

«დღეს შეტაკება მოხდა სპეცნაზსა და მართლმადიდებელ მრევლს შორის, რომლებიც ხელისუფლებისგან ანტიქრისტეს ლიკვიდაციას მოითხოვდნენ. შეტაკებების დროს მომიტინგეებმა სამშობიაროს შენობაში შევარდნა შეძლეს, თუმცა ყოველი ადამიანი, რომელმაც სამშობიარო ბლოკში შეაღწია, უკვალოდ გაქრა. ხელისუფლების მხრიდან ამ ფაქტს ჯერ გამოხმაურება არ მოჰყოლია.»

ტელეკომპანია «ტაბულა»

«ამ დროისათვის საზოგადოებრივი მაუწყებელი მთლიანად ოპოზიციონერთა შეიარაღებულ დაჯგუფებას უკავია, ჩვენი კორესპონდენტი ადგილზე არკვევს

დეტალებს, რომელსაც სულ მალე შემოგთავაზებთ, სავარაუდოდ, ადგილი აქვს შეიარაღებულ გადატრიალებას...»

ნასას ოფიციალური ვებგვერდი

«დედამინა ფორმას იცვლის!»

Новости НТВ «Сегодня»

«ქართულმა მხარემ რუსეთის წინააღმდეგ უცნაური ტიპის გამანადგურებელი იარაღი გამოიყენა, რომელიც ბუნებრივ კატაკლიზმებს იწვევს. ამ იარაღს ჩვენს ქვეყანაში უკვე ასობით ადამიანი შეეწირა, გარდაცვლილებს შორის უმეტესობა მოხუცები და ბავშვები არიან. იარაღი არ ვრცელდება მხოლოდ ჰომოსექსუალებზე, რის გამოც დუმა ამ იარაღის შექმნაში ამერიკის მონაწილეობის ვერსიას არ გამორიცხავს. რუსმა ექსპერტებმა ამ მოვლენებს უკვე უწოდეს დასავლეთის ყველაზე მასშტაბური შეთქმულება რუსეთის წინააღმდეგ. მომხდარის მიუხედავად მოსახლეობაში პანიკა არ შეინიშნება.»

ევროპარლამენტის განცხადება:

«თუ ქართული მხარე მოახერხებს პრობლემის ლოკალიზებას, ევროპა დიდი სიხარულით მიიღებს მას ნატოში და ნებისმიერ ევროპულ გაერთიანებაში და შესთავაზებს აბსოლუტურ ხელშეუხებლობას.»

საქართველოს პარლამენტის განცხადება:

«საქართველოს ძალუძს არსებული პრობლემის ლოკალიზება, თუმცა, სანაცვლოდ, ჩვენ გვაქვს ჩვენი ლეგიტიმური მოთხოვნები...»

დიდი რვიანის განცხადება:

«დღეს საქართველოსთან შეთანხმება ვერ მოხერხდა, რის გამოც მიღებული იქნა გადაწყვეტილება, რომ გამოყენებული იქნას ახლად შექმნილი ბირთვული იარაღი აპოკალიპტური პროცესების ლოკალიზების მიზნით.»

საზოგადოებრივი მაუწყებელი:

«სულ რაღაც რამდენიმე წუთში თბილისის სიახლოვეს ჩამოვარდება სპეციალურად შექმნილი ბირთვული ბომბი, რომელიც საქართველოს ტერიტორიას თითქმის მთლიანად გაანადგურებს. ეს ჩვენი უკანასკნელი ეთერი იყო. ჩვენ ამით გემშიდობებით, კარგად ბრძანდებოდეთ!»

Washington Post

«აპოკალიფსი გრძელდება: დედამიწა ფორმას იცვლის!»

BBC

«მას შემდეგ, რაც თბილისში ანომალია წარმოიშვა, დედამიწის ფორმა გამუდმებით იცვლებოდა. დღეს ერთ-ერთი თანამგზავრიდან გადაღებული ფოტოები მივიღეთ, რომელზეც აშკარად ჩანს, თუ რა ტიპის ცვლილებებს განიცდის ჩვენი პლანეტა ვიზუალურად. მასალა შოკისმომგვრელია და პატარებისთვის რეკომენდებული არ არის.»

Real Time with Bill Maher

«Fox TV-ს თანამშრომლებმა დღეს ერთობლივი მიმართვა გაავრცელეს. ციტატა: «მოვუწოდებთ ამერიკის მთავრობას, სასწრაფოდ მიიღონ ზომები და წინ აღუდგნენ დედამიწის ფორმაციას. ჩვენ არ გვსურს, ჩვენი შვილები ფალოსის ფორმის პლანეტაზე ცხოვრობდნენ». – ციტატის დასასრული... მაგრამ თქვენი ფალოსებიც ხომ ფალოსის

ფორმისაა? ნუთუ ამის გამო მოიჭრით მას და არაფერში აღარ გამოიყენებთ, თქვე დედამოტყნულებო?!»

WikiLeaks

ნასას თანამშრომლების სკანდალური მიმოწერა:

«მოკლედ, მაგარ აბსურდში ვართ.»

«რა მოხდა?»

«დღეს გაირკვა, რომ მალე ყველას ყლის ფორმის თავი გვექნება და მერე საბოლოოდ გავნადგურდებით.»

«ხუმრობ?»

«არანაირად, ზუსტად ასე იქნება ყველაფერი.»

«ღმერთო ჩემო... სჯობს, მანამდე გავნადგურდეთ, მასე ხომ ცოლი გამშორდება.»

«ვერ გაგშორდება, თვითონაც შენნაირი თავი ექნება...»

სამყარო 21-ის დიდი წიგნი:

ჩანაწერი N 13 989 701:

«ცუდი ამბებია, ღმერთო...»

«რა მოხდა?»

«სანამ ისვენებდით, დედამინა განადგურდა.»

«ეგ რომელია?»

«თქვენი შვილი რომ გაგზავნეთ, რამდენიმე დღის წინ.»

«მე არსად არავინ გამიგზავნია.»

«როგორ არა, თქვენ გაგზავნეთ, ალბათ არ გახსოვთ.»

«ჰმ, მართლა არ მახსოვს!»

«აი, სიმღერები რომ გამოგვიგზავნეს, ჰუმანოიდები,
როგორ არ გახსოვთ?!»

«ოჰ, ეს სიბერე...»

4. კრიტიკა

თვათოფურია

„ბილი მილიგანის მრავალი გონება“

როდესაც ოჰაიოს პოლიციამ ბილი მილიგანი დააპატიმრა, მას წარმოდგენა არ ჰქონდა, რისთვის იჭერდნენ. «ისევ რამე დავაშავე?» კითხულობდა შეწუხებული სახით.

პოლიციის განყოფილებაში აუხსნეს, რომ სამი სტუდენტი გოგოს გაუპატიურებაში ედებოდა ბრალი. საკანში მარტო დარჩენილი ბილი ერთხანს ტარაკნებს აკვირდებოდა გაღიმებული, შემდეგ თავის მოკვლა სცადა. ციხის ადმინისტრაცია იძულებული გახდა, ფსიქოლოგისთვის ეხმო.

«– მითხარით თქვენი სოციალური დაზღვევის ნომერი.

მან მხრები აიჩეჩა.

– არ ვიცი.

დოროთიმ ჩანანერს ჩახედა და ნომერი ამოიკითხა.

მან თავი გააქნია.

– ეს ჩემი ნომერი არაა. ალბათ ბილისაა.

დოროთიმ გველნაკბენივით ახედა.

– კი, მაგრამ, თქვენ ბილი არა ხართ?

– არა, – თქვა მან. – მე არა.

დოროთიმ წარბები შეკრა.

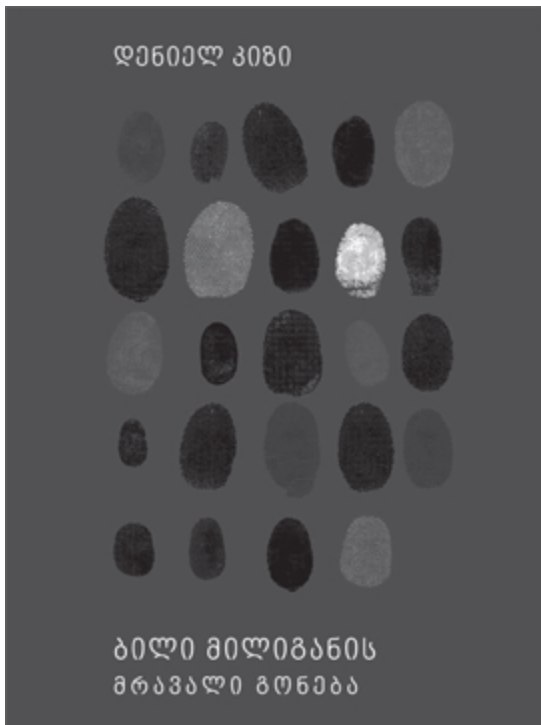
– მოიცადეთ, აბა, ბილი თუ არა ხართ, მაშინ, ვინა ხართ?

– დეივიდი ვარ.

– კი, მაგრამ, ბილი სადღაა?

– ბილის სძინავს.»

წიგნი «ბილი მილიგანის მრავალი გონება» რეალურ ამბავზე და რეალურ დოკუმენტებზე დაყრდნობით არის დაწერილი. ავტორი, დენიელ კიზი მილიგანმა თავად შეარჩია იმ პრეტენდენტებიდან, ვისაც მისი ისტორიის აღწერა სურდა. ბილი მილიგანს იშვიათი დიაგნოზი დაუსვეს – მრავლობითი პიროვნების აშლილობა. მანამდე მსგავსი დაავადება თითქმის არ გაეგოთ. თუმცა, უკვე არსებობდა სიბილი – გოგონა, თექვსმეტი პიროვნებით და მასზე დაწერილი წიგნიც. მოგვიანებით, სიბილიზე ამავე სახელწოდების ფილმიც გადაიღეს.

წიგნი იმდენად მხატვრული შესრულებით არ არის საინტერესო, რამდენადაც თავად იმ ამბით, რომელსაც დენიელ კიზი ყვება. 534 გვერდის წაკითხვის შემდეგაც კი არ გშორდება გაოცება, თუ რამდენად ცოტა რამ იცის მეცნიერებამ ადამიანის შესახებ და როგორი განუსაზღვრელია სინამდვილეში მისი (ადამიანის) შესაძლებლობები. ქართულად წიგნი 2015 წელს გამოიცა, გამომცემლობის

«წიგნები ბათუმში» მიერ. თარგმანი თინათინ ხომერიკს ეკუთვნის.

ცოტა უკან დავბრუნდეთ, იქ, სადაც დეივიდმა თქვა, რომ ბილის სძინავს.

თქვა და მაშინვე ინანა. ეს დიდი საიდუმლო იყო, რომელიც არ უნდა წამოსცდენოდა, მაგრამ დევიდი პატარა ბიჭია, მუდმივად სტრესს განიცდის, თან ახლა, როცა რატომღაც ციხეში მოხვდა. ამიტომ ანგარიში ველარ გაუნია, რას ლაპარაკობდა.

ფსიქოლოგი მაშინვე მიხვდა, რომ რალაც უცნაურ შემთხვევას გადაეყარა, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ აცნობიერებდა, რამდენად უნიკალური იყო ბილი მილიგანის ამბავი სხვების დიაგნოზებთან შედარებით. მან საქმეში ჩართო ადვოკატი, ფსიქიატრი, მეორე ფსიქიატრი, კლინიკები... საბოლოოდ, ბილი მილიგანი სამკურნალოდ ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში გადაიყვანეს. მკურნალობა ადვილი არ იყო, ასეთი პაციენტი მანამდე არ ჰყოლოდათ და შესაბამისად, გამოცდილებაც არ ჰქონდათ. საქმე ხან კარგად მიდიოდა, ხან – ძალიან ცუდად. სწორედ ფსიქიატრიულში გადაწყდა ისიც, რომ მილიგანის ფენომენზე წიგნი დაწერილიყო.

რას ვიგებთ წიგნიდან? ბილის პიროვნება პირველად ხუთ წლამდე ასაკში გაიყო. მან პატარა, ჭკვიანი გოგონა, ქრისტინი მოიგონა. მას შემდეგ ბილი ხან ბილი იყო, ხან – ქრისტინი. ზრდასთან ერთად დაემატნენ სხვა პიროვნებებიც, შონი, დევიდი, ქრისტინის ძმა ქრისტიანი...

როგორც შემდეგ სპეციალისტებმა დაასკვნეს, ბილი მილიგანს თავიდანვე ჰქონდა მიდრეკილება დაავადების მიმართ, თუმცა მრავლობითი პიროვნების აშლილობის ჩამოყალიბება მასზე ბავშვობაში განხორციელებულმა ძალადობამ განაპირობა. პატარა ბილიზე მამინაცვალი ძალადობდა, ხშირად ყოფილა გაუპატიურების მსხვერპლი, ერთხელ კი ცოცხლადაც დამარხა. მამინაცვალი აშინებდა კიდევ და შესაბამისად, ბილი ვერავის ეუბნებოდა, რაც

სჭირდა. ერთადერთი გამოსავალი, რაც მისმა ფსიქიკამ თავის დასაცავად მოიფიქრა, სწორედ ეს იყო – წარმოიდგინა, რომ ეს ყველაფერი მის თავს კი არ ხდება, არამედ, ვიღაც სხვას ემართება. ასე გაჩნდა დევიდი – «ტკივილის მიმღები» ბიჭი. მერეც კი, როცა ბილი უკვე სრულწლოვანი, ძალ-ღონით სავსე მამაკაცი იყო, სტრესულ სიტუაციაში გონების დომინანტი პიროვნება ისევ დევიდი ხდებოდა და მთელ ტკივილს თავის თავზე იღებდა.

ამ წიგნს პირველ გვერდზე ასეთი მიძღვნა აქვს: **«ედღვნება ყველას, ვისაც ბავშვობაში ძალადობა განუცდია, განსაკუთრებით კი მათ, ვინც იმალება».**

წიგნს, ფაქტობრივად, ორი მწერალი ჰყავს, ერთი დენიელ კიზია, რომელმაც ეს ამბავი მოჰყვა, მეორე კი გადატანილი მნიშვნელობით მწერალი – თავად პატარა ბილი, რომელმაც სიცოცხლის გადასარჩენად საკუთარი თავისგან ისეთი სისტემა შექმნა, როგორც მოგონებასაც გენიოსი ლიტერატორებიც ვერ მოახერხებდნენ.

რადგანაც ერთი ადამიანისთვის არსებული რეალობის გადატანა შეუძლებელი იყო, ბილიმ, ისე რომ თვითონაც არ იცოდა, მოიფიქრა «ადამიანი-გუნდი», რომელიც ამ სამყაროსთან იქნებოდა ადაპტირებული და შესაძლებლობას მისცემდა, სიცოცხლე გაეგრძელებინა. გუნდი წლების განმავლობაში საჭიროებებისდა მიხედვით ფორმირდებოდა და საბოლოოდ ბილი მილიგანის ფსიქიკაში ოცდაოთხმა ერთმანეთისგან განსხვავებულმა პიროვნებამ მოიყარა თავი. მან ასევე მოიფიქრა სისტემაც, რომელიც ამ გუნდს მართავდა.

«დიდი, თეთრი, მრგვალი შუქია. ყველა გარშემო დგას, უყურებენ ან თავიანთ ლოგინებში სძინავთ. ვინც შუქს დააბიჯებს, გარეთ გამოდის. არტური ამბობს, «ვინც შუქზე

გამოდის, ცნობიერებას ის მართავსო», – ამას დეივიდი ჰყვება, გაოგნებულ ფსიქოლოგს უხსნის, როგორ იმართება სისტემა, რომელსაც ბილი მილიგანი ჰქვია.

არტური და რეიგენი დანარჩენი 22 პიროვნების ხელმძღვანელები არიან. როცა სიტუაცია უსაფრთხოა, არტური წყვეტს, «შუქზე ვინ უნდა გამოვიდეს», როცა საფრთხეა – რეიგენი. ერთმანეთისგან რადიკალურად განსხვავდებიან. არტური 22 წლის ინგლისელი, რაციონალური და უემოციო ტიპია. დამოუკიდებლად შეისწავლა ფიზიკა და ქიმია, თავისუფლად კითხულობს და წერს არაბულად. ათეისტია. დანარჩენი პიროვნებები პირველად მან აღმოაჩინა. ჰო, ბილი მილიგანის 24 პიროვნებიდან ერთმანეთს ყველა როდი იცნობს.

რაც შეეხება რეიგენ ვადასკოვინიჩს, ის არტურზე ერთი წლით უფროსია, იუგოსლაველი. ინგლისურად ახლაც აქცენტით საუბრობს. კარგად ერკვევა იარაღში და შესაშური ფიზიკური ძალის პატრონია. უყვარს ბავშვები და ყოველთვის იცავს მათ. აქ საუბარია როგორც ნამდვილ ბავშვებზე, ასევე ბილი მილიგანის იმ პიროვნებებზეც, რომლებიც ასაკით პატარები არიან: ქრისტინი, ქრისტიანი, დეივიდი, შონი, დენი.

სწორედ რეიგენი იყო ის, ვინც სკოლის სახურავზე თავის მოსაკლავად ასული ბილი მილიგანი უკანვე ჩამოიყვანა და «დააძინა». მას მერე ბილის «სძინავს» და მის ფსიქიკას, უკვე შვიდი წელია, რიგრიგობით მართავს ხან ერთი, ხან – მეორე, ხან – მეცხრამეტე...

«ბილისგან არ იკო სწორი, ბავშვების სიცოცხლე რომ ხიპატში ჩააგდო», – თქვა მაშინ რეიგენმა, ბილის სიკვდილით ხომ ქრისტინი, დენი, დეივიდი, ქრისტიანი და შონიც დაიხოცებოდნენ.

სისტემის კიდევ ერთი მახასიათებელია, რომ ეს 24 პიროვნება ერთმანეთისგან განსხვავდება ასაკით, აღნაგობით, განათლებით, ხასიათით, სქესითაც კი. ზოგიერთი ერთმანეთს იცნობს, ზოგი – არა. ყველაზე დიდ გაუგებრობაშია თავად ბილი, რომელმაც არც დაძინებამდე, არც მერე არ იცოდა, რომ მის ფსიქიკას სხვა პატრონებიც ჰყავდა. ერთი პიროვნება ვერ ხედავს, რას აკეთებს მეორე, ამიტომ არცერთმა არ იცის, დილით სად გაიღვიძებს, სადამოს კი თავს სად ამოყოფს. როდესაც პოლიციამ ბილი დააპატიმრა, ის იმ წუთას სინამდვილეში დენი იყო, 14 წლის ბიჭი. გაუპატიურებით კი გოგოები სულ სხვა პიროვნებამ, 19 წლის ადალანამ გააუპატიურა. ადალანა ქალია, მაგრამ ლესბოსელი. დამნაშავის მიგნება ბილი მიგელანის პიროვნებებს საკმაოდ გაუჭირდათ და ალბათ, ვერც გაიგებდნენ, ადალანა სინდისს რომ არ შეეწუხებინა. დანაშაულის აღიარების შემდეგ მილიგანის გონებაში ამგვარი დიალოგი გაიმართა:

«– რეიგენ, ბოდიშს გიხდი, უბედურებაში რომ გაგხვია..»

– ბიდიში? – გამოსცა რეიგენმა, თან ბოლთას სცემდა, – შე ბინდზური ბოზო. კალებს რატომ აპატიურებ? ვერ ვხდები კველას რას გვიკეთებ?.. კალებთან რაღა ჟანდაბად გაქვს სეკსი? შენ ტვიტონ ქალი.

– თქვენ, კაცებს, არ გესმით, რას ნიშნავს, ვილაცას რომ მოეხვევი და ეტყვი: «მიყვარხარ, ჩემთვის მნიშვნელოვანი ხარ, შენ მიმართ გრძნობები მაქვს».

– უნდა ჩაგეჭრათ, – თქვა არტურმა, – მაგრამ ყოველთვის ვთვლიდი, რომ ფიზიკური სიყვარული ალოგიკური და ანაქრონულია. უახლეს სამედიცინო აღმოჩენებს თუ გავითვალისწინებთ...

– ორივენი გიჟები ხართ, – იყვირა ადალანამ.»

ფსიქოლოგმა მოითხოვა, ბილი გაეღვიძებინათ. არტურმა და რეიგენმა ნება დართეს და ბილი მილიგანის გონებას ცოტა ხნით ისევ ბილი დაეპატრონა. ბილი კარგა ხანს ვერ ვერ გებულობდა, რატომ იყო გაზრდილი და რატომ იჯდა ციხეში.

«– მაძინებენ.

– როდის გაძინებენ?

– ძალიან როცა ვნერვიულობ ხოლმე.

– როცა ნერვიულობას ვერ უმკლავდები? ხალხი ზოგჯერ ამიტომ იძინებს ხოლმე, რაც ანერვიულებთ, იმას რომ დაღწიონ თავი. გრძნობ თავს ახლა ისე მოლონიერებულად, რომ შენი დაცვა აღარავის სჭირდებოდეს?

– ვინ არიან? – ისევ აყვირდა ბილი და მის ხმაში კვლავ განგაში გაისმა, – ვინ არის ეს ხალხი? რატომ არ მაცლიან ფხიზლად ყოფნას?..

– იმიტომ, რომ შენში რაღაც დიდი შიში ცხოვრობს, – უთხრა ექიმმა ჯორჯმა, – მისგან პარალიზებული ხარ და თავდაცვის უნარს კარგავ ამგვარად, იმისთვის, რომ შენ ნაცვლად «შენმა მეორე მხარემ» დაგიცვას, გაძინებენ.

– ასე რატომ ვარ?

– ძალიან პატარა რომ იყავი, სავარაუდოდ რაღაცამ ძალიან შეგაშინა.»

ყველაფერი, რაც ადამიანს ეხება, უსაშველოდ რთულია. რომ არა ეს წიგნი, მრავლობითი პიროვნების აშლილობის მეორე ადამიანებზე ძალიან მწირი ინფორმაცია გვექნებოდა. სწორედ ამავე მიზეზით, დღეს საკმაოდ

პოპულარულია მხატვრული ლიტერატურა, რომელიც სხვადასხვა დაავადებებსა თუ სინდრომებს ეხება. სხვათაშორის, იგივე დენიელ კიზის დაწერილია მრავალი პრემიის მფლობელი წიგნი «ყვავილები ელჯერნონისთვის».

წიგნს, «ბილი მილიგანის მრავალი გონება» თან ერთვის დოკუმენტური მასალა: ბილი მილიგანის ფოტოები საოჯახო ალბომიდან; სასამართლო პროცესზე გადაღებული ფოტო, სადაც მალალი, სიმპათიური ბიჭი ადვოკატის გვერდით ზის; ბილი მილიგანის ნახატები... მისი პიროვნებებიდან რამდენიმე ხატვით იყო გატაცებული, თუმცა ყველა სხვადასხვა სტილში ხატავდა. მილიგანი კლინიკაშიც არ ღალატობდა თავის ჰობის და ნამუშევრებს კარგადაც ყიდდა ხოლმე. თავადვე დახატა მასში არსებული ძირითადი პერსონები: არტური, რეიგენი, ქრისტინი, დენი...

როდესაც ორმა მთავარმა პერსონამ გადაწყვიტა, ბილი «გაეღვიძებინათ» და მასთან ექიმები მიეშვათ, ხატვა ბილიმაც დაიწყო. თუმცა, ისე კარგად არ გამოსდიოდა, როგორც დანარჩენებს. ამის გამო ერთხელ სასაცილო აყალმაყალიც მოხდა. ბილი თერაპიის კაბინეტში თიხას ძერწავდა, როცა მის ცნობიერებაში მისი ადგილი ერთ-ერთმა პიროვნებამ, ალენმა დაიკავა.

**«ალენი გამოვიდა და თიხის თავს ზიზღით შეხედა..
საჭრეთელი აიღო, რომ გადაეკეთებინა... სახეს რომ
მიადგა, საჭრეთელი აუსხლტა, მკლავში შეესო და სისხლი
წამოუვიდა. ალენმა გაოცებისაგან პირი დააღო. მას ხომ
მოუქნელობა არ სჩვეოდა. უცებ იგრძნო, კედელს როგორ
მიაჯახეს. ჯანდაბა. ისევ რეიგენი იყო.**

– ახლა რაღა გინდა? – დაიჩურჩულა ალენმა.

პასუხი თავში ექოდ გაისმა:

- ბილის გაკეთებულს ხელი არ ახლო.
- ჯანდაბა, მარტო გადაკე..
- თავის მოცონება გინდოდა. რომ აჩვენო როგორი კარგი მხატვარი. მაგრამ ახლა უპრო მნიშვნელოვანი ბილის ტერაპიაა.

იმ საღამოს ოთახში განმარტოებულმა ალენმა არტურს შესჩივლა, რომ რეიგენის თავდასხმები ყელში ამოუვიდა.

- კამათი გაგიტკბა, – უთხრა არტურმა – შენ გამო ექიმმა პუგლისმა თერაპიის ჯგუფიდან გაგვრიცხა».

და ეს ყველაფერი ერთ თავში, ერთ ადამიანში ხდება.

ამ წიგნში კიდევ ერთი ადგილი მომწონს. ბილი მილიგანის 24 პიროვნებიდან არტურმა და რეიგენმა დროთა განმავლობაში 13 პიროვნება არასასურველად გამოაცხადეს და ბილივით დააძინეს. არასასურველი ხდებოდა ის პირი, რომელიც ან ძალიან აგრესიული და უკონტროლო იყო, ან მისი უნარები უკვე აღარ სჭირდებოდათ. ასე არ დასჭირდათ ერთ დღეს სემუელი, 18 წლის მოხეტიალე ებრაელი, მოქანდაკე და ხეზე კვეთის ოსტატი. ერთხელ სემუელმა ბილის სხვა პიროვნებების მიერ დახატული ნახატები გაყიდა, რის გამოც არტურმა გონების მართვა სამუდამოდ აუკრძალა.

«სემუელი შეეცადა, განაჩენი გაესაჩივრებინა. არტურს აუხსნა, რომ არ უნდა გაეძევებინათ, რადგან მათ შორის ერთადერთი მორწმუნე იყო.

- ღმერთი მათ გამოიგონეს, ვისაც შეუცნობლის ეშინია, – უთხრა არტურმა, – ხალხი იესოსნაირ პიროვნებებს მხოლოდ იმიტომ სცემს თაყვანს, რომ სიკვდილის ეშინია.

– სწორედაც, – მიუგო სემუელმა, მაგრამ მცირე დაბღვევა ცუდი როდია. თუ სიკვდილის მერე აღმოვაჩენთ, რომ ღმერთი არსებობს, რითია ცუდი, ერთი ჩვენგანი მაინც თუ იქნება მორწმუნე?»

P.S.

ბილი მილიგანი დიდი ხნის განმავლობაში მკურნალობდა. ექსპერტები დროდადრო ახერხებდნენ მისი პიროვნებების ერთ პიროვნებაში გაერთიანებას. «გაერთიანებული» ბილი იმაზე ნაკლებად მოხერხებული და ნიჭიერი იყო, ვიდრე სხვები ცალ-ცალკე. საბოლოოდ, ფსიქიატრიული კლინიკა 1988 წელს დატოვა და კალიფორნიაში დასახლდა. მისი საცხოვრებელი სახლის მისამართი გასაიდუმლოებული იყო. გარდაიცვალა სულ რაღაც ორი წლის წინ, 59 წლის ასაკში. გარდაცვალების მიზეზად ექიმებმა კიბო დაასახელეს.

ღელა კოდალაშვილი

სიტყვა, რომელიც სიჩუმეს თავს წააცლის...

(ვრცელი კომენტარი ზურაბ რთველიაშვილის ახალი პოემის შესახებ)

რაც უფრო ვითარდება კაცობრიობა, რაც უფრო მდიდრდება ადამიანების საურთიერთო ველი, ლექსიკა, მით უფრო რთულდება კომუნიკაცია, სათქმელის სწორად აღქმა, სიტყვის სწორად გაგება. თანამედროვე ადამიანი უკიდვანო თვითრეფლექსიის ჭაობში ჩაყურყუმელავებულა და ლექსიკონური განმარტებებით ნახელმძღვანელები სიტყვებით ესაუბრება სამყაროს, რაც მის კომუნიკაციას განწირულ ყვირილად აქცევს, რადგან შეუძლებელია ემოციის მიწვდენა, როცა ამ ხმას, მის ნამდვილობას, როგორც ორფეოსის ჰანგებს, სიტყვები ცერბერებივით იცავენ.

რაც უფრო ბევრი და მრავალმნიშვნელოვანია სიტყვა, მით უფრო განწირულია მსმენელი და გამგონე ყველაფრის არასწორად აღქმისათვის. ადამიანებს არ ესმით ერთმანეთის და თავბარდაცემულები არიან, ვერ ხვდებიან, რომ ყველაფერში ბრალი სიტყვებს მიუძღვით. ვერაფერს ვიზამთ – სიტყვა ყველგან აუცილებელია, მან ფერწერასა და მუსიკაშიც კი შეიძლება ამოჰყოს თავი მედიდურად. ლიტერატურაში ხომ, საერთოდ, ყალბ სიტყვათა მთელი სასაკლაოებია მოწყობილი...

და სად არის გამოსავალი, არტისტის რომელ კონცეპტუალურ ქმედებას შეუძლია სიტყვათა «ამოცნობა» და კულტურათა გადარჩენა ეტიმოლოგიური ნაგვისგან?..

ვფიქრობ, სწორედ ამ პრობლემას ეხება «ახალი საუნჯის» წინა ნომერში დაბეჭდილი ზურაბ რთველიაშვილის პოემა,

«150 000 მეგაჰერცი», რომლის შესავალ სიტყვაში თავისსავე შეკითხვაზე – რა არის მისთვის პოეზია, ერთ-ერთ პასუხად წერს – «ალბათ, ყველა ის მნიშვნელოვანი ნიშანი და კონცეფცია, რაც გადაურჩა ვერბალური სამყაროს წნეხს, სიტყვის დიქტატურას, რომელიც პირველწყაროა პოლიტიკური და სხვა ტიპის დიქტატურების.»

ხოლო თვითონ პოემა კი აფორმებს და ახმოვანებს ამ კონცეფციას... რითიც ავტორმა მნიშვნელოვანი აქტი შეასრულა ზემოაღწერილ საკითხთან დაკავშირებით, როგორც არტისტმა. მე ვფიქრობ, ის შეეცადა იმ ფიგურალური წერტილის დასმას, რომელზეც დღეს ძალიან ბევრი სიტყვის ოსტატი ფიქრობს და გასაღები ვერ მოუძებნია, ან, უბრალოდ, გადანყვეტილების მიღებას არ ჩქარობს... მიუხედავად იმისა, რომ ეს შედახილი განსაკუთრებულად სჭირდება დღეს ჩვენს ერთ ტონალობაში მომღერალ ქართულ პოეზიას.

ზურასთვის ეს ტექსტი ერთგვარი პერფორმანსია, ამიტომ შეუძლებელი ხდება მისი განხილვა, როგორც ლექს-ნიმუშის, მით უფრო, თანამედროვე ქართულ პოეზიასთან კონტექსტში, რადგან ერთგვარ ცალკე აღებულ შეფასებასთან გვაქვს საქმე და არა მორიგ ლირიკულ ნიმუშთან. აქ კონცეფციაა წარმმართველი და არა სალექსო ფორმა. სწორედ კონცეფციის უკეთ გადმოცემის მიზნით მას დასჭირდა ეს ტანისამოსი, სახელწოდებით ტექსტი, რამაც ისიც მოაქცია სიტყვათა იმ სარისკო კრებულში, რომელზეც დასაწყისში ვსაუბრობდით.

«ეს არის ერთგვარი გასროლა, რომელიც ჯერ კიდევ წინა პოემა «ქერუბიმიდან» დაიწყო და აქ გაგრძელდა, და მე, უბრალოდ, შევეცადე, გასროლისთვის უფრო მეტი

ესთეტიზმი და ხმოვანება მიმეცა» – თქვა ზურამ ჩემთან საუბრისას.

დანარჩენი, რაც ლიტერატურის მომლოდინე მკითხველს ხიბლავს, – პოეტურად, მეტაფორულად და სათქმელის კუთხით მძაფრი მომენტები, – აქ მხოლოდ ანკესია, რომლითაც მთავარ სათქმელზე უნდა, რომ წამოგვიკიდოს.

«ვის შესწევს ძალა განასხვაოს თვისება ბგერის, რომელიც სიტყვას, როგორც ფიჭას, თაფლით აავსებს, ის რა სიტყვაა, თუ ვერ დასცლი ბარბაზნის მსგავსად, ის რა ბგერაა, თუ სიჩუმეს თავს ვერ წააცლის!» – აი, რის თქმა სურს მას.

ეს პოემა ცალკე აღებული სათქმელია, აბსოლუტურად დამოუკიდებელი იმ ვრცელი პოეტური ქარავნისგან, რომელიც ლიტერატურის ისტორიას ქმნის. თუმცა, ავტორს, შეიძლება, სულ სხვა სულისკვეთება ჰქონდეს ტექსტში ჩადებული, სადაც, თავის მხრივ, მკითხველიც, როგორც ინდივიდი და სამყაროს განსხვავებულად აღმქმელი, შესაძლოა, აღქმის სულ სხვა კრიტერიუმებით ხელმძღვანელობდეს... მაგრამ სწორედ ისაა საინტერესო, რაშიც არ დაემთხვევა ჩემი ან სხვისი აღქმა და ავტორის სულისკვეთება. სწორედ ეს არის ნაწარმოების ახალი სიცოცხლე – სხვა ფერით, სხვა გემოთი, სხვა რეცეპტორებით დაბოლოებული ამბავი...

როგორც თვითონ ზურა ამბობს, ასეთი ვიბრაციების შემდეგ იბადებიან ვარსკვლავები თუ პლანეტები და ყველა დაბადებას ყვირილი ახლავს... ანუ პერფორმანსიც არ დაწყებულა ჩუმად და მაშინვე ხაზი გაუსვა კონცეპტუალურ ხაზს ნაწარმოებში, რაკი ეს არაა პოეტურად გაფორმებული განცხადება. პოემის შესავალი გეხმარება, გამზადებს ტექსტში შესასვლელად. ავტორმა

აღბათ ესეც შეგნებულად გააკეთა, რომ ტრადიციული პოეტური ბილიკიდან მისასვლელი გზები გადაეკეტა და წაკითხვამდე სულ სხვა ტალღაზე მოემართა მკითხველის განწყობა.

«მე დუმილს ვარჩევ». – ირონიულად გვამცნობს ავტორი და მიგვანიშნებს, რომ სიტყვებრივ ცდუნებებზე მაღლა დგას.

ჩემი აზრით, პოემაში ჩამოყალიბებული კონცეფციები მინიატურული შინაგანი რევოლუციებია ვერბალურ თუ ეტიმოლოგიურ საკითხებში. და ეს შეიძლება გავიგოთ, როგორც დროის მოკლე, ასევე მთელი კაცობრიობის არსებობის გრძელ მონაკვეთში მომხდარი ავტორისეული გარდატეხა და ხედვა. ის კვლავ დუმილის ტყვიებზე, დუმილის მეტყველებაზე საუბრობს:

*«აქ სურნელოვან ესენციას
ხმაურში ურევს
ხელგანაფული მეჩუქურთმე,
სიტყვის მრჩილავი,
ის აწყობს მჭიდროდ
ვინრო მჭიდში
დუმილის ტყვიებს,
სიტყვის მაყუჩით რომ დახვრიტოს ბგერა
გამჭოლი,
ვერაფერს იტყვი, როცა ტყვია მსგავსია
სიტყვის,
მიზანში ისვრის ცალკეულ ზმნას
ტექსტის მჩხიბავი...»*

საბოლოო ჯამში, ეს ტექსტი ვერბალურ ცნობიერებაზე ავტორის დაკვირვების ერთგვარი შედეგია. ტექსტის დიდი ნაწილი შეგნებულად კონვენციურ ფორმაშია მოქცეული. ეს იძლევა საშუალებას, როგორც დეკლამატორმა, უფრო

მოხერხებულად და მარტივად გადმოსცეს ცალკეული განცდები... ტრადიციული რითმა და რიტმი, რომელსაც ზურაბ რთველიაშვილის მკითხველია შეჩვეული, ჩვეულ, მყუდრო გარემოს გაგრძნობინებთ. ეს ერთგვარი ტრანკვილიზატორია, რომელსაც ჩვენი ყურადღების მოდუნება «ავალია», რათა ლინგვისტური ძალადობისგან, დრამატურგიული ჩარჩოებისგან, შემთხვევითი ხმაურისგან გამოთავისუფლებული ავტორის ხმა, ენერგია, იდეა უფრო იოლად მოვიდეს ჩვენამდე; სწორედ ის ხმა, რომელსაც არასოდეს ჰქონია და არა აქვს პირდაპირი კავშირი ვერბალურ ნიშნებთან და ამ ნიშნებისგან შეკონინებულ კულტურებთან.

*«ხახვს ბევრი შრე აქვს,
ამხანაგო,
სუნი და გემო,
საკეპ დაფებზე დანის პირით
ვამზადებ პასუხს,
ვჭრი დაუნდობლად
ფენა-ფენა
მდუმარე ასოს
რომ აღსარების მოსმენისას
მივიღო ბგერა».*

სარკასტულია პოემის ბოლოს დართული განმარტებებიც, რითაც ერთგვარად, კიდევ ერთხელ ირონიზირებს, ზოგადად, სიტყვების განმარტებითობის ფენომენს, როგორც ასეთს.

რაც შეეხება გამოსავალს, ის კვლავ დუმილშია, ტოტალურ დუმილში, რომლის დრო, დიდი ხანია, დადგა და რომელზეც ზურაბ რთველიაშვილის ამ პოემამ, როგორც შეძახილმა, უნდა დაგვაფიქროს.

5. ადამიანური ისტორია

ამბროსი გრიშკაშვილი

მანდელა – გზა პატიმრობიდან პრეზიდენტობამდე

ერთ-ერთი ბოლოდროინდელი გამოკითხვის თანახმად, გასული საუკუნის ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენლად, ხმათა 89%-ით, დედა ტერეზაა დასახელებული; მას მოჰყვებიან სამხრეთაფრიკელი პოლიტიკური ლიდერი ნელსონ მანდელა და აშშ-ს პრეზიდენტი ჯონ კენედი. მე არ ვიცი, რა კრიტერიუმებითაა ეს განსაზღვრული, მაგრამ, არა მგონია, მსოფლიო საზოგადოებაზე თავისი საქმიანობითა და პირადი მაგალითის მიხედვით მანდელას მსგავსი გავლენა ვინმეს მოეხდინოს, თუნდაც – ზემოთ დასახელებულ მართლაც დიდ ადამიანებს.

1918 წლის ივლისში, თეთრკანიანთა მმართველობაში მყოფი სამხრეთ აფრიკის კავშირში შემავალი ტემბოს ქვეყნის სოფელ მვეზოში, სამყაროს როლიჰლაჰლა მანდელა მოეწვინა. ის სოფლის ბელადის, რეგენტ ლონგილიზვეს მრჩევლის უმრწმესი შვილი იყო. სახელი «როლიჰლაჰლა» კოსას ენაზე ნიშნავს საბრუნავით სავსე კაცს.

მამამისი უნიგნური კაცი იყო, თუმცა უწყოდა სწავლის ფასი, პატივს სცემდა ტრადიციასა და ისტორიას. მანდელას მამის ხასიათის გამოჰყვა. არცაა გასაკვირი, ბავშვობიდანვე ცდილობდა, მისთვის მიებაძა. აფრიკაში ბავშვებს ასე ზრდიან – მშობლებს სურთ, შვილი გამოჩენილ ადამიანს დაამსგავსონ. აქ განსაკუთრებით ძლიერია ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები და წინაპართა ხსოვნა. არავინ არავის არაფერს უხსნის, არავინ ზედმეტ კითხვას არ იძლევა. ვაჟები მამებს ბაძავენ, ქალიშვილები – დედას.

მეფის მრჩეველი და სოფლის ბელადი, მანდელას მამა მდიდარი იყო, სოფელში პატივისცემით სარგებლობდა. ბრიტანელებმა, რომელთაც კოსას მხარე და მთელი სამხრეთ აფრიკა დაიპყრეს, ის სოფლის ბელადად დატოვეს, ხელფასი დაუნიშნეს და იმის ნებაც დართეს, რომთანასოფლელებისათვის გადასახადი დაენესებინა.

მაგრამ მოხუცი მანდელა ავადმყოფურმა სიჯიუტემ და სიამაყემ დაღუპა. ერთხელ მვეზოს მკვიდრმა ის საძოვრიდან ხარის მოპარვაში დაადანაშაულა და თეთრ მოსამართლესთან, რომელსაც ყველა სოფლის ბელადი ემორჩილებოდა, უჩივლა. მოსამართლემ მანდელას შიკრიკი გაუგზავნა, სასამართლოში გამოსაცხადებლად და თავის გასამართლებლად.

ეს უკანასკნელი გაჯიუტდა და სასამართლოში არ წასულა. მან მოსამართლეს წერილი გაუგზავნა და აცნობა, რომ ის არა თეთრების, არამედ მეფე ტქენბუს ბატონობას ცნობს და ოდენ მას ემორჩილება. ბრიტანელმა მოსამართლემ ის კანონისადმი უპატივცემულობაში დაადანაშაულა, ბელადობიდან გაათავისუფლა, ხელფასი შეუწყვიტა, მიწები, ჯოგები და პრივილეგიები ჩამოართვა. მანდელას მამა მდიდარი ადამიანიდან უღარიბესად გადაიქცა, ისეთ ღატაკად, რომ თავისი ოთხი ცოლისა და ცამეტი შვილის შენახვის თავი აღარ ჰქონდა და იძულებული შეიქნა, ცოლ-შვილი ახლომდებარე დასახლება ქუნუში, ნათესავებთან გაეგზავნა.

პატარა მანდელა მაშინ ორი წლისა იყო.

1925 წელს მანდელა, ოჯახში პირველი შვილი, ქრისტიანი მისიონერების სკოლაში შეჰყავთ. ინგლისურის მასწავლებელი მას ნელსონს არქმევს. ამ სახელს ბიჭი ნათლობის შემდეგაც ინარჩუნებს.

ქუნუს მცხოვრებნი დასაწყისში უნდობლად ეპყრობოდნენ მისიონერებს, რომლებიც ახალ რწმენას ქადაგებდნენ. ამიტომ მათ ბევრი ადამიანის დარწმუნება ვერ შეძლეს იმაში, რომ ძველი ღმერთებისა აღარ უნდა ერწმუნათ და ახლისათვის უნდა ეცათ პატივი. მას მისიონერები ყოვლისშემძლეს უწოდებდნენ. სოფელში ქრისტიანების გამოცნობა ადვილი იყო, რადგან ისინი ევროპულ ტანსაცმელს ატარებდნენ, მაშინ, როდესაც ქუნოს მკვიდრთა ჩასაცმელი უხეში, მატყლის, ოხრით, ტემბოსა და კოსას მცხოვრებთა საყვარელ ფორთოხლის ფერებში, შეღებილი ქსოვილი იყო.

ახალ რწმენაზე მანდელას დედა გადავიდა და მოსანათლად ვაჟიც წაიყვანა.

ქალი გრძნობდა, რომ მისი შვილისათვის ასე უკეთესი იქნებოდა. ქრისტიანები არამხოლოდ ევროპულ ტანსაცმელს ატარებდნენ და სახლებს ევროპულად აშენებდნენ (სხვათაშორის, ევროპელთა შესვლამდე აფრიკელები მრგვალი ფორმის ქოხებს აშენებდნენ. მხოლოდ ევროპელთა წაბადვით ააშენეს ოთხკუთხა სახლები), რითიც დანარჩენი მოსახლეობისაგან განსხვავდებოდნენ, არამედ განათლებულები, მდიდრები, მოხერხებულები იყვნენ. თეთრკანიანები მათ მოხელეებად, პოლიციელებად, მასწავლებლებად ასაქმებდნენ. ისეთი შთაბეჭდილება რჩებოდა, თითქოს ახალი რწმენის მიღება ადამიანს ცხოვრების უკეთ მოწყობაში ეხმარებოდა.

მკაცრმა მამამ, რომელსაც თავად არ სურდა გაქრისტიანება, შვილსა და ცოლს არ დაუშალა ეს. ის ადვილად დათანხმდა შვილის მისიონერთა სკოლაში გაგზავნაზეც. «ჭკვიანი ბიჭია, – არწმუნებდნენ მისიონერები

მანდელას დედას – ცოდოა გაუნათლებლად მისი დატოვება».

აი, ასე წავიდა მანდელა, თავის გვარში პირველი, სკოლაში. ამას მამა არათუ შეეწინააღმდეგა, არამედ აღიარა, რომ შვილს ახალი სიტუაციისათვის ტანსაცმელი დასჭირდებოდა. მან ვაჟს დაუძახა და ზანდუკიდან საკუთარი შარვალი ამოიღო. მამამ ბიჭს ჯერ გამომცდელი თვალით შეხედა, ხოლო შემდეგ შარვალს ტოტები მუხლებამდე წააჭრა. ახლა მისი სიფართისათვის უნდა მოეხერხებინა რამე, რომელიც მანდელა-უმცროსს წელზე ორჯერ მაინც შემოსწვდებოდა. მამამ თასმით დაავიწროვა შარვალი და შვიდი წლის ბავშვი ქოხში თავის პირველ შარვალში კმაყოფილი სახით დატოვა.

სკოლის შემდეგ მანდელა ბავშვებთან ერთად სოფლის საქონელს მწყემსავდა, ჩიტებსა და ველის თაგვებზე ნადირობდა, თევზაობდა და გარეული ფუტკრის თაფლს აგროვებდა.

სიცოცხლის ბოლო დღეებში მანდელა ცხოვრებაში ყველაზე ბედნიერად სწორედ ქუნუში გატარებულ დღეებს მიიჩნევს.

მისი ბავშვობა მაშინ დასრულდა, როდესაც მამამისი გარდაიცვალა (1927 წელს) და რეგენტმა ტემბუვმა აღსაზრდელად აიყვანა. დაპირდა, რომ თავის სამეფო კარზე მიიღებდა და საკუთარი შვილივით უპატრონებდა – კარგად აღზრდიდა, ასწავლიდა

და მეფის მრჩევლისა და ბელადის როლისათვის მოამზადებდა.

ცხრა წლის მანძელა დედამ სოფლიდან სამეფო დასახლება მქესე კვინში წაიყვანა. ფეხშიშველა და ტიტველა ბიჭს, რომელიც, როგორც ღმერთის, ისე ადამიანების მიერ დავინწყებულ ადგილას, ტალახით აშენებულ და ნამჯით დაფარულ ქოხში იზრდებოდა, სამეფო ქალაქი ზღაპრული მოეჩვენა. ვერც კი დაეჯერებინა, რომ იქ, სამეფო სასახლეში უნდა ეცხოვრა. თუმცა დედასთან დაშორება, მშობლიური ადგილების და ჩვეული ცხოვრების მიტოვება ენანებოდა, მაგრამ ახალი, სრულყოფილი, უჩვეულო ცხოვრების დაწყებაც დიდად სწყუროდა.

რეგენტი სიტყვის კაცი აღმოჩნდა. ნელსონი ყველაზე კარგ სკოლაში გაგზავნა, რომელშიც შავკანიან ბავშვებს იღებდნენ. ბავშვს თავის შვილივით ექცეოდა.

წლების შემდეგ მანძელა აღიარებს, რომ, რასაც მიაღწია, უპირველეს ყოვლისა, სასახლეში ცხოვრებას უნდა უმადლოდეს. სწორედ იქიდან გამოიტანა პრინციპები, მანერები და ღირებულებები. ის ძალიან ცდილობდა, რეგენტისათვის მიებაძა, იქ მიხვდა, თუ რას ეფუძნებოდა ძალაუფლება და საკუთარი თავიდან სრულყოფილი ლიდერი შექმნა.

იქვე იგრძნო, თუ რა მძიმე ლაქაა ადამიანისათვის შავი კანის ფერი, რომლის არსებობასაც ადრე ვერც კი გრძნობდა, ვერ ამჩნევდა. ქუნუში არც ისე ბევრ თეთრ ადამიანს ხედავდა, ხოლო ვისაც ხვდებოდა, ან ეშინოდა, ან მოსწონდა და მათთვის მიბაძვას ცდილობდა.

1939 წელს მანდელას იღებენ «ფორტ ჰარეს» უნივერსიტეტში, რომელიც შავკანიანთა მომზადების თვალსაზრისით საუკეთესოდ ითვლებოდა მთელ სამხრეთ აფრიკაში.

მანდელა თუმცა უნარით სხვა სტუდენტებისაგან დიდად არ განსხვავდებოდა, მაგრამ მათგან ბეჭითი, გულმოდგინე შრომითა და თვითდისციპლინით გამოირჩეოდა. ის ასევე დიდ ყურადღებას აქცევდა გარეგნობასა და ქცევის წესებს, ვარჯიშობდა, სწავლობდა ცეკვას, ცდილობდა, რასაც აკეთებდა, სრულყოფილად და ხარისხიანად გაეკეთებინა.

ამიტომ დასახლდა თუ არა იოჰანესბურგში, დაუყოვნებლივ ჩაენერა ვითვარესტრანდის უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტზე, თავდაპირველად დაუსწრებლად, ხოლო რამდენიმე წლის შემდეგ, დღის განყოფილებაზე. ეს უნივერსიტეტი მთელ ქვეყანაში ყველაზე კარგ და ლიბერალურ სასწავლებლად იყო აღიარებული. მანდელა არ ეპუებოდა მარცხს, ყურადღებას არ აქცევდა იმას, რომ თავისი პროგრესულობით გამორჩეულ უნივერსიტეტში, თეთრკანიანი სტუდენტები ლექციების დროს მანდელას მათ გვერდით დაჯდომისას მერხს იცვლიდნენ, სხვაგან გადაჯდებოდნენ ხოლმე.

ერთადერთი შავკანიანი სტუდენტი იყო სამართლის განყოფილებაზე, მანქანის ტარების უფლებით, რაც შავკანიანთა შორის ძალზე იშვიათობა იყო და იოჰანესბურგში პირველი «შავი» საადვოკატო კანცელარია დააფუძნა.

სხვებს თავში არ მოსდიოდათ მანდელასავით დიდი და შორეული მიზანი დაესახათ. ისინი მცირეზეც ყაბულდებოდნენ. თავის თავს ეუბნებოდნენ: ვერ შევძლებ, ისიც კარგია, რაც მაქვს. მაგრამ არა ნელსონი! ის თავის

თავს არ აპატიებდა უბრძოლველად რაიმეს დათმობას, რისი მოპოვებაც შეეძლო. იყო ამაში გარკვეული გაბედულება, მაგრამ უპირველეს ყოვლისა, – სიამაყე და პატივმოყვარეობა.

მაღალი და ათლეტური აღნაგობის გოლიათი მბრძანებლურად გამოიყურებოდა. ყველას ზევიდან დაჰყურებდა, თუმცა არც ქედმაღლური იყო და არც მიუდგომელი. მაგრამ იყო მასში რაღაც ღირსების გრძნობა, ბუნებრივი სიამაყე, რაც ადამიანს მასთან ფამილარული ურთიერთობის საშუალებას არ აძლევდა. და რაც მეტად საინტერესოა, მასთან ასეთივე დამოკიდებულება ჰქონდათ თეთრკანიანებსაც, რომლებიც მაშინაც კი, როდესაც მანდელა მათი ნომერი პირველი მტერი იყო, მისთვის შეურაცხყოფის მიყენებას ვერ ბედავდნენ, ისე, როგორც სხვა შავკანიანებისათვის.

მანდელას უყვარდა კარგად ჩაცმა, მშვენივრად გამოიყურებოდა, მტკიცედ იცავდა დიეტას, არ არღვევდა დღის წესრიგს და ვარჯიშის სიყვარულიც ღრმა სიბერემდე შემორჩა. პაპიროსიც გადააგდო. პრეზიდენტობისა თუ პენსიაზე ყოფნის დროსაც, დილით ოთხ-ხუთ საათზე დგებოდა, ისევე, როგორც პატიმრობისას.

სოვეტოში, სადაც ცხოვრობდა, ვარჯიშობდა და დარბოდა. პატიმრობისას ციხის საკანში ვარჯიშობდა, დილაადრიან დგებოდა და საკანში ადგილზე სირბილს იწყებდა. მან ვარჯიშს მხოლოდ მაშინ დაანება თავი, როდესაც თანასაკნელი ამხანაგები შეწინააღმდეგნენ. მხოლოდ მაშინ, როდესაც მას სამოცდაათმა წელმა დაუკაკუნა, აღიარა, რომ მისი ასაკის მამაკაცს სირბილი უკვე აღარ შეშვენოდა.

1942 წელს მანდელა აფრიკის ეროვნულ კონგრესში (აეკ) წევრიანდება. ეს პირველი პოლიტიკური ორგანიზაციაა მთელს აფრიკაში (ის, როგორც სამხრეთაფრიკელთა ეროვნული კონგრესი, 1912 წელს შეიქმნა). მას შავკანიანი ხალხის თანაბარუფლებიანობისათვის უნდა ებრძოლა.

1944 წელს მანდელა აყალიბებს აეკ-ის ახალგაზრდულ ლიგას და მისი თავმჯდომარე ხდება.

– ნელსონი ყოველთვის დიადი საქმეების საკეთებლად ისწრაფოდა, ისეთის, როგორც კი შესაძლებელი იყო – ამბობდნენ მისი ნაცნობები. – და დანიშნულ მიზანს ყოველთვის აღწევდა. ყოველ შემთხვევაში, ცდილობდა, რისთვისაც არც ერთ შესაძლებლობას ხელიდან არ გაუშვებდა.

1945 წელს მანდელა ეველინ მასეზე ქორწინდება. მას არ მოსწონდა ცოლის რელიგიური ფანატიზმი და არც ის, რომ ბავშვებიც მორწმუნეები სურდა გამოეყვანა. ცოლისათვის იმის ახსნაც უწევდა, რომ ის არა რალაც წვრილმანი კაპრიზებითაა დაკავებული, არამედ მნიშვნელოვანი საქმეებით.

«კი, მაგრამ, რითი?» – ინტერესდებოდა ცოლი.

«ხალხის სამსახურით» – პასუხობდა მანდელა.

ამაზე ეველინს ერთი და იგივე პასუხი ჰქონდა, კერძოდ კი ის, რომ მაღალი ღმერთის სამსახურზე უკეთესი არაფერი არსებობს.

1952 წელს მეგობარ ოლივერ ტამბასთან ერთად, მანდელა იოჰანესბურგში პირველ შავკანიანთა საადვოკატო კანტორას ხსნის.

ამავდროულად აფრიკის ეროვნული კონგრესი მას სამოქალაქო დაუმორჩილებლობის პირველი კამპანიის წინამძღოლად ნიშნავს, რომელსაც თავის უმთავრეს ტაქტიკად მაჰათმა განდის პასიური წინააღმდეგობის ტაქტიკა უნდა ექცია.

1956 წელს მანდელას აპატიმრებენ. მას ეროვნული კონგრესის 150 სხვა წევრთან ერთად სახელმწიფოს ღალატში ადანაშაულებენ და 9 თვით კატორღული სამუშაოების შესასრულებლად აგზავნიან. შემდგომ სასჯელს ორი წლით უხანგრძლივებენ.

1957 წელს მანდელა პირველ ცოლთან, ეველინთან განქორწინდა და 1 წლის შემდეგ ვინი მადიკა ბელეზე იქორწინა.

1961 წელს მანდელა დავალებას იღებს აეკ პარტიზანული რაზმების შექმნის შესახებ და მისი პირველი ხელმძღვანელი ხდება. მალე მიწისქვეშეთში გადავა. შობის სადღესასწაულო დღეებში მანდელას პარტიზანები პირველ აქტს ახორციელებენ – იოჰანესბურგში, დურბანსა და ნავსადგურ ელიზაბეტში ელექტროსადგურსა და ზოგიერთ დაწესებულებას აფეთქებენ.

როდესაც მანდელამ თავისი პარტიული ამხანაგები თეთრკანიანთა მთავრობის წინააღმდეგ შეიარაღებული აჯანყების მოწყობაზე დაიყოლია, ისინი წამითაც კი არ დაფიქრებულან, თუ ვისთვის მიენდოთ პარტიზანული რაზმების შექმნა და ვინ უნდა ყოფილიყო მათი წინამძღოლი.

«შავი ფურისულა» – ასე შეარქვეს მანდელას ჟურნალისტებმა.

როგორც ამ სახელწოდების ფილმის გმირი, მანდელაც ხელიდან უსხლტებოდა პოლიციას. მისი გაცურება მანდელას უდიდეს სიამოვნებას გვრიდა. პოლიცია ქრთამავდა აგენტებს, ალყას არტყამდა იმ ადგილს, სადაც მანდელა ეგულებოდა, სჯიდა მათ, ვინც მანდელას გაქცევისა თუ მიმალვაში დაეხმარებოდა, მაგრამ ამაოდ. მანდელა საღ-საღამათი გამოდიოდა მისთვის დაგებული ყოველგვარი ხაფანგიდან.

მანდელა თანდათან მოხიბლა უშიშარი მეამბოხისა და რევოლუციონერის ახალი სახელით ცხოვრებამ.

1962 წელს მანდელა საიდუმლოდ მიემგზავრება სამოგზაუროდ, რათა სამხრეთ აფრიკაში პარტიზანული ბრძოლებისათვის საჭირო ფინანსები და პოლიტიკური მხარდაჭერა მოიპოვოს. ის ნახევარი წლით ეთიოპიაში ჩერდება სამხედრო მომზადების მისაღებად, მაგრამ ორი თვის შემდეგ სწავლას წყვეტს და ამხანაგების მოწოდებით სამშობლოში ბრუნდება. დაბრუნებისთანავე აპატიმრებენ და სახელმწიფო საზღვრების არალეგალური გადაკვეთისა და გაფიცვებზე მოწოდებისათვის ხუთწლიან პატიმრობას უსჯიან.

მას თავის პროცესზე არც მოწმეები მოუწვევია და არც მომხრეებისათვის უთხოვია მხარდაჭერა. საკუთარ თავს ისიც შეჰფიცა, რომ სასჯელს, როგორც არ უნდა ყოფილიყო ის, დაემორჩილებოდა, არ გაასაჩივრებდა. მხოლოდ თავისი გასამართლებელი სიტყვა წარმოთქვა, რომელიც იმის პირობით დაასრულა, რომ როდესაც სასჯელს, რომლის მიმართაც თავს უდანაშაულოდ გრძნობს, მოიხდიდა, თეთრკანიანებთან შავკანიანების უფლებების გათანასწოებისათვის ბრძოლას კვლავაც გააგრძელებდა, იმის გაკეთებას არ შეწყვეტდა, რასაც

სამართლიანად მიიჩნევდა, თუნდაც ეს თეთრკანიანებისათვის უფლების შელახვას მოასწავებდეს და მკაცრ სასჯელს იმსახურებდეს.

1964 წელს მანდელას მთელი სიცოცხლის განმავლობაში კუნძულ ფოქსზე გადასახლება და ციხეში, ქვის სამტეხლოში მძიმე მუშაობა მიესაჯა.

თავის უკანასკნელ სასამართლო პროცესზე მანდელა უკვე როგორც პატიმარი, ისე გამოცხადდა. დანარჩენ ამხანაგებთან ერთად წინააღმდეგობის მოძრაობიდან, ის ღალატსა და შეთქმულებაში დაადანაშაულეს, რომლის მიზანსაც შეიარაღებული გადატრიალება და სამოქალაქო ომის დაწყება

წარმოადგენდა. ამ დანაშაულში ბრალდებული სიკვდილით ისჯებოდა.

1980 წელს აეკ ხელმძღვანელები გადაწყვეტენ, რომ მანდელას გათავისუფლებას აპარტეიდთან პოლიტიკური ბრძოლის მეთოდებით მიაღწიონ. როდებიანში ხელისუფლებას შავკანიანები იგდებენ ხელთ, ხოლო ქვეყანა დამოუკიდებლობას აცხადებს და სახელს ზიმბაბვეთი იცვლის. სამხრეთ აფრიკა კონტინენტზე ბოლო ქვეყნად რჩება, სადაც თეთრკანიანი ბატონობენ.

ორი წლის შემდეგ მანდელა კუნძულ ფოქსიდან კაპშტადთან ახლოს პოოლსმურის ციხეში გადაჰყავთ.

1985 წელს მანდელა პრეზიდენტ პეტერ ბოტას წინადადებას უარყოფს, რომლის მიხედვითაც, თუ შეიარაღებულ გამოსვლებზე უარს იტყოდა, გაათავისუფლებდნენ.

მანდელა გრძნობდა, რომ სიცოცხლეს სახრჩობელაზე დაასრულებდა, მაგრამ თავი არც ერთი სიტყვით, არც ერთი მოქმედებით არ გაუცია.

ის თავის ყოველ ნაბიჯს აკონტროლებდა, რომ რაიმე ისეთი არ გაეკეთებინა, რასაც მას სისუსტეში ჩაუთვლიდნენ – ჰყვებოდნენ მისი ნაცნობები. – ამგვარი სიამაყე და ღირსება მისი უმთავრესი დამახასიათებელი თვისება იყო.

სასჯელმისჯილთა კუნძულის ქვის სამტეხლოდან ქვეყნის დედაქალაქში სასამართლო პროცესისათვის მიყვანილმა მანდელამ მაშინვე პატიმრის ტანსაცმლის გამოცვლის ნებართვა მოითხოვა. მას განსაკუთრებით ჯინსის მოკლე შარვალი არ მოსწონდა, რომელსაც, როგორც წესი, ოდენ შავკანიან პატიმრებს აცმევდნენ, მაშინ, როდესაც ყველა სხვა პატიმარს გრძელი შარვალი ეცვა. პრეტორიაში გადაიყვანეს თუ არა, მანდელამ დაუყოვნებლივ დაწერა განცხადება თავისი კოსტიუმის მოთხოვნით.

მას არც ის უნდოდა, რომ მისთვის სასამართლოზე დაკითხვა მოეწყობოთ. ისარგებლა რა სასამართლო პროცედურის ცოდნით, განაცხადა, რომ მხოლოდ თავის დასაცავ სიტყვას წარმოთქვამს. მას სასამართლოს ხალხისათვის ხმის მისაწვდენ ტრიბუნად გამოყენება სურდა. განაცხადა ასევე, რომ თუნდაც სიკვდილი

მიესაჯათ, სასამართლოს გადაწყვეტილებას არ გაასაჩივრებდა.

მანდელამ იცოდა, რომ მხოლოდ იმის იმედი შეიძლებოდა ჰქონოდა, რომ თეთრკანიანთა ხელისუფლება მოერიდებოდა მთელი მსოფლიოს მხრიდან დაგმობას და მემბოხეებს ჩამოხრჩობას არ მიუსჯიდა.

საქმე უკვე გახმაურებული იყო. პროცესს უცხოელი ჟურნალისტებიც ესწრებოდნენ, რომელთა კორესპონდენციებსაც გაზეთები პირველ გვერდებზე აქვეყნებდნენ.

პროცესზე სასამართლოს განაჩენის მოსასმენად პრეტორიაში აკრედიტირებული ელჩებიც მოვიდნენ. გაერო მთავრობას ბრალდების გაუქმებას, მანდელას და დანარჩენი ბრალდებულების განთავისუფლებას თხოვდა.

ჩანს, იმ საერთაშორისო გახმაურებამ, რომელიც ამ პროცესს მოჰყვა, გადაარჩინა მაშინ სასამართლოს წინაშე წარმდგარი პატიმრები. სხვაგვარად თავს სახრჩობელაზე ამოყოფდნენ. ყოველ შემთხვევაში, მანდელა მაინც.

დაცვის სიტყვა მანდელამ თავად დანერა და ადვოკატს მხოლოდ პროცესამდე რამდენიმე დღით ადრე აჩვენა, მისი აზრით დაინტერესდა და მისი მანქანაზე გადაბეჭდა სთხოვა.

-ელდა მეცა, მას განზრახული ჰქონდა ეთქვა, რომ კვლავაც გააგრძელებს თავისი მრწამსის შესაბამისად ბრძოლას. გავიფიქრე, ბედსა ცდის, სასჯელს იმძიმებს-მეთქი – იხსენებდა ადვოკატი – შევთავაზე ტექსტიდან ეს ფრაგმენტი მაინც ამოეღო. «იმაზე იფიქრე, რომ შენ მათ პროვოკაციას უწყობ. სიცოცხლე ხომ არ მოგბეზრებია?!». მაგრამ არ დამყაბულდა. მაშინ ვთხოვე, ის მაინც

დაემატებინა: «თუკი იქნება ამის საჭიროება». ასეთ წინადადებას მსგავსი კატეგორიულობა არ ექნებოდა. საბედნიეროდ, ამაზე დამთანხმდა.

დასაცავ სიტყვას მანდელა ოთხი საათის განმავლობაში კითხულობდა: ლაპარაკობდა აფრიკელ ბელადებზე, იმაზე, თუ როგორ დაიმონეს ისინი ევროპიდან ჩამოსულმა კოლონიზატორებმა, იმაზეც, თუ რა ვნება მიაყენეს მათ აფრიკელებს და როგორი მოთმინებით იტანდნენ მისი თანამემამულენი ევროპელთა წესრიგს.

ლაპარაკობდა გამათავისუფლებელ მოძრაობაზე და ხალხს უხსნიდა, წლების განმავლობაში ძალადობაზე უარის თქმის შემდეგ, თუ რატომ გადაწყვიტეს ხელში იარაღის აღება. «განა თქვენმა ნათესავებმა, ბურებმა, თავისუფლების დასაცავად იარაღს არ მიმართეს?!» – მიმართა მან სასამართლოს თავმჯდომარეს და მას ბრიტანელთა წინააღმდეგ ბურების ომი შეახსენა.

მანდელამ ის ბრალდებაც უარყო, თითქოს კომუნისტი იყო. «განა ის ფაქტი, რომ საერთო მტრის წინააღმდეგ საბრძოლველად ჩერჩილმა და რუზველტმა სტალინთან სამოკავშირეო ხელშეკრულება დადეს, მათ კომუნისტობას ნიშნავს?» – იკითხა მან.

ოთხი საათი ხდებოდა და მანდელა თანდათან უახლოვდებოდა თავისი მოხსენების დასასრულს. მან ერთ მომენტში კითხვა შეწყვიტა, წელში გასწორდა, ქალღმერთი კათედრაზე დააწყო, სათვალე მოიხსნა, მთავარი მსაჯულისკენ გაიხედა და თავისი ცნობილი სიტყვა წარმოთქვა: «მთელი ჩემი სიცოცხლე აფრიკელი ხალხის თავისუფლებისათვის ბრძოლას შევადიე. თეთრკანიანთა ბატონობას ვებრძოდი და ასევე წინააღმდეგი ვარ შავკანიანთა დომინაციის. ვეთაყვანები დემოკრატიას,

თავისუფალ საზოგადოებას, რომელშიც ყველა ხალხი თანხმობაში იცხოვრებდა და თანაბარი შესაძლებლობებით ისარგებლებდა. ეს არის საქმე, რისთვისაც ვიბრძოდი, რაზეც ვოცნებობ და თუ საჭირო გახდა, მისთვის თავის შესაწირადაც მზად ვარ».

მან სიტყვა დაასრულა.

სასამართლო დარბაზში სამარისებურმა სიჩუმემ დაისადგურა. ქალაქის ფურცლების შრაშუნისა და ერთმანეთში მოსაუბრე მოსამართლეების ჩურჩულიც კი აღარ ისმოდა.

«დანაშაული, რომელიც ჩაიდინეს, როგორც წესი, სიკვდილით ისჯება – განაცხადა ბოლოს მსაჯულმა – მაგრამ გადავწყვიტე, მათ სიცოცხლე შევუნარჩუნო, თუმცა სიკვდილამდე ციხეში გავუშვა. შექმნილ სიტუაციაში მხოლოდ ასეთი ნაბიჯის გადადგმა შემიძლია».

შვიდ პატიმარს თავისი დარჩენილი სიცოცხლე კაპშტადუს სიახლოვეს, კუნძულ ფოკზე მდებარე ციხეში უნდა გაეტარებინა. რვას კი, მათ შორის, ერთ თეთრკანიანს, პატიმრობის მოხდა პრეტორიის ციხეში მოუწევდა.

ლამით მანდელა და მისი ამხანაგები თვითმფრინავით

პრეტორიიდან ქვეყნის მეორე კუთხეში, კაპშტადუში, კეთილი იმედის კონცხის ახლოს, წაიყვანეს.

ნავსადგურში მათ საგანგებო ბორანი ელოდებოდათ, რომლითაც პატიმრები კუნძულზე გადაიყვანეს. მანდელა

მას უკვე ველარასოდეს დატოვებდა, ვერ დაუბრუნდებოდა თავის უწინდელ ცხოვრებას, სამყაროს, რომელსაც დააცილეს, და რომელთანაც ახლა ოკეანის უდიდესი, მოუსვენარი ტალღები და ციხის მაღალი მესერი ჰყოფდა.

ის ხალხის მეხსიერებიდანაც უკვალოდ უნდა გამქრალიყო.

კუნძულზე ხშირად ხდებოდა, რომ თეთრი დარაჯები სტანჯავდნენ პატიმრებს. ხშირად ურტყამდნენ, სცემდნენ, მაგრამ მანდელაზე არავის ხელი არ აუწევია. გუშაგებს ამის ხალისს ალბათ ათლექტის დაკუნთული სხეული უკარგავდა, რომელთან უთანასწორო ბრძოლაც არ იძლეოდა უეჭველი გამარჯვების გარანტიას. მაგრამ, უპირველეს ყოვლისა, მაინც მათ ის შარავანდელი აკავებდათ, რომელიც მანდელას, როგორც დამცავი გალავანი, გარშემო ისე ერტყა. დარაჯებს ისიც აკვირვებდათ, რომ ის რიგითი შავკანიანის მსგავსად არ იქცეოდა, – არ მლიქვნელობდა, არ ჰგავდა იმ ადამიანს, რომელიც შეგუებულია მსახურის როლს, რომლის არსებობის ერთადერთი გამართლება ბრძანებების აღსრულება და თავისი თეთრი ბატონის სურვილების შესრულებაა.

მანდელას თავი ვინმეზე უარესად, კანის ფერით დალაქავებულ ადამიანად არ მიაჩნდა. ამით ის ყველა თავის მტერს იარაღს აყრევინებდა.

ჰქონდა შავი კანი, მაგრამ ზანგი არ ყოფილა. შავკანიანი კი იყო, მაგრამ ისე იქცეოდა, როგორც თეთრი და სხვებსაც ამისკენ მოუწოდებდა. თეთრებთან საუბრისას თავს არ ხრიდა ფეხებამდე, არ მიმართავდა მათ «კეთილშობილო ბატონო»-თი, ხოლო საუბრისას თვალს უსწორებდა.

მანდელა ცდილობდა კანონი დაეცვა, ხოლო თუ წესებს არღვევდა, ამას შეგნებულად და განგებ აკეთებდა, მზად იყო ამისათვის დასჯილიყო. როგორც იურისტმა იცოდა დარაჯებისათვის გაუგებარი პარაგრაფები, რეგლამენტები და პროცედურები, ასევე იცოდა მათი გამოყენება.

მეთოდი, რომლითაც ის მოწინააღმდეგეს უპირისპირდებოდა, მისი ყველაზე ეფექტური იარაღი იყო. არ ახალისებდა კონფლიქტებს, რის გარეშეც ბევრი ცხოვრებას ვერ ახერხებს. მოწინააღმდეგეებთან ცდილობდა, მორიგებულიყო და თავის მომხრედ გადაექცია.

ამ ცვლილების დასაწყისი იყო ყოველთვის ღრმა – თუ გულწრფელი არა, ყოველ შემთხვევაში, ოსტატურად მიმგვანებული – პატივისცემა, როგორსაც ის გამოხატავდა თავისი მდევნელებისა და ყველა მათ მიმართ, ვინც მისადმი კეთილგანწყობილი არ იყო. გულდასმით ეძებდა და არჩევდა სიტყვებს, ცდილობდა ხალხთან მათ ენაზე საუბარს, ყურადღებით უსმენდა მათ მონაყოლს. იმახსოვრებდა ათას წვრილმანს და როგორც კი შემთხვევა მიეცემოდა, მათ მიმართავდა. ამით ის მოსაუბრეთა გულს იგებდა და მათ აფიქრებინებდა, რომ მნიშვნელოვანი პიროვნებები არიან.

1986 წელს მანდელას მშობლიურ სოვეტოში და შავკანიანთა სხვა დასახლებებში, ქუჩის ახალმა აჯანყებამ იფეთქა. მთავრობამ საგანგებო მდგომარეობა გამოაცხადა. მანდელა მთავრობას ციხიდან წერს წერილს და სამშვიდობო მოლაპარაკებებს სთავაზობს. საერთაშორისო სანქციები სამხრეთ აფრიკის ეკონომიკას ზარალს აყენებს.

ორი წლის შემდეგ მანდელა ტუბერკულოზით ავადდება და ფილტვების ოპერაციას იკეთებს. საავადმყოფოდან გამოსვლისას პაარლის ახლოს ციხის ფერმაში, Victor Verster-ში გადაჰყავთ. იწყება მოლაპარაკებები მასა და მთავრობის წევრებს შორის.

1990 წელს თებერვალში პრეზიდენტმა დე კლერკმა გააუქმა აპარტეიდის კანონი და 27 წლიანი პატიმრობის შემდეგ მანდელას ათავისუფლებენ.

1991 წელს ქვეყნის მომავალი მოწყობისა და პირველი თავისუფალი არჩევნების თაობაზე შავკანიანთა და თეთრკანიანთა მოლაპარაკებები იწყება.

სამხრეთ აფრიკას საერთაშორისო ბოიკოტი უხსნიან.

1992 წელს მანდელა მეუღლე ვინის შორდება.

გავა კიდევ ერთი წელი და მანდელა და დე კლერკი ნობელის პრემიის ლაურეატები ხდებიან.

შემდეგ წელს პირველ თავისუფალ არჩევნებში იმარჯვებს აეკ-ი, ხოლო მანდელა სამხრეთ აფრიკის პრეზიდენტი ხდება.

მანდელას მიერ საზეიმო ფიცის დადება მსოფლიო პოლიტიკური ლიდერების ყველაზე დიდი თავშეყრის ცერემონიად იქცა. მას ესწრებოდა ასოცდაათი მეფე, თავადი, პრეზიდენტი და პრემიერი. ვინც ღონისძიებაზე ჩამოსვლა ვერ შესძლო, თავისი წარმომადგენელი, მეუღლე ან საგარეო საქმეთა მინისტრი გამოგზავნა. ამერიკის პრეზიდენტმა ვიცე-პრეზიდენტი და მეუღლე მიავლინა, ბევრმა ლიდერმა, რომელმაც ღონისძიებაზე დასწრება და მანდელასათვის პატივის მიგება გადაწყვიტა, მიივიწყა ამ დროს მიმდინარე კონფლიქტები

და ომები. ისრაელის პრეზიდენტს თითქოს დაავიწყდა, რომ ებრაელები პალესტინელთა ბელად არაფატს ტერორისტად მოიხსენიებდნენ. დასავლეთის წინამძღოლები, სურდათ მათ ეს თუ არა, ესალმებოდნენ მათთვის საზიზღარ მუამარ კადაფის და კუბელ კომუნისტთა ბელად კასტროს. ნიუ-იორკიდან გაეროს გენერალური მდივანი ჩავიდა. მანდელას პირადი მიწვევით ღონისძიებას ესწრებოდნენ ყოფილი პრეზიდენტი პეტერ ბოტა, პროკურორი, რომელმაც მანდელასთვის სიკვდილით დასჯა მოითხოვა, ასევე ის სამი გუშაგი, რომლებიც მას მეთვალყურეობდნენ ჯერ კუნძულ ფოქსზე, ხოლო შემდეგ კონტინენტზე. «თქვენ ეს არ უნდა გააკეთოთ» – ურჩევდნენ მეგობრები. «მაშინ პრეზიდენტიც არ უნდა ვიყო» – მოკლედ პასუხობდა ის.

მანდელას უკვე 75 წელი შესრულებოდა და პრეზიდენტის სავარძლის დაკავების დიდი სურვილი არ ჰქონდა. თავი ამისთვის უკვე მოხუცად მიაჩნდა, მაგრამ დაჰყვა პარტიული ამხანაგების სურვილს, რომლებმაც დაარწმუნეს, რომ პრეზიდენტი სხვა უბრალოდ არ უნდა ყოფილიყო.

ულრუბლო, თუმცა ცივი მაისის დილას ამფითეატრად გადაკეთებულ მთავრობის სახლის ეზოში ხუთი ათასამდე სტუმარი მოგროვდა. 250 ათასამდე მაყურებელი, რომელმაც შეძლო და საგანგებო ბილეთი მოიპოვა, ადევნებდა თვალს საზეიმო ცერემონიალს. სხვებს ტელევიზიით ყურება სახლში, ან პრეტორიისა თუ იოჰანესბურგის სტადიონზე ფართოეკრანიანი ტელევიზორით მოუწია.

მანდელამ ნაშუადღევს დადო ფიცი. მის წინ ფიცი დადო მისმა ორმა ვიცე-პრეზიდენტმა, – ფრედერიკ დე კლერკმა

და ტაბო მბეკემ.

«დადგა მუშაობისა და აღმშენებლობის დრო. ახლა ჩვენ ჭრილობები უნდა მოვიშუშოთ და დავივიწყოთ იმის შესახებ, რაც იყო, რადგან დაყოფილი ქვეყანა წინ ვერ წავა» – წარმოთქვა მანდელამ თავის პირველ საპრეზიდენტო მიმართვაში. – ამ მშვენიერ ქვეყანაში არასოდეს არავინ არ იქნება დევნილი, დამცირებული, გარიყული. გაუმარჯოს თავისუფლებას! ღმერთი გვფარავდეს! ილოცეთ ჩვენთვის!»

ფიცის დადების შემდეგ მანდელამ სამხედრო აღლუმი ჩაიბარა, ხოლო მოსაღამოვებულზე, ისე, რომ ამის შესახებ ადრე არ განუცხადებია, იოჰანესბურგში Ellis Park სტადიონზე მივიდა, სადაც ასი ათასამდე ადამიანი სამხრეთ აფრიკისა და ზამბიის შერკინებას გულშემატკივრობდა.

მანდელა ყოველთვის იმეორებდა, რომ მოპოვებული მწვერვალიდან მხოლოდ შემდგომ მწვერვალს ხედავ, გაცილებით რთულად დასაპყრობს, რომელიც ადამიანს აცდუნებს, რომ მისკენ გაეშუროს. მაგრამ ამჯერად ეჩვენება, რომ უფრო მაღლა ვერ ავა.

სიცოცხლეშივე ის თითქმის ღმერთად, ადამიანური ნებისყოფის სიძლიერისა და სიკეთის ბოროტებაზე გამარჯვების სიმბოლოდ იქცა. მანდელა მანამდეც იყო მიჩნეული ბრძოლისა და გაუტეხელობის სიმბოლოდ, ახლა კი მსოფლიო ბელადებს თითქოს სინდისი ქენჯნიდათ და პატიების მთხოვნელის სახით შეჰყურებდნენ.

მისი დაბადების დღე საერთაშორისო ზეიმის დღედ გამოცხადდა. გაერომ კაცობრიობას მოუწოდა, რომ ამ დღეს ყოველ ადამიანს სამოცდაშვიდი წუთი სიკეთის ქმნისათვის მოეხმარა. სამოცდაშვიდი წუთი – რადგან

გამოთვალეს, რომ ცხოვრების ზუსტად ამდენი წელი მიუძღვნა მანდელამ უსამართლობასთან ბრძოლას. დასავლეთში ის ყველაზე გამოჩენილ მეთაურად და მესიად გამოაცხადეს, ვაშინგტონისა და ლინკოლნის გვერდით მიუჩინეს ადგილი. აღმოსავლეთში მას მაჰათმა განდის მემკვიდრედ ასახელებდნენ. ისეთებიც გამოჩნდნენ, რომლებიც მას ქრისტეს ადარებდნენ და აცხადებდნენ, რომ პატიმრობაში კაცობრიობის გამო ისიც ისევე ევნო და ეწამა, როგორც ღვთისშვილი ჯვარზე. ერთმა პოპულარულმა ბრიტანელმა მომღერალმა ისიც კი განაცხადა, რომ თუ დადგება დრო მთელ მსოფლიოში მხოლოდ ერთმა კაცმა იბატონოს, მანდელაზე უკეთესი არავინ მეგულებაო.

მანდელა უამრავი მედლითა თუ სიგელით დააჯილდოვეს, დაუდგეს ძეგლი, მისი სახელი დაარქვეს მოედნებს, ქუჩებს, ზოგიერთ ხესა და ორქიდეას, აქამდე უცნობ, კაპშტადუს ქვეშ აღმოჩენილ ობობას ერთ სახეობასაც კი.

ხალხი ყველაფერს მოჰყავდა ალტაცებაში – რას ამბობდა, რას აკეთებდა იგი. ისიც კი აოცებდათ, თუ რას იცვამდა, კერძოდ, აბრეშუმის ფერადი მაისური, რომელიც საგანგებოდ მისთვის შეკერა ერთმა დაკარელმა თერძმა.

პრეზიდენტები, მეცნიერები, პოეტები, ჟურნალისტები, გამოჩენილი მომღერლები და სპორტსმენები პილიგრიმებივით მიისწრაფოდნენ მისკენ, სადაც არ უნდა ყოფილიყო. თითოეულს მანდელასთან შეხვედრა, საუბარი, თუნდაც მისგან ორიოდე სიტყვის გაგება და მასთან ფოტოს გადაღება ეწადა. ისინი მისი სიტყვების მოსასმენად ისე მიიჩქაროდნენ, როგორც მკურნალისაკენ, რომლის თუნდაც შეხება ადამიანს ავადმყოფობისაგან კურნავს, აჯანმრთელებს, უკეთესს ხდის.

მსოფლიოს უგვირგვინო მბრძანებელი გახდა. თითქოს ამისთვის დაბადებულიყო.

მისი აზრით, საზოგადოების გაერთიანებისა და ურთიერთშენდობა-პატიების გარეშე სახელმწიფო, რომელიც მას სამართავად გადაეცა, ვერ შედგებოდა, გამოცდას ვერ გაუძლებდა. შავკანიანებმა ხელისუფლება კი აიღეს ხელთ, მაგრამ თეთრების გარეშე ქვეყნის მართვას ვერ შეძლებდნენ. მათი კვალიფიკაცია და გამოცდილება კვლავაც საჭირო იქნებოდა, თუ სურდათ საქმე არ წაეხდინათ, არ შეეფერხებინათ სახელმწიფო მანქანის წინსვლა, იმ სახელმწიფო მანქანისა, რომელსაც მთელი აფრიკა შურის თვალით შეჰყურებდა.

მანდელას თეთრკანიანი მოხელეები, – ოფიცრები, მოსამართლეები, ინჟინრები სამსახურიდან არ დაუთხოვია; არა იმიტომ, რომ მათი გათავისუფლება არასწორად, შურისძიების გრძნობიდან გამომდინარე საქციელად მიაჩნდა, არამედ იმიტომ, რომ მათი შრომა საჭირო იყო.

ქვემოთ მოტანილი ერთი ეპიზოდი სრულყოფილად ახასიათებს მანდელას, როგორც ადამიანსა და პოლიტიკოსს: როდესაც პრეზიდენტი მანდელა გერმანიას ესტუმრა, მას მწვანეთა პარტიიდან ახალგაზრდა პოლიტიკოსები წარუდგინეს. მანდელამ მკაცრი თვალით შეათვალიერა ჯინსებსა და ზამშის ფეხსაცმელებში გამოწყობილი ახალგაზრდები და ბიბლიიდან სამოსის თაობაზე შესაბამისი ადგილი წარმოთქვა. ასევე გააფრთხილა ისინი, რომ ასე შემოსილნი ვერასოდეს ვერ გაიმარჯვებდნენ არჩევნებში, ამომრჩეველთა მხარდაჭერას ვერ მოიპოვებდნენ.

1998 წელს თავის 80 წლის იუბილეზე მანდელა მესამედ ქორწინდება. მისი რჩეული გახდა გრაცა მაჩელი, მოზამბიკის ყოფილი პრეზიდენტის მეუღლე.

ერთი წლის პრეზიდენტობის შემდეგ მანდელა ტოვებს თანამდებობას და პოლიტიკურ პენსიაზე გადადის. 2004 წელს 86 წლის მანდელა საზოგადოებრივ ცხოვრებას სრულიად ჩამოშორდება.

«ნუ დამირეკავთ, – ითხოვს ის. – მე თავად დაგირეკავთ, თუ საჭირო იქნება».

2010 წელს, პირველად ისტორიაში, ფეხბურთის მსოფლიო ჩემპიონატი «შავ კონტინენტზე», სამხრეთ აფრიკაში გაიმართება. მანდელა უკანასკნელად გამოჩნდება საზოგადოების წინაშე ფეხბურთის მატჩის დაწყების წინ, ხოლო შემდეგ მისი ოფიციალურად დახურვისას.

სიცოცხლის ბოლო წლებში მანდელას ავადმყოფობა არ აწუხებდა, მაგრამ ასაკი თავისას შვრება. ის უკვე თითქმის ასი წლის გახდა. სანთელივით ნელ-ნელა იწვებოდა და თავის გარშემო სინათლეს აშუქებდა. სიცოცხლის უკანასკნელი დღეები თითქმის სულ ეძინა. თუ ეღვიძა, თვლემდა, სულ უფრო და უფრო ხანგრძლივად. თუ კარგ ხასიათზე იყო, სტუმრებს იღებდა. მათ თავისი მახსოვრობით აკვირვებდა. ინტერესდებოდა მათი ამბებით, ოჯახით, იხსენებდა ადრინდელ შეხვედრებს. თუმცა გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ საუბარი სწყინდებოდა, ლეთარგიულ ძილს ეძლეოდა, ხოლო გამოფხიზლებული კვლავ იგივეთი ინტერესდებოდა.

მანდელას სრულყოფილად ახსოვდა ყველაფერი ის, რაც ძალიან ადრე მოხდა, მაგალითად, საკუთარი ახალგაზრდობა. სამაგიეროდ, არც თუ ისე დიდი ხნის

მოვლენებს გაჭირვებით იხსენებდა. დავიწყებოდა, მაგალითად, ის, რასაც რამდენიმე წუთის წინ ჰქონდა ადგილი. მას ან ეძინა ან ფიქრებში იყო ჩაძირული. ის უბრუნდებოდა თავის სამყაროს, რომელშიც ძალზე ადრე დაღუპული ადამიანებიც ჩანდნენ. მისი ახლობლები, რომლებიც მანდელას მრავალი წელი იცნობდნენ, დარწმუნებული იყვნენ, რომ არავინ იცოდა, როგორი იყო ის სინამდვილეში.

ალბათ მანდელას ასეთი არცნობის გამო გაჩნდა ხალხში მისი ხატი, მისი არასწორი სახე, რასაც ის მთელი არსებით ეწინააღმდეგებოდა:

«როდესაც ციხეში ვიჯექი, ერთი საქმე მოსვენებას არ მაძლევდა: პატიმრად ყოფნისას ჩემი არასწორი სახე შეიქმნა, ხატი ადამიანის, რომელიც შეიძლება წმინდანად იყოს მიჩნეული. მე კი ასეთი არასოდეს ვყოფილვარ. წმინდანი არ ვყოფილვარ, თუნდაც ასეთად მივიჩნიოთ ვინმე ისეთი, ვინც სცოდავს, მაგრამ ცდილობს თავის სისუსტეები დაძლიოს». – ეს მისი წიგნიდანაა: ნელსონ მანდელა, «საუბარი საკუთარ თავთან».

ხალხმა იცოდა, რა თქვა, რა მოიმოქმედა, რა შეემთხვა მას. მაგრამ რას ფიქრობდა, რას გრძნობდა, ეს, ალბათ, მსოფლიოში არავინ უწყოდა. თავის გრძნობებს ყოველთვის ფარავდა. თავის უახლოეს მეგობრებთანაც კი სიტყვას მოზომილად ამბობდა. ახლობლების აზრით, ის ნამდვილი ეული, მარტოკაცი იყო და მთელი თავისი ცხოვრების განმავლობაში ისეთ როლს თამაშობდა, როგორიც საკუთარი თავისათვის განსაზღვრა. სიცოცხლეშივე მითად იქცა, ძირითადად თავისი მეგობრების გამოისობით, რომლებმაც ის თავის დროშად აქციეს. მაგრამ მანდელას სიდიადე იმას ეფუძნება, რომ

ამაში ის სრულიად გაცნობიერებული იყო, თავის ლეგენდას ეტოლებოდა, ხოლო ბოლოს დროულად უკუიქცა, რათა ის არ გაენადგურებინა.

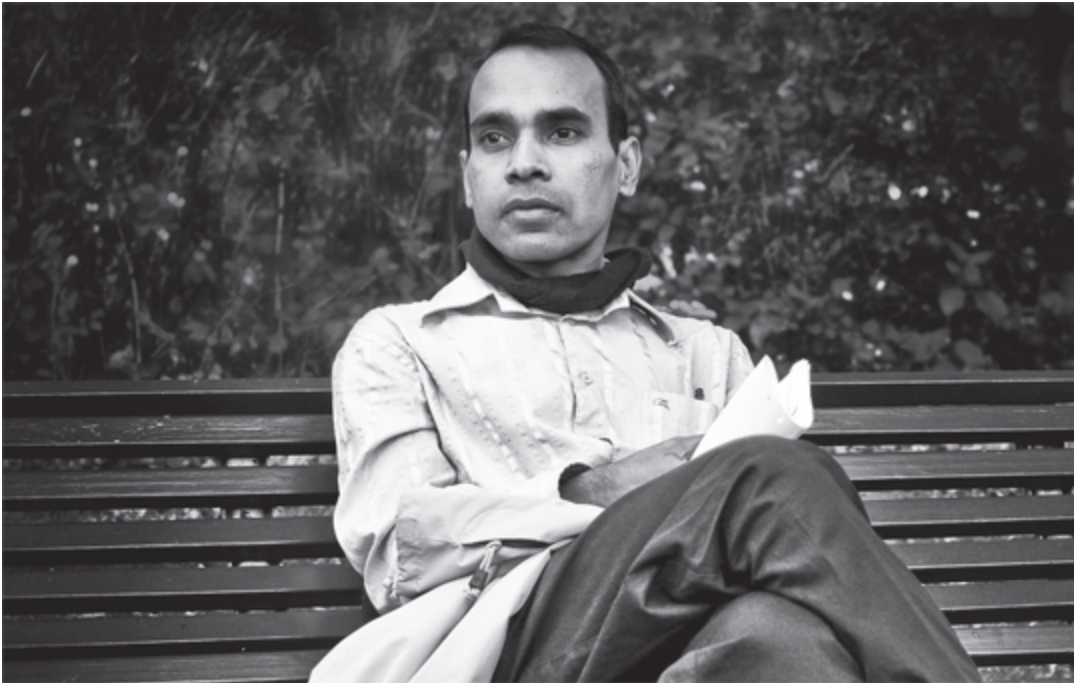
ამრიგად, მან დაგვიტოვა ის, რაც ყველაზე ძვირფასია, თავისი ცხოვრების საქმე: სრულყოფილი სახე მანდელასი, რომელსაც ნებისმიერს შეუძლია თავისი თვალთახედვით შეხედოს და რომლის დანახვა-აღქმაც შეეძლება საკუთარი წარმოსახვის მიხედვით.

6. ახალი თარგმანები

ანისურ რაჰმანი

ლექსები

ინგლისურიდან თარგმნა მანანა მათიაშვილმა

პოეტ
ი
ანისუ
რ
რაჰმ
ანი
დაიბ
ადა
ბანგ
ლად
ეშში
1978
წელს

დჰაკასა და სტოკჰოლმის უნივერსიტეტებში სწავლობდა ენებს, ლიტერატურას, თეატრისა და კინოს ხელოვნებას. ლექსების გარდა ბენგალურ და ინგლისურ ენებზე წერს პიესებს, მოკლე მოთხრობებსა და ესეებს. მისი დებიუტი შედგა 2003 წელს პოეტური კრებულით «ცარიელი ჭიქა». შვედურ ენაზე ნათარგმნი მისი პირველი პოეტური კრებული («ექვსი სეზონი») კი 2012 წელს გამოიცა.

ბანგლადეშში ჟურნალისტური მოღვაწეობის დროს რამდენიმეწლიანი პოლიტიკური დევნის გამო ის ამჟამად შვედეთში, ქალაქ უფსალაში ცხოვრობს, სადაც 2009-2011 წლებში იმყოფებოდა შვედეთის პენ-ცენტრის მიერ მინწვეული პოეტის სტატუსით. როგორც დრამატურგი, თანამშრომლობს ნორვეგიისა და შვედეთის სახელმწიფო

თეატრებთან და რადიოებთან. ინგლისურიდან
ბენგალურად ნათარგმნი აქვს ჰ. იბსენის პიესა და 50
ლექსი, იბსენის შესახებ გამოცემული აქვს ასევე ესეების
კრებული. მიმდინარე თვეში დაიბეჭდა მისი მოკლე
მოთხრობები შვედურ თარგმანში.

ამჟამად მუშაობს ქალაქ უფსალას ლიტერატურულ
ცენტრში ლიტერატურული პროექტების ხელმძღვანელად.
ჰყავს მეუღლე და ქალიშვილი.

მინვეული პოეტი

მინვეულ პოეტებს ვერ ნახავთ სკოლებში, ბიბლიოთეკებსა და ლიტერატურულ თავყრილობებზე.

ისინი ცხოვრობენ საპატიმროებში, მინდვრებში, ქარხნებში, ქუჩებში, ბაზრებსა და შრომა-გასწორებით კოლონიებში,

სადაც წარმოთქვამენ გამამხნეველ შეძახილებსა და ოხრავენ ცხოვრებაზე.

პოეტები კუთხე-კუნჭულებში მიმალული სიცოცხლის კოლუმბები და ვასკო და გამები არიან.

თუ რომელიმე თქვენგანი უფსალაში ჩემ შესახებ იკითხავს, ეტყვიან, რომ ამ სახელისა და გვარის კაცი უფსალაში მინვეული პოეტია.

მე კი გეტყვით, რომ ანისურ რაჰმანი სულაც არ არის პოეტი, ის, უბრალოდ, შტორმში მოყოლილი ჩიტის სულია –

ჩიტის, რომელიც ქარიან ღამით თავს შეაფარებს სასახლეს და

ერთადერთი, რასაც ელის, განთიადია... შტორმის

შემდგომი განთიადი...

განა ვინა ვარ, რომ ვიჯავრო?

ფეისბუქმეგობარი:

«შენ შეიძლება განუხებდეს ვარდზე ეკალი და გიხაროდეს, რომ ეკალთან არის ვარდები.»

ჩვენ რატომ უნდა დავზარალდეთ ამ ყველაფრისთვის?
ანკი, საერთოდ, ვზღავთ და ვიხდით?..

დიახ, ასეა: ერთიც, მეორეც!

იმედი სადღაც ეკალსა და ვარდს შუა ხარობს! მოდი,
ვიკითხოთ, ჩვენც შუაში ხომ არ ვიმყოფით?

ჰო, გეკითხები, ვხარობთ თუ ვჯავრობთ?

ხან ეკალიც სიხარულის მიზეზს იძლევა: – აი, სისხლი სცხია
ჩემს ხელებს.

ხან კი ვარდსაც მოჰყვება ცრემლი: – მესმის, გული როგორ
იმსხვრევა.

შენი ეკლები... ვარდებიც შენი!

ჩემთვის რაღა მნიშვნელობა აქვს, დაიმსხვრევა თუ
გახელდება?

განა ვინა ვარ, რომ ვიჯავრო ან ვიზეიმო?

ვიზრდები

1.

მიწის სუნი მაქვს, დედის სუნი,
ვკოტრიალობ მტვერში, ტალახში.

ტალახიან გუბეებში თამაში მართობს, დაულალავად
გადავდივარ ყირაზე ბავშვი.

სულით და ხორციით დაულალავი ვიყავი მაშინ – ცხრამეტ
წლამდე მთელი ბავშვობა.

ჯერ დედის კალთას გამობმული მას ზედმეტად
ვეჭიდებოდი, მერე ვტოვებდი
დედის სარის ფრიალა ბოლოს და სხვა ქალისას
ვეკედლებოდი.

რაც ძალი და ღონე მექონდა, მახსოვს, გავრბოდი.
ისევ და ისევ ვბრუნდებოდი, ვტრიალდებოდი.

2.

მამაჩემი გლეხია. იგი აღმა-დაღმა დაატარებს სახნისსა და
ულელში შებმულ წყვილ ხარ-ძროხას. მე ვიცი, რასაც
ნიშნავს დაბადება.

გლეხები მიწას ამუშავებენ და არსობის პურს მოიპოვებენ.
გლეხები სახლში ბრუნდებიან...

მოხიბლული ვარ ჰუკას ბუყბუყით – შთამბეჭდავი
ჟღურტულა ხმებით.

წარმოვიდგენ

როგორ ვუშვებ ფრანს ბიჭობიდან. მიწის სუნი მაქვს,
დედის სუნი გადმომდებია.

3.

მინდვრად დავდივარ, გჰაათზე ჩავალ,
მამასთან ერთად ვამუშავებ მინებს, სოფლის გზებზე
დავდივარ,
ოცნებებისკენ მივეშურები.
ვიზრდები და ჩემთან ერთად იზრდებიან ოცნებები.
მინის სუნი მაქვს და, მასთან ერთად, ქალის სუნიც.

4.

მას შემდეგ დიდი ხანი გავიდა. ოცდახუთზე მეტის ვარ
უკვე.
ქალაქში ვცხოვრობ, მივატოვე ჩემი სოფელი.
ჩემი სხეული ეჯახება სხვა მსგავს სხეულებს
უზარმაზარი ქალაქის ბულში.

დავეძებ მინის სუნს.
ქალის სუნს დავეძებ.

წყლისა და ქვის ამბავი

საკუთარ გულში გული დავჩეხე,
ავაშენე სახლი ქვებისგან.
წამლეკავი შტორმის ნაირი –
ჩემი ყოფა – შიგნიდან მოჩანს.

ზღვაა ჩამდგარი შენს თვალებში,
ნაპირს გადმოდის,
წყალი წყალს იხვევს იქ, სადაც შენ
ჩვენს სახლს ხედავდი.

ძალზე სწრაფია ზღვის მოქცევა,
მთელ წყალს მზე იწოვს.
ღრუბელი ღრუბლით იჟღინთება
და სიცოცხლე სუნთქვაზე ფიქრობს.

ძველი თაობის აღთქმა

ძველმა თაობამ აღთქმა დადო, რომ ერთხელაც
დედამინას შემოივლიდა,
მაგრამ ოცნება ვერ აისრულეს
და ის ფიცი საფლავებში თან ჩაიტანეს.

ეს მეორდება განუწყვეტლივ, თაობიდან თაობაზე გადადის
აღთქმა,
პოეტი კი თავის სიყვარულს აღმოაჩენს საკუთარ თავში
და ცვლილების ტალღა ტალღას მისდევს მის სულში.

თანდათან, დროთა განმავლობაში გაცხადდა ჩემთვის –
ძველმა თაობამ
შექმნა ოჯახი, მას შემდეგ რაც დაივიწყა ფიცი და აღთქმა,
თავს შეიგრძნობდნენ მარადიულ ნეტარებაში, როცა
მუჭაში მოიქციეს მთელი სამყარო.

მოგზაურობდნენ, ჰყავდათ ქალები და ზღვებგალმა
გადიოდნენ. ტურისტებივით იქცეოდნენ.
ჩანაწერებში ცნობა არვის შემოუნახავს, რადგან მიაჩნდათ
უმნიშვნელოდ ეს ყველაფერი.

ქალთან ერთად მოგზაურობა მთელი სამყაროს
დალაშქვრას ჰგავს.

მგზავრობას კი, საზოგადოდ, დასასრული აქვს.

მე პოეტი ვარ და თეატრის სცენაზე მდგარს აღმური ამდის.

დრო გადის და მე ჰულით ვერთობი.

დილა იყო... მე კოტიბარი-დანგულის ვთამაშობდი.

მზე ჩადის, ღმერთს ვუახლოვდები. სიყვარულით
შეპყრობილმა ჭკუა ვისწავლე.

ორად ორი არჩევანია – ქალი და დედამინა.

რა უნდა ვქნა? თავს მძაფრად იჩენს მთელი ჩემი
მემკვიდრეობა.

იდუმალეობამ იმატა ჩემში. ადრეც ვიცოდი –
როცა გყავს ქალი, ჩათვალე, რომ გეოგრაფიის გაკვეთილს
სწავლობ.

ვისაც ჰყავს ქალი, მას აქვს ველებიც, ზღვებიც, მთებიც,
მდინარეებიც.

ცხარე კამათი არ სრულდება იმ თემაზე, რომ
ქალის ფორმებში დედამიწა აღმოაჩინეს
მაშინ, როცა ქალის არსი ღმერთმა შეიცნო.
სიცოცხლემ იმარჯვა, ღმერთმა ძალა შეისხა თეატრში
ცეკვისას.

ქალს შევისწავლი. ჩემს სამყაროს სულს ჩავბერავ და
დავაფუძნებ სამყაროს ქალზე.
ხელს მივყოფ მიწის დამუშავებას, ხილს მოვიყვან, დავთეს
მარცვლეულს.

თქმა არ უნდა, ქალი არის ჩემი სამყარო.

სიცოცხლე – წყალი. ისახება სიცოცხლე წყლებში. ხან აქვს
ძირი, ხან – უძიროა.

სხვა ქალი

პოეტი-მლამიობი უკაცრიელ გზებზე დადის და
მლამიობ ქალს ხვდება. გარე სამყაროსთვის ის ქალი
მეძავია, მაგრამ პოეტისთვის – ადამიანი.
ქალი ათ ან ოც თაკად თავის სამყაროს უხსნის პოეტს,
მაგრამ მერე უეცრად იმ სამყაროს კარი იხურება.
მითხარით, როგორ გახსნას პოეტმა კარი, რომელიც ვერ
გაუღიათ ცივილიზაციებს?

ყველაფრის გახსნა ხომ სიცოცხლისათვის დედამინაზე
კარის მიჯახუნებას ნიშნავს?!
რა ჩახლართული სიტუაციაა? ეს რა საიდუმლოა ასეთი?

დღეა თუ ღამე ეს შეკითხვა მოსვენებას არ აძლევს პოეტს
და მიჰყავს იგი მომდევნო ლექსთან...
მიჰყავს იგი მომდევნო ქალთან!

წყლის ნიმფა

რომ სიარულით სიცოცხლეს გასცდეს
ჩქარი-მჩქეფარე მდინარესავით,
ქალთევზა უფრო ღრმა ზღვისკენ ილტვის
და ერთგულებას ასე ამტკიცებს.

ჩემო წყლის ნიმფა, გესალმები! მართლაც ასეა:
წყალი მკლავებში მოიქცევს ხმელეთს,
როცა მოქცევის ტალღებს დაკოცნი.

და ის მაინც წინ მიიწევს შეუბრალებლად
როს სიყვარულზე საუბრობენ ზღვა და მდინარე.

ხორხე ლუის ბორხესი

სხვადასხვა წლების ლექსები და მინიატიურები

ხორხე ლუის ბორხესის ნაწარმოებების გაცნობის შესაძლებლობა უმრავლესობას 1984 წლიდან მოგვეცა, მაშინ, როცა რუსულად ითარგმნა და გამოიცა მწერლის პროზაული ნაწარმოებების ორი კრებული; მისი ბრწყინვალე მოთხრობები და ესეები იმთავითვე განხილვისა და განსჯის საგანი გახდა, მაგრამ ის, რომ ბორხესი ამავე დროს განსხვავებული ხელწერის შესანიშნავი პოეტიც იყო, მისი ტალანტის ბევრმა დამფასებელმა ჯერ კიდევ არ იცოდა. უმეტესობამ ისიც არ უწყოდა, რომ არგენტინის ლიტერატურულ წრეებში ბორხესი 1923 წელს გამოცემული ლექსების კრებულით გახდა ცნობილი და აღიარებაც ამ კრებულმა მოუტანა.

24 წლის დამწყები მწერლის პირველ პოეტურ კრებულს – «ბუენოს-აირესის პაპანაქება» – არაერთი აღფრთოვანებული წერილით გამოეხმაურა იმ დროინდელი პუბლიკა; შემდგომ იყო 1926 და 1929 წლების პოეტური ნაწარმოებები. მიუხედავად იმისა, რომ მწერალი რამდენიმე ათწლეული ძირითადად პროზის ჟანრში მუშაობდა, სიცოცხლის ბოლო პერიოდში ისევ პოეზიას მიუბრუნდა და 1960 წლიდან 1985 წლის ჩათვლით ათი პოეტური კრებული გამოაქვეყნა.

ეს თარგმანი არის პირველი მცდელობა, რომ ქართველი მკითხველი მშობლიურ ენაზე გაეცნოს ბორხესის ლექსებს (თუმცა რომელია ლექსი და რომელი – მინიატიურა, თავად მკითხველმა გაარჩიოს...) და უკეთ გაერკვეს მწერლის პოეტურ გამოცდილებასა და შესაძლებლობებში, ზღვარზე

პოეზიის («ფერმკრთალი სტილის» ვერლიბრი, რასაც ახასიათებს უამრავი თავისებურება; ესა თუ ის ეპიზოდი შეიძლება, განმეორდეს ლექსიდან ლექსამდე, წიგნიდან წიგნამდე) და პროზის (მოკლე მინიატიურები, გამოკვეთილი რიტმული ნახატებით, გულმოდგინედ შერჩეული სიტყვებით, რომლებშიც თუმცა არაფერი არ არის აუცილებელი, მაინც ყველაფერი საჭიროა...).

მოკლედ, ბორხესის პოეზია 2002 წლამდე ჩემთვისაც უცხო ხილი იყო; «ინოსტრანნაია ლიტერატურას» მე-12 ნომერში პირველად წავიკითხე ბორხესის ლექსები; (მთარგმნელი ანდრეი შეტნიკოვი); გადავწყვიტე, მეთარგმნა, რადგან მივიჩნიე, რომ სიახლესთან ერთად მოულოდნელი და საინტერესოც იქნებოდა პროფესიონალი ლიტერატორებისთვის და ზოგადად ლიტერატურის მოყვარულთათვის ბორხესის პოეზიის გაცნობა.

მართალი არ ვიქნები, თუ ვიტყვი, რომ ეს თარგმანები ბორხესის პოეზიის განსაკუთრებული მოწონებისა და სიყვარულის შედეგია... ამ გენიალური ადამიანისადმი ჩემი უდიდესი პატივისცემის მიუხედავად, ამგვარი პოეტური ხელნერა და ავანგარდიზმი ნაკლებად მხიბლავს, თუმცა წარმოდგენილი ლექსების განსხვავებული ფორმა და მწერლის აზროვნების თავისებურება, მას სხვა ავტორებისგან გამოარჩევს და ამით ხდება საინტერესო და მიმზიდველი...

თუ არ ვცდები, პლატონი ამბობს, რომ წინასწარმეტყველებისა და მისნების მსგავსად, პოეტები სიბრძნით კი არ ქმნიან ლექსებს, არამედ ერთგვარი «ღვთიური სიშმაგის» წყალობით... შეიძლება, ეს აზრი გარკვეულწილად სამართლიანიც და გასათვალისწინებელიც იყოს ზოგადად პოეზიის

შეფასებისას, მაგრამ ბორხესთან მიმართებაში
ნამდვილად უსაფუძვლოა... მის პოეზიას წარმართავს
«რაციო» – გონება, რალაცნაირი თანდაყოლილი სიდინჯე
და იდუმალი ემოცია, უსინათლო ბრძენკაცის უფაქიზესი
შეგრძნებები, ასოციაციები, ღრმა და მასშტაბური
აზროვნება, გასაოცარი ინტელექტი; ბორხესის ხელში
ნებისმიერი ნივთი, ფაქტი, მოვლენა, ერთი სიტყვით,
ყველაფერი ადამიანური – პოეტურია და პოეზიის საგანი,
პოეტური სივრცის განუყოფელი და აუცილებელი
შემადგენელი ნაწილი...

1969 წელს გამოცემული პოეტური კრებულის («წყვდიადის
ქება») წინასიტყვაობაში ბორხესი წერდა: «ამ ფურცლებზე
ერთმანეთს ენაცვლება (ვფიქრობ, ურთიერთშეთანხმებით)
პოეტური და პროზაული ფორმები... ვაცხადებ, რომ მათ
შორის განსხვავება შემთხვევითი მგონია. ვისურვებდი, ეს
წიგნი ნაკითხულიყო, როგორც ლექსების წიგნი».

მოდით, ჩვენც ნავიკითხოთ ეს კრებული, როგორც
ლექსების წიგნი. იმედია, სიამოვნებით გავეცნობით და
სხვა თვალთ შევხედავთ სიცოცხლეშივე ლეგენდად
ქცეულ მწერალს.

ელგუჯა მარღია

წიგნიდან „ბუნოს-აირესის პაპანაქება“ (1923)

Aflerglow

[3]

დაისი ყოველთვის გაძრწუნებს
უგემოვნობითა და სიღარიბით
და უფრო მეტად –
უკანასკნელი განწირული ელვარებით.
ჟანგისფრად გადაიღებება ხოლმე ვაკე,
როცა მზე ჰორიზონტიდან თანდათან უჩინარდება.
ეს მოუთმენელი სინათლე, დამუხტული და მკაფიო,
ეს ჰალუცინაცია, სივრცეს რომ ავსებს
ყოვლისმომცველი სიბნელის შიშით,
მოულოდნელად ქრება,
როცა ჩვენ ვხვდებით მის სიყალბეს.
ასე ქრებიან სიზმრებიც,
როცა ვგრძნობთ, რომ გვძინავს.

ალაფი

მსგავსად იმისა, ვინც მოვლო მთელი ზღვისპირი,
ზღვის სიუხვით განცვიფრებული,
დაჯილდოებული სინათლითა და უსაზღვრო სივრცით,
მეც ასევე ვჭვრეტდი შენს სილამაზეს
მთელი უსასრულო დღე.
ღამით ჩვენ დავშორდით
და ჩამობინდულ მარტოობაში,
ქუჩაზე დაბრუნებისას, ვისი სახეც შენ ისევ გახსოვს,
საიდანღაც სიბნელიდან, მე გავიფიქრე: იქნება კი მართლა
ნამდვილი წარმატება, თუკი ერთი ან ორი რამ
ამ არაჩვეულებრივი მოგონებებიდან
მის სულს სამკაულად მაინც შემორჩება
ამ დაუსრულებელი მოგზაურობისას?

წარწერა ნებისმიერ ეპიტაფიაზე

განუსჯელი მარმარილო არ გადაეჩვევა,
ხმამალლა დაარღვიოს დავინწყების მეუფება
მჭევრმეტყველი ჩამონათვალით
სახელების, მოვლენების, მიღწევების, ძიებების.
ყველა ეს ნიშანი განსხვავებულად იმსხვრევა წყვდიადში
და მარმარილო არ ილაპარაკებს იმაზე,
რატომ დადუმდნენ ადამიანები;
დასრულებული ცხოვრების არსება –
მძრწოლარე იმედი,
ულმობელი ტკივილის სასწაული და სიხარულით გაოცება
გაგრძელდება საუკუნოდ.
დრო ბრმად მოუწოდებს თვითმართვად სულს,
ვინაიდან მისი პასუხისმგებლობა ჩადებულია
ვიღაცების უცხო სიცოცხლეში,
ვინაიდან შენც სარკვე და გამეორება ხარ
მათი, ვინც მანამდე გარდაიცვალა,
სანამ შენ გაჩნდებოდი ამქვეყნად,
და სხვები იქცევიან (და უკვე იქცნენ) უკვდავებად.

წიგნიდან „მთვარის მეორე მხარე“ (1926)

თითქმის საშინელი სამსჯავრო

ჩემი ლალი უსაქმურობა ცხოვრობს და
თავისუფლდება ღამის მრავალფეროვნებისგან.
ღამე – ეს მარტოსულის ხანგრძლივი დღესასწაულია.
ჩემი გულის კუნჭულში მე ვამართლებ
და ხოტბას ვასხამ საკუთარ თავს:
მე ვიყავი სამყაროს მოწმე; მე ვაღიარე სამყაროს
იშვიათობა.
მე ვუმღერე მარადიულს: მთვარის ნათელ გარსს და
სიყვარულისგან წითლად აღაჟღაჟებულ ლოყებს.
მე ლექსებში ავსახე ჩემს გარშემო არსებული ქალაქი
და მოწყვეტილი გარეუბნები.
მე გამოვხატე გაოცება იქ, სადაც სხვები
ლაპარაკობდნენ ჩვეულებრივად.
ფლეიტის ჰანგის გამეორებით
მე აღვანთე საკუთარი ხმა დაისებით.
სიმღერებში მე აღტაცებას მგვრიდნენ ჩემი სისხლისმიერი
წინაპრები და ოცნებების წინამორბედნი.
მე ვიყავი და ვარ.
მტკიცე სიტყვებით დავაკავშირე ჩემი გრძნობა,
რომელსაც შეეძლო ალერსში განიავება.
დიდი ხნის წინანდელი საზიზღრობის ხსოვნა
დაუბრუნდა ჩემს გულს.
მოქცევისგან ნაპირზე გამორიყული მკვდარი ცხენივით
ის დაუბრუნდა ჩემს გულს.
და მაინც ჩემს გვერდითაა ქუჩები და მთვარე.
წყალი აგრძელებს, სიხარულით აღავსოს ჩემი ბაგეები
და ლექსები უარს არ ამბობენ საკუთარ მუსიკაზე.
მე გარემოცული ვარ სილამაზის საშინელებით;

ვინ გაბედავს, განმსაჯოს მე, თუკი ჩემი მართობის ამ
უზარმაზარმა მთვარემ უკვე ყოველივე მაპატია?

მთელი ჩემი ცხოვრება

კიდევ ერთხელ კეთილმასხოვარი ბაგეები ისეთივე
ერთადერთია, როგორც თქვენ.

მე განვიცადე სიხარულის სიახლოვე და ტანჯვის ინტიმი.

მე გადავცურე ზღვა.

მე ვესტუმრე მრავალ ქვეყანას. მე შევხვდი ერთადერთ
ქალს

და სამ თუ ოთხ მამაკაცს.

მე მიყვარდა გოგო, ამაყი და სუფთა, ესპანურად მშვიდი.

მე ვნახე უსასრულო გარეუბნები, რომლებშიც განსახიერდა
დაისების დაუმცხრალი უკვდავება.

მე დავაგემოვნე მრავალრიცხოვანი სიტყვა.

მე დავრწმუნდი, რომ ამით ყველაფერი ამოწურულია,

რომ მე ვერ გავაკეთებ და ვერ ვნახავ რაიმე ახალს.

მე მჯერა, რომ ჩემი დღეების სიღარიბითა და სიმდიდრით
ღმერთს და ყველა ადამიანს ვუთანაბრდები.

წიგნიდან „სხვა, ისევ იგივე“ (1964)

ელეგია

აი ისიც, ბედი ბორხესის:
იცურო ამ სამყაროს სხვადასხვა ზღვაზე
და ერთადერთ და მარტოსულ ზღვაზე
სხვადასხვა სახელებით;
იყო ედინბურგის, ციურიხის, ორივე კორდოვოს,
კოლუმბიისა და ტეხასის ნაწილი;
მრავალი თაობის მონაცვლეობის შემდეგ
დაუბრუნდე უძველეს მიწას და საკუთარ ფესვებს,
ანდალუზიაში, პორტუგალიაში, იმ საგრაფოებში,
სადაც საქსები ებრძოდნენ დანიელებს
და სადაც ერთმანეთს ერეოდა მათი სისხლი;
იხეტილო ლონდონის მეწამული და წყნარი
ლაბირინთებით;
დაბერდე უთვალავ სარკეებში,
ამოდ უცადო, როდის შემოგხედავენ
მარმარილოს ქანდაკებები,
შეისწავლო ლითოგრაფიები, ატლასები, ენციკლოპედიები,
ნახო ის, რასაც ნახულობენ სხვა ადამიანები:
სიკვდილი, გათენების მკაცრი ფერები, დაბლობი
და ნაზი ვარსკვლავები;
და არაფერი დაინახო ანდა თითქმის არაფერი,
ერთი გოგოს სახის გარდა – ბუენოს-აირესიდან,
სახისა, რომლისთვისაც სულერთია, ახსოვთ თუ არა.
აი ისიც, ბედი ბორხესის:
მგონი, შენსაზე საოცარი მართლაც არ არის.

ესპანეთი

სხვა მხარეზე სიმბოლოების,
სხვა მხარეზე იუბილეთა დიდებულებისა და
გაცამტვერების,
სხვა მხარეზე გრამატიკული შეცდომების,
რასაც შეიცავს იდალგოს ისტორია,
რომელსაც სურდა დონ კიხოტი ყოფილიყო და
ბოლოს და ბოლოს გახდა კიდევ,
ჩვენს განკარგულებაში არაა მეგობრობა და სიხარული,
არის არქაიზმებისა და გამოთქმების ჰერბარიუმი;
სიტყვაძვირო ესპანეთო, შენ მყოფობ ჩვენს სულებში;
ესპანეთო ბიზონების,
რომლებსაც კლავდნენ რკინით და შაშხანების ზალპით
დასავლეთის ქვეყნების დაბლობებზე, მონტანას შტატში,
ესპანეთი, სადაც ოდისევსი ჩავიდა აიდას სამეფოში,
ესპანეთი იბერების, კელტების, კართაგენელების
და რომაელების,
ესპანეთი ჯიუტი ვესტგოთების,
გამოსულთა სკანდინავიიდან,
დამარცვლით რომ წაიკითხეს და დაივიწყეს ულფილის
ნაწერები, –
უამრავ ხალხთა მოძღვარის,
ესპანეთი ისლამის, კაბალის
და სულის წყვდიადი ღამის,
ესპანეთი ინკვიზიტორების,
რომლებსაც ბედმა გაუღიმათ, გამხდარიყვნენ ჯალათები,
თუმცა შეიძლებოდა ყოფილიყვნენ მსხვერპლნიც;
ესპანეთი უდიდესი თავგადასავლების,
მზვერავი ქალივით ზღვებზე ჩასაფრებული,
სისხლიანი იმპერიების შემმუსვრელი,

რაც გრძელდება აქ, ბუენოს-აირესში
1964 წლის ივლისის ამ ღამეს.
ესპანეთი სხვაგვარი გიტარის,
მოურიდებელი, ქედუხრელი, ჩვენეული,
ესპანეთი შიდა პატარა ეზოების,
ესპანეთი წმიდა ქვების, ტაძრებისა და რელიკვიების,
ესპანეთი ნდობისა და გულღია მეგობრობის,
ესპანეთი განუსჯელი თავდადების,
ჩვენ შეგვიძლია, ვიქადაგოთ სხვა სიყვარული,
ჩვენ შეგვიძლია, დაგივიწყოთ შენ,
როგორც საკუთარ წარსულს ვივიწყებთ,
და მაინც, შენ განუყოფელი ხარ ჩვენგან,
შენ ჩვენს იდუმალ ჩვეულებებსა და სისხლში ხარ,
ჩემს წინაპრებში, რომლებსაც ერქვათ ასევედო და
ხუარესი,
ესპანეთი,
მდინარეებისა და მრავალრიცხოვანი შთამომავლობის
მშობელი,
დაუსრულებელი და გარდაუვალი.

სხვა პოემა სხვადასხვა ძღვენზე

მე მინდა, მადლობა ვუთხრა
მიზეზებისა და შემთხვევების ღვთიურ ლაბირინთს
შემოქმედების მრავალფეროვნებისთვის,
რაც შესისხლხორცებულია ამ ერთადერთ სამყაროსთან,
გონებისთვის, რაც არ დატოვებს საკუთარ ოცნებებს
ლაბირინთის გეგმაზე;
ელენეს სახიერებისა და ოდისევსის შეუპოვრობისთვის,
სიყვარულისთვის, რაც გვანიჭებს უფლებას,
სხვებსაც ისე ვუყუროთ, როგორაც შევცქერით ღმერთს;
ალმასის სიმტკიცისა და წყლის დამყოლობისთვის,
ალგებრისთვის, რაც სრულყოფილი კრისტალების
სასახლეა,
ანგელუს სიღებოუსის მისტიკური სტრიქონებისთვის,
შოპენჰაუერისთვის,
თითქმის რომ გაშიფრა სამყარო;
ცეცხლის ელვარებისთვის,
რასაც, ნებისმიერი ადამიანური არსება
უძღურია, უყუროს მუდმივი გაოცების გარეშე;
წითელი ხისთვის, კედრებისა და სანდლებისთვის,
პურისა და მარილისთვის,
ვარდების მისტერიისთვის,
გაბნეული ფერისთვის, რასაც ვერ ვხედავთ,
1955 წლის დაისებისა და დღეებისთვის,
შეუპოვარი მწყემსებისთვის,
რომლებიც დაბლობებში დარაჯობენ ფარას და აისს,
მონტევიდეოს დილისთვის,
მეგობრობის ხელოვნებისთვის,
სოკრატეს უკანასკნელი დღისთვის,
სიტყვისთვის, რაც მწუხრის ჟამს

ერთი ჯვრიდან მეორე ჯვარზე გადაფრინდა;
ისლამის რალაც სიზმრისთვის, რაც თავის თავში
ათას ერთ ღამესაც აერთიანებს,
კიდევ ერთი ზმანებისთვის ჯოჯოხეთზე,
განმწმენდი ცეცხლის სვეტისთვის
და სფეროების სიდიადისთვის,
სვედენბორგისთვის,
რაც კავშირშია ანგელოზებთან ლონდონის ქუჩებში,
იდუმალი და უხსოვარი მდინარეებისთვის,
რომლებიც ერთად იღვრება ჩემში;
ენისთვის, რომელზეც მრავალი წლის წინ
ვლაპარაკობდი ნორტუმბრიაში,
საქსების ხმლისა და არფისთვის,
ზღვისთვის, რაც არის მოელვარე უდაბნო,
ასევე ჩვენთვის უცნობი საგნების შიფრი
და ვიკინგების ეპიტაფია;
ინგლისური მეტყველების მუსიკისთვის,
გერმანული მეტყველების მუსიკისთვის,
ოქროსთვის, ლექსებში რომ ციმციმებს,
ეპიკური ზამთრისთვის,
წაუკითხავი წიგნის სახელწოდებისთვის:
Gesta Dei per Francos,
ჩიტივით უდანაშაულო ვერლენისთვის,
კრისტალის პრიზმისა და ბრინჯაოს სიმძიმისთვის,
ვეფხვის ზოლებისთვის,
სან ფრანცისკოსა და მანჰეტენის ცათამბჯენებისთვის,
ტეხასის დილისთვის,
ვიღაცა სევილიელისთვის,
რომელმაც გამოსცა დამრიგებლური წერილები
და დაგვიმალა საკუთარი სახელი,
სენეკას და ლუკიანესთვის,
რომლებიც კორდოვოს მკვიდრები იყვნენ

და ჯერ კიდევ ესპანური ენის წარმოშობამდე
მთელ ესპანურ ლიტერატურას
დაუდეს საფუძველი;
ჭადრაკის გეომეტრიულობისა და გულუხვობისთვის,
ზენონის კუსა და როისის რუკისთვის,
სამკურნალო ოთახებში დატრიალებული
წამლების სუნისთვის,
ენისთვის, რომელსაც შეუძლია სიბრძნის სიმულირება,
დავინწყებისთვის, რომელიც წაშლის
ან შეცვლის წარსულს,
ჩვეულებისთვის,
რომელიც გვიმეორებს და გვარწმუნებს ჩვენ,
როგორც სარკე,
დილისთვის, რომელიც შთაგვაგონებს ჩვენ
დასაწყისის ილუზიას,
ღამისთვის, მისი სიბნელისა
და მისი ასტრონომიულობისთვის,
სიხარულისთვის იმის გამო, რომ არსებობენ სხვებიც,
სამშობლოსთვის, რომელსაც ჩვენ ვცნობთ ჟასმინებში
ანდა ძველ დაშნაში,
უიტმენისა და ფრანცისკ ასიზელისთვის,
უკვე რომ შექმნეს ეს პოემა;
შემოქმედებისთვის, რისი წყალობით ის ამოუნურავია
და გადავსებულია ყოველგვარი ქმნილებით
და არასოდეს დასრულდება უკანასკნელი ლექსით
და შეიცვლება ადამიანების კვალდაკვალ;
ფრანსებ ასლამისთვის, რომელმაც
საკუთარ შვილებს აპატია
მათი უჩინარი სიკვდილი;
წუთებისთვის, წინ რომ უძღვის სიზმარს,
სიზმრისა და სიკვდილისთვის,
ამ წყვილი მრუმე საუნჯისთვის;

სხვადასხვა იდუმალი ძღვენისთვის,
რასაც მე არ ვასახელებ,
მუსიკისთვის, რაც დრო და ჟამის
ამოუხსნელ ფორმას წარმოადგენს.

წიგნიდან „წყვილიადის ქება“ (1969)

ფრაგმენტები აპოკრიფული სახარებიდან

3. უბედურია სულით ღარიბი,
რამეთუ მიწაში ჩავა ის, რაც დღეს მიწაზე ჰგეიბს.
4. უბედურნი არიან მომტირალნი,
რამეთუ ტირილი ექცათ საცოდავ ჩვევად.
5. ბედნიერნი არიან ისინი, რომელთაც იციან,
რომ გვემა – ეს არ არის დიდების გვირგვინი.
6. ცოტაა, იყო ბოლო, რომ ერთხელაც პირველი გახდე.
7. ბედნიერია ის, ვინც არ დაიჟინებს თავის სიმართლეს,
რამეთუ ბოლოს და ბოლოს არავინ არის მართალი,
ბოლოს და ბოლოს ყველა მართალია.
8. ბედნიერია სხვისი მიმტევებელი და ისიც,
ვინც საკუთარ თავს მიუტევებს.
9. ნეტარ არიან მშვიდნი,
რამეთუ ისინი არ თმობენ უთანხმოების ჟამს.
10. ნეტარ არიან ისინი, ვისაც არ შია სიმართლე,
რამეთუ მათ იციან, რომ ხვედრი ჩვენი –
ბოროტი ან ბედნიერი – შემთხვევითობის საქმეა,
რაც გონებით მიუწვდომელია.
11. ნეტარ არიან მოწყალენი,
რამეთუ მათი სიხარული მოწყალების გაღებაშია
და არა ჯილდოს მოლოდინში.
12. ნეტარ არიან სუფთანი გულით,
რამეთუ ისინი ღმერთს იხილავენ.
13. ნეტარ არიან სიმართლისთვის დევნილნი,
რამეთუ სიმართლე მათთვის უფრო მეტს ნიშნავს,
ვიდრე კაცობრიობის ხვედრი.
14. არავინ არ ჭამს მიწის მარილს;
მაგრამ მაინც, ცხოვრების რომელიღაც მონაკვეთში
ყველა მიწის მარილად იქცევა.

15. როცა აენტება კანდელი,
მას ვერც ერთი ადამიანი ვერ დაინახავს;
იხილავს მხოლოდ ღმერთი.
16. არ არსებობს დაურღვეველი აღთქმანი
არც ჩემგან და არც წინასწარმეტყველებისგან.
17. თუკი ვინმე მოკლავს სიმართლეს
ან იმის გამო, რომ რაღაცას სიმართლედ მიიჩნევს,
ეს არ იქნება მისი დანაშაული.
18. ადამიანთა საქმენი არ ღირს
არც ცეცხლად და არც ზეცად.
19. სუყველა, ვისაც ეზიზღება მტერი თვისი,
ასე თუ ისე მის მონად იქცევა.
შენი ზიზღი არასოდეს იქნება
შენი სულის მშვიდობაზე უკეთესი.
20. თუკი შენი მარჯვენა ხელი შეურაცხყოფს შენ,
მიუტევე მას, შენ – ეს ხომ შენი სხეული და სულია,
ამიტომ არის ძნელი ანდა თითქმის წარმოუდგენელი,
მათ გამყოფ ზღვარზე მიუთითო...
24. ნუ შექმნი საკუთარი თავისგან
სიმართლის მთქმელის კულტს. არ არსებობს ადამიანი,
ვინც მთელი დღის განმავლობაში განზრახ არ იცრუებს,
და თანაც – არაერთგზის.
25. არ დაიფიცო, რამეთუ ყოველგვარი ფიცი
მაღალფარდოვნად ჟღერს.
26. შეენინააღმდეგე ბოროტებას,
მაგრამ სიმკაცრისა და მრისხანების გარეშე.
თუკი ვინმე დაგარტყამს მარჯვენა ლოყაზე,
შეგიძლია, მას მარცხენაც მიუშვირო,
ოღონდ შენ ამის გამო არ უნდა შეგეშინდეს.
27. მე არ ვლაპარაკობ არც მისაგებებელზე
და არც პატიებაზე; დავინწყება –
აი, ერთადერთი მისაგებელი და ერთადერთი პატიება.

28. მიაგო სიკეთე მტერს შენსას –
ჭეშმარიტი საქმიანობაა და არა ძნელი; გადაიყვარო იგი –
ანგელოზების საზრუნავია და არა ადამიანების.
29. მიაგო სიკეთე მტერს შენსას –
კარგი საშუალებაა, აამო შენს მედიდურობას.
30. ნუ დააგროვებთ ოქროს თქვენთვის დედამიწაზე,
რამეთუ ოქრო ჰბადებს მცონარობას,
ხოლო მცონარობისგან წარმოიშობა
სასონარკვეთა და სიძულვილი.
31. იფიქრე, რომ სხვები სამართლიანები არიან
ან გახდებიან სამართლიანები
და, თუ ეს სხვაგვარად მოხდება, არა შენი ბრალეულობით.
32. ღმერთი ყოვლისშემძლეა ადამიანებისგან
განსხვავებით
და იგი მათ სხვა საზომით გაზომავს.
33. მიეცით ძვირფასეულობა ძაღლებს,
დაუყარეთ მარგალიტი ღორებს; აუცილებელია, მისცეთ..
34. ეძებეთ, რათა ეძებოთ და არა იმისთვის, რომ იპოვოთ...
39. შემომსვლელს არჩევს კარები და არა ადამიანი.
40. ნუ განსჯით ხეს მისი ნაყოფით
და ადამიანს მისი საქმიანობით; ისინი შესაძლებელია,
უკეთესებიც და უარესებიც აღმოჩნდნენ.
41. არაფერი აშენებულა ქვაზე, ყველაფერი – ქვიშაზე;
ოღონდ ჩვენ უნდა ვაშენოთ ისე,
თითქოსდა ქვიშა ქვა იყოს...
47. ბედნიერია ის, ვინც ღარიბია უბედურების
ანდა მდიდარია მედიდურობის გარეშე.
48. ბედნიერია გაბედული, ვისი სულიც
თანაბრად ეგუება დამარცხებასაც და დიდებასაც.
49. ბედნიერია, ვინც მეხსიერებაში ინახავს
ვირგილიუსის ან ქრისტეს სიტყვებს,
რამეთუ ამ სიტყვების სინათლე გააბრწყინებს მათ

ნუთისოფელს.

50. ბედნიერია მიჯნური და სიყვარულის შემძლები
და ისიც, ვისაც შეუძლია, სიყვარულის გარეშე იცხოვროს.

51. ბედნიერია ბედნიერი.

20 მაისი, 1928

ახლა ის უვნებელია, როგორც ღმერთები.
არაფერს დედამინაზე არ შეუძლია, მას ჭრილობა
მიაყენოს:
არც ჭლექსა და არც ქალს, რომელმაც გადაიყვარა,
არც ლექსების მტანჯველ მოუსვენრობას,
არც მთვარეს, ამ თეთრ საგანს,
რისთვისაც უკვე საჭირო არ არის სიტყვების ამორჩევა;
ის ნელა ეშვება ცაცხვების ხეივანში,
ათვალიერებს შემოსასვლელ კარებსა და ბალუსტრადებს
და არ ცდილობს მათ დამახსოვრებას.
მან უკვე იცის, რამდენი დღე დარჩა და რამდენი ღამე.
მან გამოუწერა საკუთარ თავს მკაცრი დისციპლინა.
მან უნდა შეასრულოს გარკვეული საქმე:
ესტუმროს ხოლმე კაფეს,
შეეხოს ხეს და სარკმლის ჩარჩოს,
რათა მომავალი ჩანდეს ისევე აუცილებელი,
როგორც წარსული.
ის მოქმედებს ისე, რათა სასურველი და საზარელი მისი
ამბავი
აუცილებლად გახდეს რიგის საბოლოო წევრი...
ის მიდის ორმოცდამეცხრე ქუჩაზე;
ფიქრობს, რომ უკვე ვერასოდეს გაივლის ვერც ერთ
თაღქვეშ,
რომელიც რომელიმე შიდა ეზომდე მიიყვანს...
ის უკვე დაემშვიდობა უამრავ მეგობარს,
თუმცა ისინი ამაზე არც კი ეჭვობენ.
ის ფიქრობს, რომ ვერასოდეს გაიგებს,
იქნება თუ არა ხვალინდელი დღე წვიმიანი.
ის ხვდება საკუთარ ნაცნობებს და აპამპულავენ მათ.

ეს შემთხვევა იქცევა ანეკდოტად.
ახლა ის უვნებელია, როგორც მკვდრები.
დათქმულ დროს ის აივლის მარმარილოს საფეხურებზე
(ეს დარჩება სხვების მახსოვრობაში),
ის დაეშვება საპირფარეშოს ოთახში.
წყალი სწრაფად მორეცხავს სისხლს იატაკის ჭადრაკულ
ფიქალზე...
სარკე ელოდება მას;
ის მიიყვანს სუფთა ვარცხნილობამდე, ჰალსტუხის ნასკვის
შესწორებამდე,
(ის ყოველთვის იყო ოდნავ დენდი,
როგორიც უნდა იყოს სხვა პოეტიც)
და შეეცდება, წარმოიდგინოს,
რომ ის, ვისაც ახლა ხედავს სარკეში,
შეასრულებს ყველა მოქმედებას და ის, მისი ორეული,
გაიმეორებს მას.
მისი ხელი არ აკანკალდება, როცა განხორციელდება,
სხვათა შორის, უკანასკნელი მოქმედება.
დამჯერი და ჯადოსნური იარაღი უკვე მიბჯენილია
საფეთქელთან.
მე ვვარაუდობ, რომ ასე მოხდა ყველაფერი^[4]

გი დე მოპასანი

პიერო

(ფრანგულიდან თარგმნა ნესტან იორდანიშვილმა)

ქალბატონი ლეფევრი სოფლელი დედაკაცი იყო. ერთი იმ ბაფთებით მორთული, ფურჩალაქუდიანი ქვრივთაგანი, ვინც ხშირად შეცდომით ლაპარაკობს, ხალხში თავი ქედმაღლურად უჭირავს და სასაცილო იერისა და უშნო სამოსის ქვეშ პრეტენზიულ უხეშობას ისევე მალავს, როგორც დიდრონ, წითელ ხელებს – ფარჩის ხელთათმანებში.

მსახურად ერთი ტლუ, მარჯვე დედაკაცი ჰყავდა, სახელად როზა.

ქალები მომცრო, მწვანედარაბებიან სახლში ცხოვრობდნენ გზის პირას, ნორმანდიაში, კოს მხარის შუაგულში და რაკი სახლის წინ ვიწრო ბაღი ჰქონდათ, ბოსტნეულიც მოჰყავდათ.

და აი, ერთხელ, ღამით, ვიღაცამ მათ ბოსტანში ათიოდე თავი ხახვი მოიპარა.

როგორც კი როზამ ეს ქურდობა შენიშნა, ქალბატონთან მიიჭრა ამბის მისატანად; ქ-ნმა ლეფევრმაც მყისვე ჩაირბინა ბოსტანში. ქალებს სასო წარუკვეთა და შიშის ზარი დასცა ამ ამბავმა. გაქურდეს, გაქურდეს, მერედა, ვინ? ქალბატონი ლეფევრი! მაშ, იმ მხარეში ქურდობა გაჩენილიყო და ქურდი, შეიძლება, კიდევაც მობრუნებულიყო.

ქალები შიშით დასცქეროდნენ ფეხის ნაკვალევს. ერთმანეთს ეთათბირებოდნენ, რას არ ვარაუდობდნენ:

«დახეთ, აქ გაუვლიათ, მესერზე ამომძვრალან და შიგ კვალში გადმომხტარან!»

ამბობდნენ ამას და ხვალინდელი დღე თავზარსა სცემდათ. აწი მშვიდად როგორღა დაეძინათ?

ქურდობის ამბავი ელვასავით მოედო არემარეს. მეზობლებმა მყისვე მოირბინეს, ქურდობის კვალი გულდაგულ მოიხრიკეს, თვითონაც იმსჯელეს. მასპინძლებიც ყოველ ახალ სტუმარს, თავიანთ ეჭვებსა და ვარაუდებს უზიარებდნენ.

მეზობელმა ფერმერმა ურჩიათ, ძალღი უნდა იყოლიოთო.

მართალი ბრძანება იყო; ძალღი უნდა გაეჩინათ, თუნდაც იმიტომ, რომ თავდასხმისას პატრონები გაელვიძებინა. ოღონდ დიდი ნაგაზი კი არა, ღმერთო! ნაგაზი რად უნდოდათ? მისი ჭმევა ხომ გააკოტრებდათ! მაგრამ პატარა ძალღი კი (რომელსაც ნორმანდიაში ფინიას ეძახდნენ), პატარა წკავწკავა ცუგა პირდაპირ მისწრება იქნებოდა.

სტუმრები რომ წავიდ-წამოვიდნენ, ქალბატონმა ლეფევრმა ბევრი იმსჯელა ლეკვის აყვანის თაობაზე... კარგად რომ დაფიქრდებოდა და სალაფავით თავმოდგმულ მათლაფას წარმოიდგენდა, სიმწრით ასავსავებდა ხელებს; აკი, თვითონაც იმ ხელმოჭერილ სოფლის დედაკაცთაგანი იყო, ჯიბეში მუდამ რომ უღევთ ორიოდე გროში გზად შემხვედრ გლახაკთა გასაკითხად და კვირაობით ეკლესიაში შესაწირად.

როზამ, ცხოველების დიდი მოყვარული რომ იყო, ქ-ნ ლეფევრს თავის მოსაზრებანი გაანდო და ეშმაკურად კიდევაც დაიცვა თავისი თვალსაზრისი. ჰოდა, გადაწყდა, რომ პატარა, სულ ერთი ციდა ლეკვი აეყვანათ.

დაინყეს ძებნა, მაგრამ მარტო დიდ ქოფაკებს აწყდებოდნენ, წვნიანს გამალეებით რომ ხვრეპენ ხოლმე. როლევილის ბაყალს კი ჰყავდა ცუგა, პანია ცუგა, მაგრამ მასში ორ ფრანკს ითხოვდა, განუელი ხარჯი რომ დამიფაროსო. ქ-ნმა ლეფევრმა დაიჟინა, ფინიას კი ვაჭმევ, მაგრამ მასში ფულს არასდიდებით არ გადავიხდიო.

და აი, ერთ დღეს, მეფუნთუშემ, რომელსაც გაგონილი ჰქონდა მათი გასაჭირი, ქალებს თავისი ურიკით უცნაური, თავითფეხებამდე თაფლისფერი ლეკვი მოუყვანა. ლეკვს თათები ძლივს ეტყობოდა, ტანი ნიანგისას მიუგავდა, თავი – მელიისას; პანია კუდი ისე აეპრიხა, ჯილა გეგონებოდათ. ვილაც მუშტარს მისი თავიდან მოცილება სდომებოდა. ქალბატონ ლეფევრს ძალიან მოეწონა ეს უგვანი ლეკვი, რაკი მუქთი გახლდათ. რობამ გულში ჩაიკრა იგი და მეფუნთუშეს ჰკითხა, რა ჰქვიაო. მეფუნთუშემ მიუგო: «პიერო».

ლეკვი საპნის ძველ ყუთში ჩასვეს და ჯერ სასმელი წყალი დაუდგეს. ხალისით ასვლიპა. მერე პურის ნაჭერიც მიუგდეს. იმასაც წამში მოუთავა ხელი. შეშფოთებულმა ქ-ნმა ლეფევრმა თავი დაიმშვიდა: «რომ მოშინაურდება, თავის ნებაზე გავუშვებთ. ეზო-ყურეში იცუნცულებს და საჭმელს თვითონ იშოვის ხოლმე.»

მალე ცუგა მართლაც თავის ნებაზე მიუშვეს, მაგრამ მაინც სულ მშიერი ჩანდა. თან, მარტო მაშინ თუ წკავნკავებდა, როცა თავის წილ ულუფას ითხოვდა. ამ დროს, იცოცხლე, გახელებით ყეფდა.

ბაღში ყველას თავისუფლად შეეძლო შესვლა. პიერო არავის ერჩოდა. ახალმოსულს კი არ უღრენდა, გაეგებებოდა და ელაქუცებოდა.

ქალბატონი ლეფევრი მაინც შეეჩვია ლეკვს. თითქმის შეუყვარდა კიდევ და ხანდახან თავისი ხელითაც აჭმევდა ყაურმაში ჩაბუჭბუჭებულ პურის ნატეხებს.

ოღონდ ბეგარაზე თავის დღეში არ უფიქრია და როცა რვა ფრანკი მოსთხოვეს – მთელი რვა ფრანკი ამ ერთი ციდა ციბასათვის, ყეფაც რომ არ იცოდა, ელდისაგან კინალამ გული შეუნუხდა.

გადაწყდა, პიერო თავიდან მოეცილებინათ. მაგრამ მისი წაყვანა არავინ ისურვა. ირგვლივ, ათი მილის მანძილზე, ყველამ შორს დაიჭირა. მაშინ, რაკი სხვა გზა არ ჩანდა, გადაწყვიტეს, პიერო «ხაროში მოესროლათ.»

ასე ექცეოდნენ ყველა ძალღს, რომლის თავიდან მოცილებაც სურდათ.

ტრამალი ველის შუაგულში რაღაც ქოხი თუ ისლით დახურული ფარდული მოჩანდა. ეს მერგელის საბადოს შესასვლელი გახლდათ; მიწის ქვეშ ოცი მეტრის სიღრმის ჭა გაეთხარათ, მაღაროს გრძელ დერეფნებს რომ შეერთებოდა.

ამ საბადოში წელიწადში ერთხელ ჩადიან ხოლმე, როცა მიწებს აპოხიერებენ. მთელ დანარჩენ დროს კი ის სასაფლაოს მაგივრობას უწევს დასაღუპად განწირულ ძაღლებს; და ხშირად, როცა ორმოს გვერდს ჩაუვლით, ყურთ საბრალობელი ყმუილი, შმაგი თუ უსასოო ყეფა ჩაგესმებათ.

მონადირე და მეცხვარის ძაღლები თავზარდაცემული გარბიან აქედან. და თუ თხრილში ჩახედვას მოისურვებთ, ცხვირში საშინელი ხრწნის სუნი გეტაკებათ.

ბნელში კი საზარელი ტრაგედიები თამაშდება; როცა ხაროში რომელიმე მხეცი ათ თუ თორმეტ დღეს სულს დაფავს, თავის წინამორბედთა ლეშით ნაკვები, სოროს ახალი ბინადარი – უფრო დიდი და, ცხადია, უფრო ღონიერიც, უეცრად თავს ეცემა. ასე ხვდებიან ერთურთის პირისპირ მარტონი, დამშეულნი, თვალანთებულნი, თავზარდაცემულნი, ბალანაშლილნი. ერთმანეთს ყოყმანით უდარაჯებენ, ბიჯის წარდგმა ვერ გაუბედავთ. მაგრამ შიმშილი აჩქარებთ. ერთმანეთს ეძგერებიან, დიდხანს გაშმაგებით იბრძვიან. წამიც და, უფრო ძლიერი ნთქავს უფრო სუსტს, ცოცხლად ფლეთს და ყლაპავს.

როცა პიეროს განირვა გადაწყვიტეს, დაუნყეს ძებნა კაცს, ვინც ამ საქმეს ხელს მოჰკიდებდა. გზის ზედამხედველმა ათი სუ მოითხოვა. ეს მეტად ძვირი ეჩვენა ქ-ნ ლეფევრს. მეზობლის კალატობი ხუთ სუს სჯერდებოდა; ესეც ებევრათ და როზამ დაასკვნა, სჯობს, თვითონ წავიყვანოთ, გზად ავად არავინ მოეპყრობა და რას ვუპირებთ, ვერ მიხვდებაო. გადაწყდა, როგორც კი შელამდება, გზას დავადგეთო.

იმ საღამოს პიეროს გემრიელი წვნიანი ახვრიპეს, ერბოთი შეზავებული. პიერომ საგულდაგულოდ მოლოკა ჯამი და როცა კმაყოფილებით აქიცინებდა კუდს, როზამ მზაკვრულად წინსაფარში უკრა თავი.

ჩქარი ნაბიჯით მიდიოდნენ მინდორში, მოროდინობის დარად. მალე მერგელის საბადოც შენიშნეს და მისკენ გაემართნენ; ქ-ნმა ლეფევრმა მიაყურადა, თხრილიდან ძაღლის ყმუილი თუ ისმისო. არა, იქ არავინ იყო. პიერო მარტო იქნებოდა. მაშინ როზამ ზღუქუნით გადაკოცნა ლეკვი და თხრილში ჩაუძახა; მერე ქალებმა შიგ ჩაიჭვრიტეს და მიაყურადეს.

ჯერ ყრუ ხმაური შემოესმათ. მერე მათ სმენას მწარე ჩივილიც მისწვდა, გულისმომწყვლელი ყმუილი დაჭრილი ცხოველისა; ყმუილს გამწარებული წკავწკავიც მოჰყვა, სასონარკვეთილი ძახილი, ვედრება ძაღლისა, ზეცისკენ თავაღერილი შველას რომ ითხოვდა.

ო, როგორ წკავწკავებდა საბრალო, როგორ წკავწკავებდა!

ქალებმა სინდისის ქენჯნა იგრძნეს; თავბარი დაეცათ, ენით უთქმელმა შიშმა შეიპყრო ორივე და იქაურობას სირბილით გაეცალნენ. როზა უფრო სწრაფად გარბოდა და ქ-ნი ლეფევრი მისძახოდა, დამიცადე, როზა, დამიცადეო.

ლამით ორთავეს საბარელი კოშმარები სტანჯავდა.

ქ-ნ ლეფევრს ესიზმრა: სუფრას უნდა მისჯდომოდა წვნიანის საჭმელად, მაგრამ როცა საწვნეს თავი მოხადა, შიგ პიერო დახვდა, ეცა და ცხვირზე უკბინა.

დაფეთებულს გამოედვიდა და მოეჩვენა, რომ კვლავ ძაღლის ყეფა ჩაესმოდა. ყური მიუგდო და მიხვდა, რომ სმენა ატყუებდა.

ისევ ჩასთვლიმა და ერთბაშად შარაზე ამოყო თავი; გზას ბოლო არ უჩანდა. უეცრად შუაგზაში კალათი შენიშნა, თავმონნული კალათი, ფერმერები რომ დაატარებენ ხოლმე. ვიღაცას აქ დარჩენოდა. მის დანახვაზე ტანში ჟრუანტელმა დაუარა.

მაინც შეეცადა კალათის გახსნას; შიგ განაბული პიერო წამოხტა, ანაზდად ხელში სწვდა და აღარ მოეშვა; ქალი დავზარდაცემული გამორბოდა და ხელზე ჩაფრენილ, კრიჭაშეკრულ ძაღლს მოათრევდა.

გამთენიისას გამოედვიდა და გულგახეთქილი მერგელის ორმოსკენ გაქანდა.

ისევ წკავნკავი შემოესმა; ძალღი წკავნკავებდა და წკავნკავებდა. მთელი ღამე არ გაჩუმებულა. ქალს ცრემლი წასკდა და დაუძახა ლეკვს, ათასი სააღერსო სახელით უხმობდა. პიეროც პატრონს კვლავ ძალღური სიყვარულით გამოეხმაურა.

ქ-ნმა ლეფევრმა ისევ მოინდომა მისი ნახვა; გულში აღთქმას სდებდა, სიკვდილამდე ზრუნვას არ მოვაკლებ, გავაბედნიერებო.

მყისვე გავარდა თხრილის ოსტატთან, ვისაც აქაურობის დასუფთავება ევალებოდა და თავისი სატკივარი გაანდო. ოსტატი უსიტყვოდ უსმენდა. როცა ქალი სათქმელს მორჩა, მიუგო:

– თქვენი ლეკვი გნებავთ? ოთხი ფრანკი დაგიჯდებათ!

ქალს გააჟრჟოლა. მთელი მისი მწუხარება ერთბაშად ქარს გაჰყვა.

– ოთხი ფრანკიო! ღმერთო ჩემო, ოთხი ფრანკიო!

კაცმა იწყინა:

– მაშ, რა გგონიათ? თოკებს მოვზიდავ, კიბეს მოვათრევ და ჩემს ბიჭთან ერთად ორმოში ჩავძვრები, რომ გაამოთ და ცუგა დაგიბრუნოთ. არ უნდა გადაგეგდოთ!

ქალი შეურაცხყოფილი გასცილდა. «ოთხი ფრანკიო, გაგონილა?»

შინ რომ დაბრუნდა, მსახური იხმო და ყველაფერი უამბო.
როზა სასონარკვეთით გაიძახოდა:

– ოთხი ფრანკი! ეს ბევრი ფულია, ქალბატონო!

მერე თითქოს გამოსავალს მიაგნო:

– იქნებ საჭმელი ჩაგვეყარა მაგ საბრალოსთვის,
შიმშილით რომ არ მოკვდეს.

ქ-ნი ლეფევრი სიხარულით დათანხმდა და ქალები მყისვე
დაადგნენ გზას. თან დიდი კარაქიანი პურის ნაჭერი
მიჰქონდათ.

პური ლუკმა-ლუკმა დატეხეს და ერთიმეორის მიყოლებით
ჩაუყარეს პიეროს. თანაც უყვავებდნენ. გადასანსლავდა
ძალდი ლუკმას თუ არა, მაშინვე წკავწკავს ატეხდა, მეორე
ლუკმაც ჩამომიგდეთო.

იმ საღამოსაც მობრუნდნენ ქალები; მეორე დღესაც;
ყოველ მომდევნო დღეს მოეშურებოდნენ აქეთ, მაგრამ
ახლა მარტო ერთ გზობას თუ აკეთებდნენ.

ერთ დილას კი, როცა, ის იყო, თხრილში პირველი ლუკმა
უნდა გადაეგდოთ, ერთბაშად ქვეშიდან გაავებული ღრენა
შემოესმათ. იქ ორნი იყვნენ! თხრილში მეორე ძალდიც
ჩაეგდოთ, დიდი ქოფაკი!

როზამ ჩასძახა: «პიერო!» პიერომ პასუხად წკავწკავი
მორთო; ინკავწკავა და ინკავწკავა. ქალებმა პურის ჩაყრა
ინყეს; მაგრამ ყურში სულ საშინელი ბლლარძუნის ხმა
ჩაესმოდათ, რომელსაც პიეროს საბრალობელი წკმუტუნი
მოსდევდა. ეტყობა, ახლადმოსულ ქოფაკს დაეკბინა და
რაკი უფრო ძლიერიც ჩანდა, ყველაფერი სულ ერთიანად
შეესანსლა.

ამაოდ ჩასძახოდნენ მსახური და ქალბატონი:

– ეს შენი ლუკმაა, პიერო!

პიეროს, ეტყობა, მოსაკითხიდან ერთი ნამცეციც არ ხვდებოდა.

ქალებმა გაოგნებით გადახედეს ერთმანეთს; და ქ-ნმა ლეფევრმა ღვარძლიანად ჩაილაპარაკა:

– სად შემიძლია, ამ თხრილში ჩაგდებული ყველა ძაღლი დავაპურო. ამეებზე ხელი უნდა ავიღო.

და თავზარდაცემული იმ აზრით, რომ ყველა უპატრონო ძაღლს მის ხარჯზე უნდა ეცხოვრა, იქაურობას გასცილდა. დარჩენილი პურიც კი უკან წამოიღო და შინ მიმავალმა ლოღნა დაუნყო.

როზა უკან მისდევდა და ცისფერი წინსაფრის კალთით ცრემლებს იწმენდდა.

[1] (ლათ.) «დევნილთა ქვა» – ერთ-ერთი მითოლოგიური ვერსიის თანახმად, ასე უწოდებდნენ გრაალს, რომელსაც ზეციდან განდევნილ ანგელოზებთან ერთად დედამიწაზე ჩამოვარდნილ ციურ ქვად თვლიდნენ.

[2] (ლათ.) «ვაზროვნებ, მაშასადამე, ვარსებობ».

[3] ჩამქრალი დაისი.

[4] ლექსის გმირი – არგენტინელი პოეტი ფრანსისკო ლოპეს მერინო (1904-1928).